Az OPEC-csúcs után

Az egység már a múlté

Három nap sem volt elegendő a 13 OPEC-tagország olajminisztereinek, hogy rendkívüli genfi megbeszélésükön megállapodjanak a tulajdonképpen *mindenki által valamilyen formában szorgalmazott árcsökkentésről*, illetve termelésvisszafogásról. Az értekezlet végül is *eredménytelenül* fejezte be munkáját, csak abban sikerült megállapodni, hogy a még tavaly decemberben elhatározott olajár-befagyasztás az idei év végéig *érvényben* marad. Noha újabb döntés nem született az olajár kérdésében, nem nehéz előre látni, hogy a december 10-én Abu Dhabiban tartandó újabb árértekezletig *változások* várhatóak az egyes tagországok árpolitikájában.

Mérséklésre várva

A genfi értekezletet ugyanis nem azért hívták össze, hogy ott ne történjék semmi. Az afrikai olajtermelők arra számítottak, hogy sikerül rávenniük Szaúd-Arábiát napi több mint 10 millió hordónyi olajtermelésének *csökkentésére* annak fejében, hogy az „afrikai csoport" 3—4 dollárral *mérsékli* az olaj árát barrelenként. Az egyre súlyosabb értékesítési gondokkal küszködő Nigéria, Líbia, Algéria és Gabon számára ugyanis csak a Rijád okozta piaci túlkínálat *csillapítása* tenné lehetővé az eladások és ezen keresztül a bevételek újbóli növelését. Szaud-Arábia azonban *árat szabott* termelésének esetleges — napi 1—2 millió hordóval történő — visszafogásáért. S ez az ár nem is volt akármilyen: azt javasolta, hogy a jelenleg 32 és 40 dollár között mozgó olajárat egységesítsék, s míg ő *2 dolláros áremelést* hajt végre, a többi termelő 2—6 dollárral csökkentsen. (A kőolaj hivatalos alapára tavaly december óta 36 dollár. Szaúd-Arábia 32 dollárt, az afrikai termelők viszont 40 dollárt kérnek egy hordó olajért, a tagállamok többsége viszont tartja magát az alapárhoz. Az árak eltérését egyébként a minőségi eltérésekből és a szállítási távolságok különbségéből adódó tényezők okozzák.) Így az előzetes elképzelések szerint *34 dollárra csökkent* volna az olaj alapára, s az árkartell történetében először hivatalos *ármérséklésre* került volna sor. Az „árhéják" azonban a genfi értekezleten 35 dolláros alapárat javasoltak, ez viszont Szaúd-Arábia számára még túl magas volt, *Jamani sejk nem* engedett.

Első pillantásra az egy dollár nem is tűnik lényeges különbségnek, ha azonban az OPEC éves termelését nézzük — amelynek csaknem egésze kivitelre kerül — akkor már egyéb összefüggések is föltűnnek. Tavaly az OPEC 1,3 milliárd tonna, vagyis mintegy 8,5 milliárd hordó olajat hozott a felszínre. Ha 34 helyett 35 dollár lenne az olajár, akkor ez *több mint 8 milliárd dollár többletbevétel* eredményezne a termelőknek, illetve ugyanennyi pluszkiadást a felhasználóknak. Márpedig Szaúd-Arábiának *nem érdeke*, hogy a Nyugat egyre többet fizessen az olajért. Még februárban biztosította Jamani a fejlett tőkés államokat, hogy a belátható jövőben bőséges lesz az olajellátás és megfizethetőek az árak.

Az olajellátás valóban bőséges, szakértők véleménye szerint a túlkínálat napi *3—4 millió hordó*. Szaúd-Arábia a mostani konferencián is mindent elkövetett, hogy ígéretének második fele is valóra váljon — ezért *nem fogadta el az* általa kevésnek tartott ármérséklést. Rijád tehát kivár, s a jelek szerint az idő és a világpiaci helyzet neki dolgozott. Talán ez tekinthető Szaúd-Arábia számára a genfi árkonferencia legfontosabb eredményének. A szervezetet újólag sikerült megóvni a felbomlástól, s a jelenlegi piaci helyzet amúgyis *árcsökkentést* igényel.

Miután nem született meg a sokak által biztosnak vélt kompromisszum az ár- és a termeléscsökkentés kérdésében, *Szaúd-Arábia továbbra is meghatározója marad a piaci kínálatnak.*

A fogyasztók piaca

Miként érinti a világot a háromnapos OPEC-csúcs eredménytelensége? Mindenekelőtt biztató, hogy 8 hónapon belül már harmadszor *nem mozdult el* az ár felfelé. Világossá vált az is, hogy az OPEC-ben fokozódott a polarizálódás, az egység (az árkérdésben) már a múlté. Az sem lehet kétséges, hogy az árak *lemorzsolódása* folytatódik, még akkor is, ha erre nem született testületi határozat. Az olajpiac tehát egyelőre a *fogyasztók piaca marad*. Ugyanakkor nem szabad elfelejteni, hogy Szaúd-Arábiának nem célja az OPEC széttörése, s különböző politikai okok miatt sem a Nyugat, sem pedig az arab államok felé nem léphet át egy bizonyos határt: ezért jelentette be Jamani sejk az ülés után, hogy szeptembertől napi egymillió hordóval csökkenti termelését.

Gonda György—Szentgáli Péter

A harisnyaügy

Csak az import segíthet az ellátáson – Egy árcsökkentés hatásai

Egy előrejelzés szerint a hazai vásárlók 1985-ben 90 millió harisnyát-zoknit vesznek. Ez a jóslat nem válik be — ez már biztos, hiszen az idén — az előrejelzés időpontjától négy évvel korábban — ennyi kerül az üzletekbe. Mégis *áruhiányról, rossz ellátásról kell beszélnünk.* A látszólagos ellentmondás oka — olcsóbb lett az áru és rohamosan nőtt iránta az igény.

— Senki sem számított ekkora felfutásra — mondja *Szurovecz Béláné*, a Budapesti Harisnyagyár vezérigazgatója. Amikor 1979-ben szóba került az árleszállítás, *tiltakoztam*, amennyire csak lehetett. Nyilvánvaló volt, hogy *nem tudunk lépést tartani* a megnövekvő kereslettel — és a legmerészebb elképzeléseinket is felülmúlta a valóság! Hat évvel ezelőtt négy-öt harisnya jutott egy nőre, ma már *tizenkettő-tizennégy;* háromszorosára nőtt a fogyasztás. Termékeink általában 18—25 százalékkal olcsóbbak mint 1980 előtt, például a 44 forintos Dáma harisnyanadrág ára 32 forintra csökkent, a Mimi vagy a Favorit még kevesebbe kerül. Természetesen mindenki többet vesz, és ha felszalad a szem, inkább eldobja a harisnyát, mint javíttatja. Így aztán *képtelenek vagyunk* annyit gyártani, mint amennyire szükség van.

Minden elfogy

— Általában senki sem számolgatja, hogy hány harisnyát vett korábban, s mennyit vesz manapság. De mert észleli a hiányt, arra az egyszerű következtetésre jut, hogy a harisnyagyár azért nem töri magát, mert ráfizet a boltra. Van ebben valami igazság?

— Több ilyen levelet kapunk, amiben ezt olvassák a fejünkre a vásárlók. Termelésünk *gazdaságos*, ugyanis az árleszállítással együtt *forgalmi adóváltozást hajtottak végre* — ez előnyös helyzetet teremtett a számunkra. Egyes termékeinknél a *32 százalékos forgalmi adót 11 százalékra csökkentették.* Ebben az évben 120 millió forint nyereségre számítunk. A többlettermelés pedig azért *nem érződik*, mert minden azonnal elfogy. Pedig az elmúlt évhez képest 14 százalékkal több árut adunk a hazai piacra, ennek érdekében még az exportot is visszaszorítottuk.

— A vásárlók nemcsak a hiányt róják fel, hanem a minőségre is panaszkodnak. A jogos *reklamációkat a KERMI-vizsgálatok is alátámasztják* — ez derült ki a legutóbbi KERMI-jelentésből. *A formázási hibák a leggyakoribbak. Az utóbbi időben miért romlott a minőség?*

Rossz kompromisszum

— Állítom, hogy a mi harisnyanadrágjaink *jobbak*, tartósabbak, mint az importdarabok. Ennek az az oka, hogy jó fonalból dolgozunk, amit Olaszországból, az NSZK-tól és Finnországból vásárolunk. A KERMI kifogásai, s a vásárlói reklamációi *a nagyméretű* női harisnyanadrágokra érkeztek. Ebben a méretben *kevesebb* az importáru, s hogy legyen áru az üzletekben — *kompromisszumot kötöttünk:* a négyes méretű harisnyanadrágokat kényszerűségből a hármas méretű gépeken vasaltuk, ezért a sarka és a lábfeje nem simult ki szépen. A nagyméretű harisnyanadrágok áruhiányát megszünteti legújabb termékünk: a Viktória. Ideiglenes csomagolásban már kapható. A minőség kiváló. Ezek a dobozos, úgynevezett gyűrt áruk sokkal korszerűbbek, mint a vasalt termékek, amelyek kevésbé rugalmasak. A Viktória méretezésénél nem volt szükséges a testmagasság és a csípőméret megállapítása, elegendő a testsúly ismerete.

— Amikor mennyiségi gondok vannak, részletkérdésnek tűnik a küllem. Mégis: mikor készítenek divatos színű, leheletvékony harisnyanadrágokat, olyanokat, amilyen az olasz termék?

— Általában húszas fonalvastagságból dolgozunk, tudnánk tízzessel is — a próbagyártásunk sikeres volt. Csakhogy az „üvegharisnyáknak" jóval kisebb az élettartama. S mi képtelenek vagyunk megduplázni a termelést. Az sem igaz, hogy a divatban lemaradunk. Pöttyös harisnyanadrágjainkat előbb árulták, mint az importdarabokat. És majd húszféle színben gyártunk: a homoktól az antikrózsáig. A nők többsége viszont *nehezen barátkozik meg a fakó, fáradt színekkel.* Ezért az arány a hagyományosak javára billen, mindössze három százalék a színes áru.

A vezérigazgatónő elém teszi a színkártyákat. Nos, a választék bőséges, van benne mandula, szeder, levendula, ibolya és borostyán. És nemcsak a színek nem mindennapiak, az eljárás is különleges, így lesznek a vastag akrill zoknik puha, lágy tapintásúak. Kellemes viselet a pamut- és a kreppkeverékből készült termék. Ezek már a legkényesebb igényeket is kielégítik. *Ha kaphatók...* Mert ezen a nyáron még *a gyerekzoknik is eltűntek*, a boltokból, legfeljebb térdzokni, frottír vagy vastag akrilláru volt.

— Sajnos, nincs varázspálcánk. Egyetlen megoldás: a fejlesztés. Tavaly decemberben *34 millió forintos* hitelszerződést írunk alá, hogy több női harisnyanadrágot termelhessünk. Olaszországból és Nyugat-Németországból kötő, varró- és vasalógépeket vettünk; a gyártás a napokban beindul. Ez év júniusában újabb hitelszerződést kötöttünk: 80 millió forintot vettünk fel. Cseh és olasz gépeket vásároltunk. Most augusztus van — s az új kötőgépek már három műszakban termelnek! Ezek gyerek- és férfizoknit gyártanak. Hatásuk rövidesen érezhető lesz, bár a teljes termelésfelfutás ideje: 1983. Attól kezdve hatmillió-hatszázezer harisnyával és zoknival küldünk többet a kereskedelemnek, mint most.

Dollárért...

— S addig mire számíthatunk?

— Import nélkül igencsak bajban volnánk — mondja *Halász Emilné*, a Rövid- és Kötöttáru Nagykereskedelmi Vállalat főosztályvezetője. — Ebben az évben több mint húsz millió párat külföldről vásárolunk, és *mégsem zavartalan az ellátás.* Jelenleg férfizokniból elegendő a raktárkészletünk. Az importzoknik többsége az NDK-ból, Jugoszláviából és Hongkongból érkezik. *Kevésbé jó a helyzet a női harisnyanadrágokkal.* A tervezettnél jóval nagyobb a kereslet, még most a kánikulában sem csökken, bár ebben valószínűleg közrejátszik *a turistaforgalom is.* Legrosszabb a helyzet a gyerekcikkeknél. A Budapesti Harisnyagyár ebben a termékcsoportban *nem tudta növelni a kínálatát, az NDK is kevesebbet adott el, mint tavaly.* Egy hónapja újabb *dollárkeretet kaptunk* arra, hogy női harisnyanadrágokat és gyerekzoknikat vegyünk. Remélhetőleg augusztustól már javul az ellátás: Olaszországból, Ausztriából és Thaiföldről vásároltunk szép, tetszetős termékeket.

Cseszák Gyöngyi

A KOPINT jelenti

Zuhant a kávé és a fémek ára

A tavalyi és az idei júliusi átlagárakkal számolva a következő változások állottak be az egyes nyersanyagpiacokon. A színesfémek közül a legnagyobb mértékben *emelkedett* a titán (92%), a horgany (54%), az ólom (23%), a nikkel (18%), a króm (9%) és a higany (7%) átlagára. A horganyfogyasztás a termelésnél nagyobb mértékű várható emelkedése és az egyes bányákban (észak-amerikai, írországi, ausztráliai) lezajlott sztrájkok miatt szűkös horganyellátás következtében e tendencia tartósnak bizonyulhat a következő évekre e fém piacán.

A hatalmas alumíniumkészletek és a lanyha kereslet miatt *a közeljövőben nem várható élénkülés az alumíniumpiacon.* Kiemelkedő a két időszak viszonylatában a nemesfémek jegyzéseinek esése: a palladium átlagosan 46%-kal, az ezüst és az arany 38%-kal, a platina 23%-kal olcsóbban került piacra ez év júliusában.

A fémhulladékok árváltozásai nagyjából követték az elsődleges nyersanyagok ármozgásait. A motorbenzin 4%-kal magasabb, a gázolaj 8%-kal alacsonyabb áron cserélt gazdát a múlt hónapban a világpiacon.

A búza júliusi átlagárának kivételével — amely 10%-kal csökkent — felkúsztak a fontosabb gabonák árai: a rozsé (5%), a kukoricáé (9%), és a zabé (10%). Jóval drasztikusabb változások következtek be a cukor-, kávé- és kakaóárakban. Míg a fémek világpiaci árának alakulásába elsősorban a tőkés gazdasági és politikai vezetőkörök „szeszélyei" szólnak bele, addig a mezőgazdasági terményeknél az időjárás szeszélyei a sorsdöntők. A két piac közötti határ azért ennyire kategórikusan nem húzható meg, de mint tudjuk, gyakran mindkét „szeszély" *egyformán kiszámíthatatlan.*

HORIZONT

A szovjet parasztság életéről

A Szovjetunióban az elmúlt két évtizedben jelentősen *csökkent* a kolhozparasztság, általában a mezőgazdasági lakosság létszáma. Ezzel párhuzamosan azonban a falusi lakosság között megnőtt a munkások és alkalmazottak kategóriájába tartozók száma, és igen jelentősen emelkedett a falun élők szakképzettsége, általános oktatási szintje. Erről a folyamatról közöl érdekes adatokat a Szovjetunió Tudományos Akadémiája nemzetközi munkásmozgalmi intézetének folyóirata. Igen gyorsan növekszik a falusi dolgozók között azoknak a száma, *akik elsősorban gépekkel foglalkoznak.* Amíg például a traktorosok, kombájnvezetők, gépkocsivezetők aránya 1970-ben a kolhozokban 12—13, a szovhozokban 18—19 százalék volt, ma ez 16—17, illetve 21—22 százalékra emelkedett.

Hasznos algák

Ukrajnai tudósok megállapították, hogy a Fekete-tengerben gazdagon tenyésző piros algák nagyon sok értékes ásványi anyagot tartalmaznak. A pirosalga-telepek mintegy 10 ezer négyzetkilométernyi területen tenyésznek a Fekete-tenger vizében, s sehol a világ tengereiben nem lelhető fel hozzájuk hasonló — gazdag ásványianyag-tartalmú vízinövények. Az algákból kivont anyagokat az *élelmiszer- és textiliparban* használják fel.

Az NDK gazdasági stratégiájáról

A Német Demokratikus Köztársaság gazdasági stratégiájának fő irányáról szólva a TASZSZ szovjet hírügynökség kiemeli: az importált nyersanyagok áremelkedését *a hazai munka termelékenységének emelésével* igyekeznek ellensúlyozni, fontos cél a hatékonyság fokozása, a takarékosság, a gazdasági vagyon gondos kezelése. Az NDK-ban tavaly 5,4 százalékkal nőtt a nemzeti jövedelem, de a fajlagos energiafelhasználás egy százalékkal *csökkent.* Az idén már nemcsak ágazatonként tervezik meg a megtakarítandó energiamennyiséget, hanem minden úgynevezett kombinátra, azaz az ország legnagyobb, számszerint mintegy 500 vállalatára, üzemére is.

Bolgár útépítés

A Bulgárián áthaladó kilenc, első osztályú nemzetközi útvonal hossza 2600 kilométer. Az ország tehát az európai, valamint az Európa, Ázsia és Afrika közötti útvonalak fontos csomópontja. Az útrekonstrukciók lényege, hogy valamennyi utat az európai szabványoknak megfelelően korszerűsítik. Teljesen befejeződött az E—80-as és az E—772-es útvonal felújítása, a jövő évben készül el az E—770-es, 1983-ban pedig az E—711-es. 1984-re újítják fel az E—83-ast, majd pedig az ötéves terv utolsó évében adják át az E—70-es, az E—79-es, az E—85-ös és az E—87-es utat.

Az ausztrál kormány költségvetése

Az ausztrál kormány 1981—82-es állami költségvetése *újabb megszorító* intézkedéseket tartalmaz. A *John Howard* kincstárügyi miniszter által ismertetett tervezet szerint 2,5 százalékkal emelik az élelmiszer- és fogyasztási cikkek kivételével valamennyi áru forgalmi adóját. A kormány ily módon csaknem 30 százalékkal akarja növelni forgalmi adóból származó bevételét.

Az új költségvetésben a kiadások 12,6 százalékkal, 40,862 milliárd ausztrál dollárra emelkednek, míg a bevételek várhatóan 40,716 milliárd dollárt tesznek ki. Ez 15,8 százalékkal több, mint a tavalyi pénzügyi évben volt. Az infláció elleni küzdelemben a kormány elsődleges célnak a forgalomban levő pénzmennyiség növekedésének 10—11 százalékra való korlátozását tekinti.

Kazinczy-kiállítás

Kazinczy Ferenc levéltári munkásságát bemutató kiállítás nyílt vasárnap a sátoraljaújhelyi fióklevéltárban, Kazinczy egykori munkahelyén. Zemplén vármegye közgyűlése 1815 februárjában bízta meg Kazinczy Ferencet azzal, hogy egy vizsgálóbizottság tagjaként vegyen részt az akkori megyei levéltár felbomlott irattári rendjének helyreállításában. Kazinczy Ferenc ettől kezdve, haláláig a levéltárban dolgozott.

A vasárnap megnyílt kiállítás teljes képet ad ottani munkásságáról.

Közlekedésrendészeti felhívás

A Fővárosi Tanács közlekedési főigazgatósága és a BRFK közlekedésrendészete értesíti a gépjárművezetőket, hogy az V. kerületi Bajcsy-Zsilinszky úton ma, augusztus 24-én reggeltől megkezdik a vágányzóna aszfaltozását, nappal és éjszaka folyamatosan dolgoznak. Augusztus 26-án éjszaka aszfaltozzák a Népköztársaság útja—Bajcsy-Zsilinszky út kereszteződésében a középső sávokat. Éppen ezért felhívják a Bajcsy-Zsilinszky úti vágányzónában szabálytalanul várakozó gépkocsik tulajdonosainak a figyelmét, hogy járműveiket haladéktalanul vigyék el onnan. A munkát akadályozó gépkocsikat a közlekedésrendészet a tulajdonosok költségére elszállíttatja.

Szahalin

Tájfun után – újjáépítés

Több mint *nyolcezer* ember otthonát pusztította el augusztusban Szahalin szigetén a *Phyllis tájfun*, amely rendkívül súlyos károkat okozott. A sziget lakosságának négyötöde él abban a körzetben, ahol a tájfun hatalmas viharokat, áradásokat okozott. Több mint százezer ember kényszerült arra, hogy elhagyja otthonát. A vihar megrongálta a sziget út- és vasúthálózatát, villamos távvezetékeit, telefonvezetékeit, több üzemét. Az áradás például két bányát is elöntött, a víz a sziget burgonyaföldjeinek, rétjeinek nagy részét elborította. Sok állatot már nem sikerült megmenteni a kolhozokból, a háztáji gazdaságokból.

Napjainkban az élet visszatér normális medrébe. Majdnem teljesen sikerült helyreállítani *az energiaellátást, a telefonhálózatot.* A víz visszahúzódása után azonnal megkezdték az utak, hidak újjáépítését, megindult a vasúti közlekedés, és eddig már *több mint húsz hidat állítottak helyre*, vagy készítettek el újonnan. A lakosság nagy része *visszaköltözött* lakóhelyére.

A JÁSZSÁGI NÉPI EGYÜTTES elutazott vasárnap az írországi Dublinban sorra kerülő nemzetközi folklór fesztiválra. Az egyhetes versenyen négy alkalommal lép pódiumra, ezenkívül részt vesz a menettánc-bemutatón is. A magyarországi néptánc követeként gyimesi táncokat, kalocsai leánytáncot és kalotaszegi legényest ad elő.

A századik születésnap

Századik születésnapját ünnepelte vasárnap Szombathelyen *Herczeg Istvánné*. Az idős asszony leánya családjával él a város új lakónegyedében, a Derkovits-lakótelepen. Az ünnepelt nyolc gyermeke közül kettő él. Velük és négy unokájával és két dédunokájával töltötte születésnapját, de köszöntötték a városi tanács és a lakónegyed körzeti népfrontbizottságának képviselői is.

Az idős asszony kedvence a feketekávé, naponta több csészével fogyaszt, s mivel alkoholt egyáltalán nem iszik, születésnapján is kávéval ünnepelt.

Futó esők, szórványos záporok

Egész héten hűvös idő

(Folytatás az 1. oldalról)

nem emelkedett napközben sem 24, 25 fok fölé a levegő hőmérséklete. A hét közepén fokozatosan melegedett a levegő: az augusztus 20-i ünnepségeket már kellemes, napos időben rendezhették meg szerte az országban. A legmagasabb hőmérsékletek ismét 26, 30 fok közötti értékeket értek el. Nyugat felől azonban egy újabb hidegfront közeledett, s pénteken az előző hétfőhöz hasonló időjárás-változást figyelhettünk meg. Maximumok nagy eltérést mutattak a nyugati és keleti országrész között: míg északnyugaton több helyen csupán 16 fokot mértek, délkeleten még 30, 31 fokot mutattak a hőmérők.

Ezen a héten az évszakhoz képest hűvös időre kell számítanunk. Időnként megnövekszik a felhőzet, elszórtan futó esők, záporesők várhatók. A hét elején még erős északi szél valószínű. A legmagasabb nappali hőmérséklet a hét első felében 19, 24 fok között váltakozik, a hét végén azonban ezeknél néhány fokkal magasabb értékek valószínűek. A legalacsonyabb éjszakai hőmérséklet 10 fok körül alakul.

Kramárné Máté Anna

*

A várható időjárás ma estig: mindenütt felszakadozik a zárt felhőzet, majd felhőátvonulások lesznek. Gyönge, futó zápor már csak elszórtan várható. A szél mindenütt észak-északnyugatira fordul, megerősödik, a Dunántúlon viharossá is fokozódik. A hőmérséklet délután 19 és 23 fok között alakul.

EZÜSTÉRC-ELŐKÉSZÍTŐ. A CHEMIMAS budapesti telepéről útnak indították Marokkóba annak az ezüstérc-előkészítőnek az első gépeit, amelyet a Marokkói Állami Ércbányászati Vállalat (BRPM) rendelt meg a NIKEX Külkereskedelmi Vállalattól. A komplett ezüstérc-előkészítő berendezés az Atlasz-hegységben, 2200 méter magasan levő zgounderi bányába kerül, ahol naponta 200 tonna ezüstércet dolgoz majd fel.

A HORTOBÁGYI NEMZETI PARK szakemberei szerint egyetlen esztendőben nem költött még annyi nemes kócsag és kanalas gém a pusztán, valamint a tiszafüredi tározóban, mint ezen a tavaszon. Több mint 500 fészekből átlagosan 3—4 fiókát neveltek fel a kedvező időjárásban. A szülők már megtanították repülni a kicsiket, s ezekben a szárazabb és kétszázas csapatokban együtt indulnak élelmet keresni a rezervátum kis vizeiben a nemeskócsag- és kanalasgémcsaládok.

HALÁL AZ ÚTAKON. Augusztus 20—22-én 160, személyi sérüléssel járó közúti közlekedési baleset történt. Ebből 9 halálos, 92 súlyos, és 59 könnyű sérüléses kimenetelű volt.

SZOBROK A TÉREN. Hagyomány már, hogy nyár végén szabadtéri szoborkiállítást rendez a város főterén Salgótarján városi Tanácsa és a József Attila Művelődési Központ. Ezúttal Hadik Magda, Varga Imre, Radó Károly, Márton László, Marosits István, Szlávics László, ifjú Blaskó János és a közelmúltban elhunyt Pándi Kiss János alkotásai kerültek közönség elé. A tegnap megnyílt téri tárlat egy hónapig látható.

VÍZBE FULLADTAK. Budapesten, az V., Vigadó téri hajóállomásnál a Petőfi személyhajóról a Dunába esett és elmerült Vásárhelyi Dorottya 2 éves budapesti kislány. A vizsgálat szerint a kislány a hajóra szálláskor elkerült szülei mellől, s a hátsó kikötőbaknál levő nyíláson keresztül esett a vízbe. — Ugyancsak Budapesten, a III. kerületi Hajógyári szigetnél fürdés közben a Dunába fulladt Kovács Benedek 19 éves segédmunkás, budapesti lakos.

A MAHART értesíti az utazóközönséget, hogy az alacsony vízállás miatt Dunabogdány hajóállomást mától kizárja a forgalomból. A Batthyány térről Szentendrére induló hajó Szentendre—Papszigeten áll meg.

Műbőr – égési sérülteknek

Amerikai kutatók *szilikonból, tehénbőrből és rugalmas állati eredetű szövetből* — cápabőrből — olyan anyagot hoztak létre, amely a súlyos égési sérültek életét mentheti meg. A bőrpótló *két rétegű:* a felső záróréteg szilikonból készül, az alsó tehénbőrből és cápabőrből. A felső, fertőzéstől óvó réteg mintegy *30 nap múlva válik le.* Az alsó rész *sem* épül be a szervezetbe — éppen ezért nem kell tartani a szervezet ez esetben káros immunreakciójától —, hanem csak *serkenti a hámképződést.* Néhány hónap alatt ez a réteg is lekopik, méghozzá folyamatosan, olyan ütemben, amint alatta kifejlődik az új bőr. A viszonylag olcsó, könnyen tárolható, szállítható anyaggal jó eredményeket értek el *nagy felületű, harmadfokú* égési sebek kezelésénél is.

A SZEGEDI GYERMEKKÓRUS vasárnap nyolcnapos finnországi vendégszereplésre indult. A pajtások Erdős János karnagy vezényletével három hangversenyt adnak Helsinkiben. Koncertjeikkel viszonozzák a helsinki finn vegyesiskola kamarazene- és énekkarának tavasszal Szegeden tartott hangversenyét.

KRESZ-vizsga gólyáéknál

A gólyafészkekkel sűrűn települt Dráva menti sikságon ezekben a napokban vizsgáznak „közlekedési alapismeretekből" a felcseperedett gólyafiak. Az öreg madarak társaságában naponta indulnak sétarepülésre.

A „légi KRESZ-vizsga" sikere életfontosságú a fiatal madarak számára, hiszen néhány hét múlva — szeptember elején — társaikkal együtt útra kelnek a meszszi Afrikába. A szárnyas tanulóknak még az elektromos hálózattal is meg kell ismerkedniük. A gólyacsaládok nagy része ugyanis a falusi villanyoszlopokra építette a fészkét. Mindenesetre, az öreg madarak úgy irányítják kicsinyeik repülését, hogy megóvják őket a vezetékek közé gabalyodástól.

NAPENERGIAI VILÁGFÓRUM. Pénteken 76 ország kétezer szakemberének részvételével a napenergia hasznosítására alakult világfórum kezdte meg munkáját a nagy-britanniai Brightonban. A Nemzetközi Napenergiai Társaság által szervezett fórum idején makettkiállításon mutatják be a világ több olyan létesítményét, amely már a gyakorlatban is a nap sugarait hasznosítja.

BULGÁRIA IDEGENFORGALMA. Az év eleje óta több mint három és fél millió külföldi turista fordult meg Bulgáriában. Az idén várhatóan több külföldi turista keresi fel az országot, mint tavaly. Már az eddigi adatok szerint is több vendég érkezett a Szovjetunióból és más KGST-országokból, de nőtt a francia, a belga, az NSZK-beli, a finn, a brit és a japán turisták száma is.

REPCE UTÁN NAPRAFORGÓ. Vasárnap reggel leálltak a feldolgozó gépsorok a Győri Növényolajgyárban és ezzel befejeződött a repce feldolgozása. A másfél hónapig tartó munka során több mint 10 ezer tonna repcemagból csaknem 5 ezer tonna olajat készítettek. Ebből jelentős mennyiség jut exportra és a hazai üzletekbe is. Most rövid karbantartási szünet következik, majd hozzálátnak a napraforgó feldolgozásához.

HALÁLOS GÁZOLÁS. Budapesten, a XV., Rákospalota-Újpest vasútállomás kiépített átkelőhelyén egy személyvonat halálra gázolta Márton János 77 éves nyugdíjas budapesti lakost, aki a vizsgálat szerint a lezárt sorompót megkerülve ment át a síneken.

A MAHART balatoni hajózási üzemigazgatósága közli, hogy személyhajózási kompjáratait augusztus 24-től az érvénybe lépő nyárutói menetrend szerint közlekedteti.

SIVATAGI TÚRÁRA vállalkozott fiatal tudományos kutatók, sportolók, orvosok egy csoportja Kazahsztánban. Háromszáz kilométeres utat tettek meg a Kizil-Kum sivatagban a legforróbb nyárban, hogy megállapítsák: hogyan tud az ember alkalmazkodni, mennyire tudja — megfelelő felszereléssel — túlélni a rendkívül nehéz körülményeket. A túra részvevői meteorológiai megfigyeléseket és földrajzi méréseket is végeztek.

ANTIJÉGKORSZAK? Földünk hőmérséklete fokozatosan emelkedik, s ez nem kisebb veszéllyel járhat, mint hogy az Antarktisz jégtakarója fokozatosan felolvad — jósolja az Amerikai Országos Űrhajózási Hivatal (NASA) tudóscsoportja. Szerintük a jövő évszázadra a tengerek szintje öt-hat méterrel megemelkedhet, egy ötméteres tengerszint-emelkedés pedig a világ alacsonyabban fekvő óriás területeit elöntéssel fenyegeti.

A repülőgép visszatért

Lengyel gépeltérítés

Eltérítették szombaton a LOT lengyel légitársaság *Wroclaw—Varsó* útvonalon közlekedő 762. számú járatát. A repülőgép fedélzetén 39 utassal és négyfőnyi személyzettel a nyugat-berlini Tempelhof repülőterén szállt le, a város amerikai szektorában.

Földet érés után *a gépeltérítőt a repülőtéren szolgálatot teljesítő amerikai katonák letartóztatták.* A lengyel diplomáciai misszionak a repülőtérre érkezett képviselői *konzuli felügyelet alá helyezték az utasokat, a személyzetet és a repülőgépet.* A Lengyel Népköztársaság képviselői követelték a gépeltérítő kiadását a lengyel hatóságoknak, és a repülőgép lehető leggyorsabb visszatérését Lengyelországba.

A gépet eltérítő 31 éves *Jerzy Dygasz*, aki kézigránáttal terrorizálta a személyzetet, varsói születésű, csalásért és lopásért többször büntetett, állandó munkahellyel nem rendelkezik.

A nyugat-berlini lengyel katonai képviselet határozott fellépésének köszönhetően a repülőtér területén levő épületben lefolytatott kihallgatások a misszió képviselőinek jelenlétében zajlottak le, s azok kizárólag a gépeltérítés körülményeire és magára a gépeltérítőre vonatkoztak.

Az utasok közül ketten politikai menedékjogot kértek. Ők Nyugat-Berlinben maradtak.

Az utasok és a személyzet kihallgatásával összefüggő cselekményeket Nyugat-Berlin amerikai szektora hatóságainak utasítására a város rendőrsége annak ellenére hajtotta végre, hogy ez ellentmond a Nyugat-Berlinről szóló négyoldalú egyezménynek.

A repülőgép a személyzettel és a többi utassal vasárnap reggel visszatért Varsóba.

Végső búcsú Hajnóczy Pétertől

Pályatársai, tisztelői, családtagjai vettek végső búcsút vasárnap a 39 éves korában elhunyt *Hajnóczy Péter* írótól a Farkasréti temetőben.

A Magyar Írók Szövetsége nevében *Mészöly Miklós* emlékezett meg Hajnóczy Péterről, aki az 1970-es években kibontakozott irodalom egyik legtehetségesebb képviselője volt. A barátok, az ifjú pályatársak képviseletében *Reményi József Tamás*, a *Mozgó Világ* című folyóirat munkatársa mondott búcsúbeszédet.

HALÁLOZÁS

MILKÓ SÁNDOR, a Szocialista Hazáért Érdemrend kitüntetettje, aki a pártnak 1937 óta, a szakszervezetnek 1920-tól volt tagja, 84 éves korában elhunyt. Hamvasztás utáni búcsúztatása augusztus 28-án 3 órakor lesz a Pesterzsébeti temetőben — tudatja az MSZMP XX. kerületi bizottsága, a Vas-, Fém- és Villamosipari Dolgozók Szakszervezete.

Lepusztított erdővidékeken

Szecsuani árvizek

Kína Szecsuan tartományának párttitkára szerint részben az *ökológiai egyensúly megbomlásával, az erdők kipusztításával* magyarázhatók a júliusi és az augusztusi szecsuani árvizek. Mint ismeretes, a júliusi árvíz következtében a 100 milliós lélekszámú tartományban *másfél millió ember maradt hajlék nélkül, több százan pedig életüket vesztették.* Augusztus közepén az újabb esőzések nyomán a Jangce ismét nagy területeket öntött el, házakat rombolt le, sok helyen megszakadt a vasúti összeköttetés.

A Kína éléskamrájaként számon tartott Szecsuan párttitkára, *Tan Csi-lung* elmondotta, hogy az elmúlt évtizedekben a Jangce felső folyásánál gyakorlatilag *lekopasztották a vidéket, s a hegyi patakok akadálytalanul zúdulhatnak a Jangce mellékfolyóiba.* Kínai felmérés mutatta ki, hogy *a tartomány 193 megyéjéből csak tizenkettőben van 30 százaléknál nagyobb erdős terület. A helyzet Közép-Szecsuanban a legrosszabb: 53 megye felében az erdővel borított vidék még a 3 százalékot sem éri el.*

A békéért, biztonságért

Nemzetközi plakátverseny

A Plakát a békéért, a biztonságért és az együttműködésért folytatott harcban címmel nemzetközi versenyt hirdet a Szovjetunió Művészeinek Szövetsége, a Szovjetunió Kulturális Minisztériuma, az Állami Kiadó Bizottság, a Szovjetunió Szakszervezeteinek Országos Tanácsa, a Komszomol Központi Bizottsága, a Szovjet Békebizottság, a Szovjet Baráti Társaságok Szövetsége, valamint az APN hírügynökség.

A pályázati munkákat — a verseny címének megjelölésével — egy vastag — 70×100 cm méretű kartonlapra felragasztva kell a következő címre elküldeni: 117 049 Moszkva, Krimszkaja Naberezsnaja 10/14, a Szovjetunió Művészei Szövetségének székháza. A plakát hátoldalára egy hatjegyű szám írandó, amelynek szerepelnie kell a mellékelt lezárt borítékban is. Felírandó továbbá a szerző neve, születési éve, végzettsége, munkahelye, s a pontos címe.

Beküldési határidő: 1981. december 30. A verseny díjai: két első díj — egyenként 1500 rubel, négy második díj — 1000—1000 rubel, hat harmadik díj — egyenként 750 rubel, és tíz úgynevezett ösztöndíj, 500—500 rubel. A legjobb alkotásokból a későbbiekben kiállítást rendeznek.

✕ **ÚJ UTAKON AZ IBUSZ-SZAL! Hajóval Isztambulba** (Al-Duna—Fekete-tenger—Márvány-tenger). Utazással együtt 14 nap, november 10—23-ig. Részvételi díjak elhelyezéstől függően: 8900—14 500.— Ft között. **Nyugdíjasoknak 800,— Ft kedvezmény!** Jelentkezés: augusztus 28-ig az IBUSZ-irodákban.

81. Sept. 9.

A bizakodó KISTEXT

Szellemi rekonstrukció, pénz nélkül – Az önállóság hatása a vállalkozásra

— Mikor tudta meg, hogy ki akarják nevezni vezérigazgatónak?

— Tavaly december 27-én.

— Miért vállalta el?

— Korábbi beosztásom kényelmesebb volt... Ez viszont izgalmasabb. Itt azonnal érzem az intézkedések hatását... Az áttétel, a csillapítás nélküli kapcsolat olyan valaki számára, aki szereti a produkciót — sokkal több élményt nyújt. Ez az állás ilyen. Itt mindent közösen csinálunk.

Kontra Panyova

Kádas Ferenc hat évig volt a Pamutnyomóipari Vállalat műszaki vezérigazgató-helyettese; 16 ezer ember és 11 gyár egyik felelős vezetője. Vajon természetes-e ilyen gigantikus, hatalmas vállalat a textiliparban, abban az iparágban, ahol — legalábbis a tőkés országokban — a kis- és középüzemek prosperálnak? Nem véletlen, hogy a felduzzadt vállalat valóban nehezen szedte a levegőt, így életképességét a szakkörökben is *megkérdőjelezték.* Noha az elmúlt esztendőt a vártnál jóval kedvezőbben zárta, a „szétszedendő" vállalatok listájára került.

Kísérletképpen — szinte modellként — 1981. január 1-től *leválasztották* róla a Kispesti és a Soroksári Textilgyárat, valamint a putnoki telepet, amelyek KISTEXT néven egyesülve kerültek az alapító okmányba. Hogy ők hagyták el a „családot", annak jó oka volt: *három, együtt éppen egy egészet tesznek ki.* Vertikalitásuk révén — a fonástól a kikészítésig minden megtalálható bennük — *egyedül is képesek* megállni a lábukon.

Mit *várnak* a kiválástól? Talán azt, hogy a KISTEXT — a Panyova konkurrenseként — gyorsabb termékváltásra, egészséges *versenyre, ösztönözheti* a Panyovát? Talán azt, hogy az immáron kisebb szervezetek *könnyebben alkalmazkodnak* a piachoz? Vagy azt, hogy a KISTEXT ezentúl a *különleges igényeket* is képes lesz kielégíteni?

Fél év — *majdnem semmi.* Mégis *rengeteg,* ahogy Kádas Ferenc vezérigazgatót hallgatom. Számvetése annál is inkább érdekes, mivelhogy *1975 előtt ő volt ennek a gyárnak az igazgatója...*

Kedvezőtlen hátteret örökölt. A gépek vagy keskeny szegett, vagy széles — de szegetlen szövetek gyártására alkalmasak; fonodájuk *elavult* s kikészítő gépeik közül nem egy matuzsálem korú. Ilyen körülmények között nem túl hálás dolog vezérigazgatónak lenni. Kádas Ferenc azonban nem így vélekedik.

— Első lépésként cikkenként megvizsgáltuk a termékösszetételt. Korábban ennek szükségességét *elfedte* a „nagy kalap". Kiderült, hogy a szocialista export *ráfizetéses,* a tőkés és a belföldi értékesítés pedig *gyengén jövedelmez.* Gyors beavatkozásra van tehát szükség, ha talpon akarunk maradni. A kollektívával is megismertettem a feladatokat és így megértették, hogy segíteniük kell. Lelkes, kemény munka indult meg a gyárban!

Ötletek és szándékok

Milyen félév volt ez? Ahogy a vezérigazgató jellemzi — *pénz nélküli rekonstrukció.* Olyan ötleteket valósítottak meg, amelyek azonnal eredményt hoznak. „Hiába adtak volna akár egymilliárdot is, *nem tudtunk volna vele mit kezdeni:* mire elköltjük, tönkremegyünk." Érthető Kádas Ferenc furcsa megjegyzése: az új vállalatnak alig háromszázalékos árbevétel-arányos nyereséget engedélyeztek, s ez a nyereség *a szintentartásra* sem elég.

Kitaláltak tehát egy új és *olcsó* módszert: két keskeny szövőgép összeszerelésével kitűnő minőséget gyártó *széles gépet* állítottak munkába — miután Nyugaton elsősorban a széles szövet keresett. (700 szövőgépükből 80-at máris átalakítottak, de folyik többnek a szerelése is.) Annál is inkább szükség van erre, mert látszatgondokkal küszködnek, s szövőmunkás híján több tucat gép áll a teremben!

— Miért csak most jutott eszükbe ez az ötlet?

— Mert *nem volt rá szükség:* a KISTEXT a keskeny szövetek gyártására volt profilírozva.

Más. Az idén már a kétszeresére növelik a „magas készültségű" cikkek arányát, vagyis a konyhafelszerelési árukból bővítik a termelést. Eddig *bérmunkába* adták ki az alapanyagot konfekcionálásra, de — a vezérigazgató szerint s talán nem ok nélkül — ez a kooperáció *bizonytalan.* Most olyan szövetkezetet találtak, amellyel *közös vállalkozás* keretében létesítenek új varrodát. A szövetkezet adja az épületet és a munkaerőt, a vállalat a gépeket — *10 éves szerződéssel* a háttérben.

— Eddig jó volt a bérmunka?

— Volt a Panyovának varrodája, de *az ott* maradt. S ha ezen felül a bérmunka esetleg csúszott volna, azt egy nagyvállalat *könnyen elviseli.* Mi már kevésbé!

Nemrégen *importmegtakarító* hitelkérelmet nyújtottak be az MNB-hez a fonoda fejlesztésére, igen kedvező megtérüléssel.

— Miért nem korábban újították fel a fonodát?

— A Panyova más fonodáit rendbehoztuk, de ide már *nem jutott* pénz.

— Tartozásunk is van, 16 millió forint. Nem félnek újra hitelt felvenni?

— A fonoda gyenge láncszemünk, kötelező felújítani. És érdemes beruházni, mert *a hazai fonal sokkal jobb a külföldinél,* s az igényeket is rugalmasabban követhetjük majd. Az egyetlen segítség a kezdéshez, hogy megígérték: ha feltételeink megfelelnek, kapunk hitelt. Ezt kihasználjuk.

— Honnan van hirtelen a sok új ötlet?

— Azelőtt is akadt néhány, de csak ritkán valósították meg itt. Most, hogy tudják a dolgozók: javaslataikból a *saját gyárukban lesz kézzel fogható eredmény,* jobban megmozdult a fantáziájuk; 1983-ig cikkeink 70 százalékát kicseréljük. Nem többet akarunk gyártani, hanem mást... Mást, mint a Panyova, amellyel egyébként most még együttműködünk néhány termék gyártásában. Ez igen korrekt együttműködés: január óta mindketten *pontosan betartjuk* a szerződésben foglaltakat, amire azelőtt bizony, alig volt példa.

Új életforma is

Miért? Hát a szerződés szankciói? Csodát művelt volna a különválás? A KISTEXT-ben mindenesetre érezhető a hangulatváltozás. *Wieland Róbert* főmérnök mintegy magyarázatként mondta:

— *Féltünk* az ismeretlentől, de egyúttal *örültünk* is, hogy lesz módunk bizonyítani... Most például sokkal tudatosabban állítjuk össze a termelési programot: tudjuk, hogy melyik vevőnek mi megy, melyik a legsürgősebb. És közvetlenebb a *kapcsolat* a vezetők és a műhely között: felveszem a telefont, vagy átmegyek... Máris kevesebb levelet írok!

Gyurgyik Péterné gyártmányfejlesztővel a műhelyben találkozom, éppen mintát vizsgál. Ő is a központból jött ide, ilyen beosztás itt azelőtt nem volt.

— Előző munkahelyemen bővebb szakmai ismeretekre tehettem szert ugyan, itt viszont *áttekinthetőbbek* a részletek. Ma már majdnem a 80. próbagyártásnál tartunk — soha nem hittem volna, hogy ilyen iramban lehet dolgozni. Bizonyítani szeretnénk az önállósult gyár létjogosultságát.

Az értékesítési osztályvezető, *Tibol Zoltánné* meséli, hogy a kereskedők *örömmel fogadták* az új termékeket; s hogy a Nyugatra gyártott mintákat is bemutatták nekik, el voltak ragadtatva. A gyárnak is olcsóbb, ha nem tesz különbséget és nagyobb sorozatot tud gyártani.

A tervezők számára is — lám! — új életformát hozott az önállóság. Nemcsak szorosabb határidőket jelent ez, hanem kevesebb mechanikus munkát. Most *élvezettel* terveznek, s a vezetőkkel *közösen döntenek* a gyártandó mintákról.

Úgy tűnik, megindult az erjedés is — lám! —, új életformát hozott az önállóság. Nemcsak szorosabb határidőket jelent ez, hanem kevesebb mechanikus munkát. Most *élvezettel* terveznek, s a vezetőkkel *közösen döntenek* a gyártandó mintákról.

Úgy tűnik, megindult az erjedés; bár nem nehézség nélkül. A vevőkkel folytatott közvetlen kapcsolat nemcsak a belkereskedelemnek és a Hungarotexnek kedvezőbb, hanem a vállalatnak is. Sőt, valamennyi részvevő embernek. A KISTEXT-ben az a mondás járja: „Majd mi megmutatjuk."

Mi pedig *szívesen megnézzük.*

Rajna Györgyi

Megnyílt a brnói vásár

Ünnepélyes keretek között tegnap megnyílt a 23. brnói nemzetközi gépipari vásár. *Ladislav Gerle* miniszterelnök-helyettes megnyitó beszéde után csehszlovák párt- és állami vezetők tekintették meg a vásárt, élükön *Lubomír Strougal* miniszterelnökkel. A magyar kiállítási területen *dr. Kovács Béla* prágai magyar nagykövet, *Várkonyi György,* a prágai magyar külkereskedelmi kirendeltség vezetője és *Vujkov Katalin,* a magyar kiállítás igazgatója fogadta a vendégeket. A 19 magyar vállalat ebben az évben 1300 négyzetkilométeres területen állít ki.

Az idei brnói vásár központi gondolata az energia- és anyagtakarékosság. A magyar kiállítók ennek figyelembevételével igyekeztek kialakítani a bemutatásra kerülő termékek skáláját.

A dél-csehországi Ceske Budejovicében bezárta kapuit az idei nemzetközi mezőgazdasági kiállítás. Csehszlovákia több mint 200 gazdasága, mezőgazdasági gépgyártó vállalata és tudományos kutató intézete mellett bemutatta legújabb termékeit a Szovjetunió, Bulgária, Magyarország, az NDK, Lengyelország és Jugoszlávia is.

Bányagépészek országos tanácskozása

Drágán javítanak

Csak a bányavállalatok szorosabb együttműködésével és a széles körű szakosítással csökkenthető a bányákban használt gépek felújítási költsége, és ezen az úton növelhető kihasználtságuk is — hangsúlyozták kedden, a bányagépészek Balatonfüreden megrendezett országos tanácskozásán.

A szén- és ércbányák villamos berendezéseinek karbantartási költségei — mint *Tamásy István,* a szénbányászati koordinációs központ elnökhelyettese megnyitó előadásában elmondotta — *évről évre emelkednek.* 1977-ben még 800 millió forintot költöttek erre a célra, az elmúlt esztendőben már 1,2 milliárdot. A számítások szerint *a széntermelés önköltségének 8,4 százalékát ma a nagyjavítások emésztik fel.* A költségek növekedéséhez több esetben hozzájárulnak a párhuzamos beruházások, hiszen a gépek, berendezések javításának szakosítása még korántsem általános, a legtöbb vállalat saját maga oldja meg valamennyi géptípusa javítását.

Gabonaprognózis

Jó termésre és *rekord gabonaforgalomra* számíthat az idén a világ, a FAO legutóbbi becslése szerint. Összességében a gabonatermés — a statisztika ide számolja a búzán, a kukoricán és egyéb kalászosokon kívül a rizst is — földünkön mintegy 1,5 milliárd tonna lesz, vagyis 40—100 millió tonnával több, mint egy évvel korábban. A búzatermés 460 millió tonna körül alakul, ez a mennyiség nagyjából *megegyezik* a várható kereslettel. A világ legnagyobb gabonatermelője, az Egyesült Államok több mint 75 millió tonna kenyérnekvalóra számíthat, a Szovjetunióban még nem fejeződött be az aratás, tehát végleges termésadatok még nem állnak rendelkezésre. Valószínű azonban, hogy az idei gabonatermés *meghaladja majd a 189 millió tonnás tavalyi mennyiséget.*

Kétszázhúszmillió tonna körül alakul majd a világ gabonakereskedelme, vagyis az egész termés több mint 16 százaléka cserél gazdát. A gabonakereskedelem fellendülését elsősorban a fejlődő államok megnövekedett kereslete indokolja. Az árak egyelőre nyomottak a gabonapiacokon, s a kereslet-kínálat viszonylagos egyensúlya *nem igér nagy áremelkedést.* Ez a megállapítás persze az egész gabonapiacra vonatkozik, egy-egy termék esetében azonban várható áremelkedés. Jelenleg a kukorica tartozik a „gyanús" termékek közé, mert a szárazság következtében estlegesen beálló kínálatcsökkenés *feltornászhatja* az árakat.

G—L

A tervbizottság folyóiratának cikke

A háztáji gazdaságok fejlesztése a Szovjetunióban

A háztáji gazdaságok helyzetéről, termelésük növelésének szükségszerűségéről közöl cikket legutóbbi számában a *Planovoje Hozjajsztvo,* a Szovjetunió állami tervbizottságának folyóirata.

A Szovjetunióban jelenleg 33 millió — kolhoztagok, munkások és alkalmazottak tulajdonában levő — háztáji gazdaság működik. *A háztájiban található az ország állatállományának mintegy ötöde:* 23,1 millió szarvasmarha, 14,8 millió sertés, 29,8 millió juh és kecske. A tizedik ötéves tervben a háztájik az országosan megtermelt hús és tej 30, a tojás 34, a burgonya 61, a zöldség 30 és a gyümölcs 54 százalékát állították elő.

A háztáji termelés elsősorban *a falusi lakosság élelmiszer-fogyasztását fedezi,* de komoly a szerepe a városok ellátásában is.

A háztáji gazdálkodás ma már olyan méretű a Szovjetunióban, hogy *a termelésük ingadozása az egész ország élelmiszerellátását befolyásolja* — szögezi le a folyóirat. A háztájiban előállított termékek mennyisége az utóbbi tíz év alatt összességében változatlan maradt; egyes termékfajtákból, így *húsból, tejből, tojásból, burgonyából és zöldségből csökkent a termelés.* Ennek egyik oka, hogy folytatódik a lakosságnak a faluból a városba vándorlása. Komoly szerepet játszott azonban a termelés stagnálásában, sőt egyes esetekben csökkenésében az is, hogy *a háztáji gazdaságok nem kaptak kellő támogatást a kolhozoktól és szovhozoktól.* A spekulációval szerzett jövedelmek megnyírbálására hozott intézkedéseket sok helyen indokolatlanul, minden háztáji gazdaságra kiterjesztették, és ez csökkentette a gazdálkodók termelési kedvét.

E kedvezőtlen jelenségek megszüntetése érdekében az SZKP KB és a Szovjetunió minisztertanácsa *az idén januárban rendeletet hozott a háztáji termelés fellendülését elősegítő intézkedésekről.* A határozat jelentős kedvezményben részesíti a háztáji gazdálkodókat és részletesen előírja az állami és közös gazdaságoknak, az állami irányító szerveknek, hogy milyen eszközökkel — így például takarmány és termőterület biztosításával, tenyészállatok kihelyezésével — tegyék lehetővé a háztáji termelés fellendülését. A rendelet egyik legfontosabb vonása, hogy *erőteljesen hangsúlyozza az állami és gazdasági vezetők körében még ma is megtalálható, a magángazdálkodással kapcsolatos előítéletek feladásának szükségességét* — mutat rá a folyóirat.

HORIZONT

Földgázlelőhely Braziliában

Brazília legnagyobb *földgázlelőhelyét* fedezte fel a Petrobras brazil állami olajtársaság az ország északkeleti részén, Alagos államban. A szakértők becslése szerint *a készletek nagysága 4 milliárd köbméter.* A Petrobras a lelőhely térségében olajkutatásokat végez.

Növekszik a szovjet földgázkitermelés

A Szovjetunió a tervek szerint 1985-re 600—640 milliárd köbméterre növeli évi földgáztermelését, mindenekelőtt a nyugat-szibériai lelőhelyek kiaknázása révén. Ehhez azonban *az infrastruktúra hiánya és a térségben uralkodó zord időjárás miatt óriási beruházásokra van szükség* — mondotta *Vaszilij Gyinkov,* a Szovjetunió gázipari minisztere a TASZSZ tudósítójának adott nyilatkozatában.

1985-re Nyugat-Szibéria 330—370 milliárd köbméter földgázt ad. A kitermelt földgáznak az ország központi térségébe való szállítására hat, összesen több mint 19 000 kilométer hosszú gázvezetéket építenek.

Francia olajimport

Az idei év első hét hónapjában Franciaország olajbehozatala 18,9 százalékkal csökkent, a nyersolaj árának korábbi emelkedése miatt azonban olajkiadásai 21,3 százalékkal haladják meg az 1980-as év hasonló időszakának kiadásait. Franciaország legnagyobb olajszállítója változatlanul Szaúd-Arábia, a teljes francia behozatal 51 százalékával. A királyságot Nigéria és Abu Dhabi követi a szállítók listáján. Tavalyhoz viszonyítva csökkent Franciaország olajbehozatala Gabonból, Venezuelából, Mexikóból, valamint Irakból és Iránból.

Változatlan acélárak az NSZK-ban

Az NSZK több acélipari vállalata úgy döntött, hogy *egyelőre nem hajtja végre a közös piaci tagállamok acélgyártói által áprilisban elhatározott és elvileg valamennyi vállalatra kötelező érvényű áremelését* — közölték nyugatnémet diplomáciai források. Az érintett nyugatnémet vállalatok döntésüket azzal indokolták, hogy a júliusi 7 százalékos emelést vevőik számára elfogadhatatlanul gyorsan követné a mostani drágítás. Közölték, hogy — legalábbis novemberig — nem emelik az árakat.

Elhunyt Yukava Hideki

Hetvennégy éves korában elhunyt *Yukava Hideki*, a világhírű japán Nobel-díjas fizikus, a kyotói egyetem tiszteletbeli tanára. *A kvantumelmélet egyik úttörőjeként 1935-ben megalkotta a mezonelméletet*, amelyet 12 évvel később igazolt a gyakorlati fizika. Munkásságáért 1949-ben tüntették ki Nobel-díjjal. *Yukava jelentős szerepet játszott a tudósoknak az atomfegyverek eltiltásáért való nemzetközi összefogásában is.* Már megrendült egészségi állapotban, súlyos műtéten átesve, szervezte meg idén júniusban a nagy visszhangot keltő kyotói értelmiségi konferenciát. A részvevők felszólították a tokiói kabinetet, hogy képviselője az ENSZ-közgyűlés jövőre eső második, különleges, leszerelési ülésszakán javasolja: *az atomhatalmak vállaljanak kötelezettséget: nem alkalmaznak nukleáris fegyvereket ilyen eszközökkel nem rendelkező országokkal szemben, és idővel meghatározott mennyiséggel csökkentik atomarzenáljukat.* Ezeknek az intézkedéseknek a megvitatása végett hívják meg nemzetközi konferenciára az atomfegyverekkel nem rendelkező államok képviselőit.

HALÁLOZÁS

BÓCZ FERENC, a Szocialista Hazáért Érdemrend kitüntetettje, aki 1932 óta volt a párt tagja, 87 éves korában elhunyt. Temetése szeptember 11-én, délután 2 órakor lesz a solti temetőben — közli az MSZMP kalocsai járási bizottsága.

KOSZORÚZÁS

DUTKA ÁKOS író születésének 100. évfordulója alkalmából szeptember 11-én, pénteken délelőtt 11 órakor a Magyar Írók Szövetsége koszorúzási ünnepséget rendez urnahelyénél, a Farkasréti temetőben (toronyszoba).

Halálos balesetek

Budapesten, a XIX. kerületi Vörös Hadsereg útja és a Vörös Október utca kereszteződésénél figyelmetlenül haladt át az úttesten Antóni Vilmos 69 éves nyugdíjas, budapesti lakos, és egy autóbusz elütötte. Az idős ember kórházba szállítása után belehalt sérüléseibe.

A Szabolcs megyei Nyírbélteken Pál Sándor 43 éves rokkantnyugdíjas, helyi lakos a lejtős útpadkán megcsúszott, egy autóbusz kerekei alá esett, és a helyszínen meghalt.

Oroszlányban egy motorkerékpár elütötte az úttesten áthaladó Füge István négyéves kisfiút, aki kórházba szállítás közben meghalt.

Rákospalota jubilál

Az első írásos dokumentum hét évszázada, 1281-ben látott napvilágot Rákospalotáról. *Nyir* települést — a mai Palota ősét — először Péter királyi tárnokmester által kiadott oklevél említi. A ritka évfordulóra emlékezik a főváros XV. kerülete. Elsőként harmincöt, Rákospalotán élő és onnan elszármazott képzőművész alkotásaiból nyílt kiállítás kedden az újpalotai Kavicsos közi, úgynevezett Lila-iskolában. A szobrok, festmények, grafikák bemutatóját — amely szeptember 25-ig látható — *Farkasinszky Lajos*, a Fővárosi Tanács elnökhelyettese nyitotta meg.

Nyárias meleg

Előrejelzés ma estig: napközben elsősorban a Dunántúlon időnként megnövekszik a felhőzet, de még száraz, meleg időre lehet számítani. A déli szél több ízben megélénkül, a nyugati országrészben helyenként megerősödik. A legmagasabb nappali hőmérséklet 24—28 fok között alakul.

A Duna vízállása Budapestnél tegnap 220 centiméter volt.

Húszmillió különféle facsemete

Jóléti erdők Hajdú-Biharban

A Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár megye területén több mint 60 ezer hektár erdőterületen gazdálkodó Felső-tiszai Erdő és Fafeldolgozó Gazdaság munkájáról, valamint a megyei szövetkezeti erdőgazdaságokkal kialakított kapcsolatáról szóló előterjesztést tárgyalta meg kedden a Hajdú-Bihar megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága. Mint elhangzott: a hatodik ötéves tervidőszakban a korábbi esztendőkhöz képest kisebb területen, mintegy 500 hektáron telepítenek új erdőt a tájon, viszont csaknem 5500 hektáron folytatnak erdőfelújítást. A telepítéshez és a pótláshoz a gazdaság nyolc csemetekertje szolgáltatja a szaporítóanyagot: évente átlagosan mintegy 20 millió különböző fajú csemetét, suhángot, sorfát.

Részletes tájékoztatást adtak a szakemberek a jóléti erdők kialakításáról, az erdőspuszták átalakításáról erre a célra. Különösen eredményes ez a tevékenység a Debrecen környéki erdőspusztákon, ahol sétautak, pihenőhelyek épültek. Ebben a tervciklusban az erdőspuszták négy centrumának vízrendezését tervezik. Ennek során megépítik a hármas-hegyi úttörőtábor csónakázótavát.

DR. BERNÁT IVÁN c. egyetemi tanárt, a Magyar Haematológiai Társaság főtitkárát, tudományos munkássága elismeréséül a Csehszlovák Haematológiai Társaság tiszteletbeli tagjává választotta.

NICOLAS GUILLÉN, világhírű kubai költőt a latin-amerikai írók, költők és művészek havannai találkozója alkalmából Fidel Castro kubai köztársasági elnök Nemzeti díjjal tüntette ki.

HAITI MENEKÜLTEK. Hétfőn este mintegy 70 haiti menekültet vett fedélzetére a mexikói haditengerészet egyik hajója. A zömmel munkásokból és egyetemistákból álló csoport 31 napon keresztül hánykolódott a tengeren, míg eljutottak Mexikóba, ahol politikai menedékjogot kértek.

NYELVGYAKORLÓKNAK. Az angol, francia, olasz és orosz társalgási körök várják az érdeklődőket korhatár nélkül 17—22 óráig szerdán és csütörtökön a Hungária Kávéházba. Vidám ifjúsági találkozó lesz discóval szombaton és vasárnap a Blaha Lujza térnél, a József körút 8. alatti étterem félemeleti bárjában. Alakulóban van a középiskolai irodalmi színpad. Segítők, aktívák szíves jelentkezését kérjük.

A GÖRÖG KIKÖTŐSZTRÁJK már harmadik hete tart Pireuszban és Szalonikiben. Az ország legforgalmasabb tengeri kikötőiben augusztus 24-e óta tartó munkabeszüntetés miatt a hajóforgalom csaknem teljesen megbénult. A tiltakozó akció célja az, hogy a kormány figyelmét a kikötői problémákra irányítsa.

KARAMBOL A REPÜLŐGÉPANYAHAJÓN. Vasárnap a Manila közelében hajózó Kitty Hawk amerikai repülőgépanyahajón egy leszálló harci gép összeütközött egy, a kifutópályán mozgó géppel, és letaszította azt a fedélzetről. A két pilótának sikerült katapultálnia, mielőtt a 17 millió dollár értékű gép a tengerbe zuhant, és elsüllyedt.

LENGYEL NYELVTANFOLYAMOT indít kezdők és haladók számára a Lengyel Tájékoztató és Kulturális Központ (VI. ker., Nagymező u. 15.). Beiratkozás 1981. szeptember 10-ig délelőtt 10—12 és délután 4—6 óra között. Tagdíj egész évre 400 forint. A tanfolyam kezdete szeptember 21. Nyelvkönyv és szótár beszerezhető a Lengyel Kultúra boltjában (VI., Népköztársaság útja 32.).

MIKROAGGREGÁTOKAT KÉSZÍT a romániai Régen berendezéseket és pótalkatrészeket gyártó vállalata, a másodpercenként 250 liter hozamú vízesések energiájának hasznosítására. Általában 20 méter magas vízeséseknél alkalmazzák majd ezeket a berendezéseket, amelyeknek összesen 7 típusa kerül forgalomba.

A BKV értesíti az utazóközönséget, hogy felsővezeték-javítás miatt szeptember 12-én és 13-án 7 órától 17 óráig a 19-es és 49-es jelzésű villamosok helyett autóbuszokat közlekedtet Kelenföld kocsiszín—Kelenföld Etele tér végállomás között. Szeptember 13-án 6 órától 20 óráig a 74-es jelzésű trolibuszok helyett a vonal teljes hosszában, a 78-as trolibuszok helyett a Garay utca végállomás—Damjanich utca között, a 79-es trolibuszok helyett a Garay utca végállomás—Landler Jenő utca között közlekednek villamos viteldíjjal autóbuszok.

SZIKH-TÜNTETÉS. Mintegy 25 ezer szikh tüntetett hétfőn Új-Delhiben, azt követelve a kormánytól, hogy ne avatkozzon bele vallási ügyeikbe, és adjon nagyobb önkormányzatot Punjab államnak. A rendőrség mintegy kétezer tüntetőt letartóztatott.

SZTRÁJK LIVERPOOLBAN. A Ford Művek liverpooli üzemének munkásai és alkalmazottai beszüntették a munkát. A sztrájkolók fizetésemelésért és a munkakörülmények javításáért harcolnak.

TÁMADNAK A SEREGÉLYEK. A Balaton partján az utóbbi napokban sokezres csapatokba gyültek, s megszállták a szőlőültetvényeket a seregélyek. A balatonfelvidéki szőlőkben napok óta szinte folyamatos a riasztás: pattognak a karikás ostorok, gyakran eldördülnek a karbidágyuk és a riasztólőszeres vadászfegyverek. Fóliákkal, csillogó tárgyakkal, kolompokkal és hálókkal is védekeznek a falánk madarak ellen.

A NÉPMŰVÉSZET MESTERE címmel kitüntetett Czugh-fivérek, János és Dezső, valamint az utóbbi — szintén népi iparművész — Miklós fiának fazekasmunkáiból nyílt kiállítás kedden a zalaegerszegi Fazekasházban. A hagyományos őrségi kerámiából, illetve népi ihletésű nagy tányérokból, korsókból és figurális munkákból álló kollekciót az év végéig tekinthetik meg az érdeklődők.

HORVÁTH BÉLA, a kolozsvári Állami Magyar Színház színésze és rendezője meghalt. A romániai magyar színjátszás kiemelkedő egyéniségét 54 éves korában ragadta el a halál, a színház marosvásárhelyi vendégszereplése során. Kiváló színész, rendező, fordító, szövegkönyvíró volt, az erdélyi magyar kultúra nemes művelője.

Gólyaváltás

Naponta újabb és újabb madárcsapatok érkeztek a Hortobágyi Nemzeti Parkba, hogy rövidebb-hosszabb pihenő után folytassák útjukat melegebb tájak felé. A tocsogókban, a halastavak környékén, a kunkápolnási mocsárban nagy a madárnyüzsgés. A hazai tájakon költő fehér gólyák a szo-

kásosnál hamarabb útnak indultak, viszont megérkeztek a Hortobágyra a fekete gólyák. Keresik az élelmet, nagy csapatokba verődtek már a nyári ludak, s csatlakoztak hozzájuk az északról érkezett nyári lúdcsaládba tartozó kis-lilik is. Az egyik lecsapolt halastó medrében csaknem 200 gulipánt számláltak meg. Ritka vendégek a pusztán a pólingok.

ÚJ ALKALMI LEVELEZŐLAPOT bocsát forgalomba a posta szeptember 17-én. A levelezőlap dr. Mohácsi Mátyás, a modern kertészet magyarországi megalapozója születésének 100. évfordulójára készült, Békés Rozi grafikusművész tervei alapján. A forgalombahozatal napján a kijelölt postahivatalokban a vásárlók kívánságára első napi bélyegzővel látják el az új levelezőlapokat.

CSÚSZÓPÉNZPER. Bécsben kedden megkezdődött az utóbbi három évtized legnagyobb bűnperének bírósági tárgyalása. Tizenkét személyt azzal vádolnak, hogy jelentős összegű csúszópénzt fizettek ki, illetve fogadtak el az osztrák főváros új, 2100 ágyas kórházának építésével kapcsolatban. Az előreláthatólag hat hétig tartó tárgyalás során mintegy száz tanút hallgatnak ki.

Jelöltjeink az ügetőversenyekre

1. Gamin (4) — Glossina (2) — Garmada (5) — Gemma (8).
2. Habig (1) — Humbug (6) — Harry (9) — Hadrian (8).
3. Elszálló (9) — Csordás (8) — Cédrus (10) — Anica (2).
4. City (10) — Gyógyír (3) — Delmar (8) — Fonyód (6).
5. Fonák (3) — Ferkó (1) — Eszék (6) — Alamuszi (9).
6. Fecsegő (3) — Cirka (1) — Gyanus (8) — Darling (4).
7. El Paso (10) — Fatime (4) — Apacs (7) — Félős (2).
8. Góbé (4) — Diri (1) — Barackvirág (3) — Cifrandli (7).

A versenyeket 16.30 órakor kezdik.

KERTÉSZETI KIÁLLÍTÁS nyílt kedden Derecskén, a művelődési házban, a Debrecen környéki és a bihari táj gazdaságainak termékeiből. A bemutatón a környék háztáji és kisgazdaságai is részt vettek válogatott zöldséggel, gyümölccsel. A kiállítás különdíját a Debreceni Agrártudományi Egyetem tangazdaságának ítélték oda.

DIJONBA utazott tegnap a nyíregyházi Szabolcs—Volán Táncegyüttes. A 40 tagú csoport a hagyományos franciaországi néptáncfesztiválon és -versenyen képviseli hazánk színeit.

A BELGRÁDI REPÜLŐTÉR LEZÁRÁSA. Szeptember 22. és 26. között a kifutópályák javítási munkálatai miatt teljesen lezárják a belgrádi nemzetközi repülőteret.

FELVÉTEL FIATALOKNAK. A KISZ Központi Művészegyüttes felvételt hirdet központi énekkarába, egyetemi énekkarába, tánckarába, pantomim stúdiójába (elsősorban fiúk számára), ifi irodalmi stúdiójába (14—18 évesek), Ifjú Gárda fúvószenekarába, Ifjú Gárda énekkarába és irodalmi színpadára. Felvételt hirdet továbbá Úttörő Központi Művészegyüttesének úttörő énekkarába, úttörő irodalmi színpadára, úttörő citera- és fuvolazenekarába, szólista csoportjába. Jelentkezhetnek: 8—26 éves úttörő és KISZ-es fiatalok az együttes székházában (Budapest, VII., Rottenbiller u. 16—22. 1074). Jelentkezési határidő: október 15., külön az egyetemi énekkarnál október 31.

ÁRVIZEK INDIÁBAN. Az indiai Bihar államban több mint hatmillió lakost sújtott a háromhónapos szakadatlan monszunesőzések következtében keletkezett árvíz. Az áradás házakat sodort el, és mintegy 800 ezer hektáron megsemmisítette a termést.

A SZARVASBŐGÉS MEGKEZDŐDÖTT a Nagykanizsa-tájéki erdőkben. Zala világhírű szarvasállománya az idén is számos külföldi vadászt vonz. Eddig csaknem százan jelezték jöttüket, s néhány NSZK-beli vadász már most megérkezett. A megye vadásztársaságai 130 szarvasbika kilövését vették tervbe.

ÚJ TÍPUSÚ AUTÓSZŐNYEG gyártását kezdték meg az Oltcit román gépkocsik gyártásában kooperáló vállalatok egyikében, a besztercei textilipari üzemben. Az autószőnyeg különleges anyagból készül, színtartó, és mikroorganizmusoknak jól ellenáll.

A SMOHAY JÁNOS-ALAPÍTVÁNY képzőművészeti díjának és ösztöndíjának odaítéléséről Székesfehérváron tíztagú kuratórium döntött. Az alapítvány képzőművészeti díját Lugossy Mária szobrászművész, ösztöndíját pedig Kőnig Frigyes főiskolai hallgató nyerte el.

HORGÁSZATI ÉS HALÁSZATI TILALMAT rendelt el a Fejér megyei Tanács Végrehajtó Bizottságának mezőgazdasági és élelmezésügyi osztálya a fehérvárcsúrgói és a cikolai tározótavaknál. A haltelepítés miatt meghirdetett tilalom szeptember 18-án huszonnégy óráig érvényes.

TÁVIRÁNYÍTÁSÚ AKNÁT ROBBANTOTTAK egy rendőrségi jármű alatt az észak-írországi Tyrone grófságban, az ír határtól 20 kilométerre levő Cappagh faluban. A detonáció darabokra tépte a gépkocsit és a benne ülő két rendőrt. A biztonsági erők, további aknáktól tartva, hajnalig nem merték megközelíteni a merénylet színhelyét. Cappagh-ban lakott az egyik elhunyt éhségsztrájkoló. Az IRA a Republican News legújabb számában azzal fenyegetett, hogy „természetben fizet" a Maze börtönben éhhalált halt tagjaiért.

ÉRTÉKES PÉNZÉRMELELET került felszínre Csongrádban: egy cserépedényben 1442 aranyat, ezüstöt találtak. Tisztításukat és értékelésüket megkezdték a szegedi muzeológusok. Az érmék többsége 20 krajcáros ezüst, van köztük huszonhat arany dukát, és huszonöt ezüst tallér is. Az érmék a XVII. század vége, a XIX. század közepe között készültek, többségükben az egykori Habsburg-birodalom területén szolgáltak fizetőeszközül. A pénzérmeletetet a múzeumi hónap alkalmából kiállításon mutatják be a városban.

Dzsessznapok

Kedden este — a magyar Team-együttes műsorával — megkezdődtek a 10. debreceni dzsessznapok. Az Arany bika szálló Bartók-termében lezajlott nyitóelőadáson fellépett még a Deák bigband, a londoni Graham Collier együttese, valamint az ez alkalomra szerveződött debreceni dzsesszműhely társulata és a budapesti Binder-kvintett.

A hat napig tartó fesztiválra, amelynek az OIRT, a Nemzetközi Rádió és Televízió Szervezet a fővédnöke, húsz országból, több mint kétszáz zenész érkezett Debrecenbe. Az együttesek 17 előadást tartanak a Bartók-teremben, a Kölcsey Ferenc Művelődési Központban és a városi sportcsarnokban.

Jugoszláviai árak

Jugoszláviában ez év augusztusában mérséklődött az infláció üteme. A kiskereskedelmi árindex csak 0,9 százalékkal emelkedett. Ez elsősorban a mezőgazdasági termékek időszakos árcsökkenésének eredménye. Az elmúlt hónapban ugyanis a friss zöldség 12,2, a gyümölcs 10,9 százalékkal volt olcsóbb, mint júliusban. A kiskereskedelmi árak 0,9 százalékos növekedését így alapvetően az iparcikkek 1,4 és az élelmiszerek 1,2 százalékos drágulása idézte elő.

A kiskereskedelmi árak egyébként idén augusztusban átlag 49,3 százalékkal voltak magasabbak, mint a múlt év azonos hónapjában.

A szövetségi statisztikai intézet fenti jelentését kommentálva a *Politika* című lap rámutatott: „Nem kell illúziókat táplálni afelől, hogy a kiskereskedelmi árindex növekedését — amely az év első nyolc hónapjában 27,7 százalékos volt — könnyen sikerül majd az idei tervben előirányzott 32 százalékos emelkedés keretein belül tartani. Főként azért, mert a vállalatok részéről nagy az áremeléseket szorgalmazó nyomás, továbbá azért, mert az őszi hónapokat hagyományosan a viszonylag jelentős drágulás jellemzi. Mégsem megvalósíthatatlan célkitűzés azonban az inflációt a 32 százalékos előirányzat keretein belül tartani."

Vígszínházi évad

Magyar szerzők darabjai alkotják a Vígszínházban a most kezdődő évad bemutatótervének gerincét. Móricz Zsigmond, Sarkadi Imre, Örkény István és Csurka István egy-egy új művét viszi színre a társulat — jelentette be *Horvai István* igazgató tegnap a színházban tartott sajtótájékoztatón. Hozzáfűzte: decemberben lesz 30 éve, hogy megalakult a mostani együttes elődje, a Néphadsereg Színháza, így műsorpolitikájukat részben az évforduló jegyében alakították ki.

(X) MŰSZAKIRAJZ-tanfolyam indul általános iskolások és felnőttek részére az angyalföldi József Attila Művelődési Központban. Felvilágosítás telefonon: 208-278. Beiratkozás: szeptember 25-ig. (XIII., József Attila tér 4.).

(X) ANGOL—NÉMET nyelvtanfolyamok indulnak kezdő, haladó és társalgási szinten az angyalföldi József Attila Művelődési Központban. Felvilágosítás telefonon: 208-278. Beiratkozás: szeptember 25-ig. (XIII., József Attila tér 4.)

(X) Fotóműtermi berendezések és -felszerelések kiállítása nyílt az OFOTERT bemutatótermében. A kiállítás szeptember 10-ig tekinthető meg a VII., Asboth u. 15. sz. alatt.

(X) A JÓZSEF ATTILA SZÍNHÁZ közli, hogy az 1981/82. évad első előadását szeptember 19-én tartja. A színház jegypénztára (XIII., Váci út 63. tel.: 409-428) szeptember 10-től árusítja a szeptember havi jegyeket. Nyitvatartási idő: naponként 13 órától 19 óráig.

A bányászokat köszönti az ország

Energiagazdálkodás

Írta: dr. Kapolyi László államtitkár

Ma, a harmincegyedik bányásznap alkalmából, ismét azok felé fordul az ország figyelme, akik áldozatos, fegyelmezett munkájukkal a gazdasági fejlődés szolgálatába állítják hazánk ásványi nyersanyagkincseit. Az ásványvagyon kutatását, kiaknázásának tudományos és műszaki megalapozását, feltárásának megtervezését és kivitelezését, gazdaságos kitermelését és a felhasználásra való előkészítését végző bányászok munkáját az egész társadalom megbecsülése övezi; ez jut kifejezésre ünneplésükben. A bányásztársadalom az ünnepet mindig számvetési kötelezettségként is értelmezi. Megemlékezésünk ilyenkor ennek az ősi szakmának szép hagyományairól, a bányászság dicső munkásmozgalmi szerepéről, kegyelettel gondolunk bányász mártírjainkra. A szenet, a szénhidrogéneket, az urán- és egyéb érceket, a legkülönfélébb ásványi nyersanyagokat termelő bányásztársadalom olyan, erő, amely ma is példamutatóan történelmileg összekovácsolódott dolgozik gazdaságpolitikai céljaink megvalósításán. Ahhoz, hogy ezt a szerepét a népgazdaság termelési szerkezete fejlesztésében optimálisan töltse be, a legésszerűbben kell gazdálkodnunk ez idő szerint ismert és nyilvántartásba vett, mintegy 20 milliárd tonnányi ásványvagyonunkkal, és folyamatosan kutatnunk kell az ezzel csaknem azonos mennyiségű, ma még reménybeli nyersanyagkincset.

A világpiaci árnál kedvezőbben

Az ismert ásványvagyonnak mintegy a fele ipari jelentőségű, azaz olyan minőségű és olyan természeti adottságok között található, hogy *kiaknázása és feldolgozása a világpiaci árnál kedvezőbb hazai költségráfordítással valósítható meg.*

A hazai ipari ásványvagyon mennyiségének mintegy 37 százaléka szén, 30 százaléka különféle ásványbányászati nyersanyag, 27 százaléka építőipari nyersanyag, 5 százaléka érc (bauxit, rézérc, ólom-cinkérc, mangánérc, vasérc), és csak 1 százaléka szénhidrogén. Az ásványkincsek értékét tekintve azonban — amelyet a belőlük előállított végtermék prognosztizált világpiaci árát alapul vevő költséghatár és a végtermék előállításához szükséges hazai ráfordítás különbsége számszerűsít — megállapítható, hogy *az összes potenciális érték 75 százalékát energiahordozó, 20 százalékát fémhordozó ásványi nyersanyagok képviselik, s csupán 5 százalék jut az egyéb ásványi nyersanyagokra.*

Bár valamennyi bányászati ágazatunk jelentős szerepet tölt be gazdaságpolitikai céljaink megvalósításában, szóljunk ez ünnepi alkalommal részletesebben az ásványvagyon értékében legnagyobb arányú *energiahordozó-termelés* szerepéről, jelentőségéről.

Nyilvánvaló, hogy ennek kapcsán túl kell lépnünk a bányászat hagyományos tevékenységi körén, és eredményeink számbavételénél, jövőnk, terveink mérlegelésénél az energiagazdálkodás sokrétű komplex kapcsolatrendszerének tükrében kell a bányászat gazdaságpolitikai helyét és súlyát megjelölni.

A jelent tekintve ezt alapvetően az jellemzi, hogy az energiahordozókat termelő *százezer bányász munkája országunk teljes tüzelőanyag-szükségletének csaknem felét (48 százalékát) elégíti ki.* Ez az egyetlen szám azonban nem mutatja azt az igen sokrétű energiagazdálkodási követelményt, amit ennek kapcsán hazai energiahordozó-bányászatunknak ki kell elégítenie. Csak példaképpen említem meg, hogy az 1981-re előirányzott 25,75 millió tonna széntermelés eredményét nemcsak azon keresztül kell megítélni, hogy ez mennyivel több hőtermelést jelent, mint amennyit például a tavalyi évben elértünk, hanem éppen olyan súlyú az is: sikerül-e a termelésnél és a feldolgozásnál teljesítenünk azt az energiagazdálkodási követelményt, hogy *a lakosság minőségiszén-igénye minél nagyobb mértékben hazai szénnel legyen kielégíthető.* Ennek érdekében növelni kell a szénosztályozást és a brikettezést. Ezt a tevékenységet viszont a hazai villamosenergia-iparnak azzal kell alátámasztania, hogy a széntüzelésű erőművek maximális termelésbe vonásával biztosítsa, hogy a jobb minőség kiválasztásával fennmaradó gyenge minőségű termékek az erőművekben teljes mértékben felhasználhatók legyenek.

Más iparágakkal összhangban

Ez az egyetlen példa is igazolja, hogy *energiahordozó-bányászatunk eredményei más iparágak tevékenységével szoros összhangban szolgálják a népgazdaság energiaigényeinek optimális kielégítését, a helyes energiagazdálkodást.* E komplex kapcsolatrendszer azonban hat az ország határain túl is, és ezen keresztül bányászatunk eredményei szerves részévé válnak az energetika nemzetközi munkamegosztásának. Nemcsak azokra a közvetlen energiahordozó-szállításokra gondolok, amelyek kiterjedt kőolaj- és gázvezetékrendszereinken, vagy a közvetlen szénszállításokon keresztül valósulnak meg. Utalni szeretnék arra az első pillanatban talán nem mindenki előtt nyilvánvaló tényre is, hogy a KGST-országok villamosenergia-rendszereinek együttműködésében, a 750 és a 400 kV-os nemzetközi távvezetékeken folyó energiaszállításokban egyidejűleg *a KGST-országok szénhidrogén- és uránbányászata közötti együttműködés is megvalósult.* A villamos energia, mint közvetítő közeg, kiteljesíti a bányászat nemzetközi munkamegosztását. Nyilvánvalóvá válik ez, ha arra gondolunk, hogy azt a szenet, olajat, gázt vagy éppen uránt, amelyet a villamosenergia-termelésre felhasználnak, az együttműködésben részt vevő országok bányászatai termelik, és a nemzetközi távvezetékeken áramló villamos energiában már nem különböztethető meg, hogy a termelésre szolgáló hagyományos vagy nukleáris tüzelőanyag melyik ország bányászatának terméke.

Olaj, gáz, urán, szén

Az előzőekben csak néhány gondolattal vázolt kapcsolatrendszer, úgy gondolom, indokolja, hogy népgazdaságunk kiegyenlített energiaellátásáért a bányásznap alkalmával mondjunk köszönetet azoknak, akik ennek alapját a föld mélyében vagy a felszínen, aknákban, vagy olaj-, illetve gázkutak mellett dolgozva az energiahordozók termelésével és előkészítésével megteremtették.

Az a szemlélet, hogy energiahordozó-bányászatunk tevékenységét szélesebb perspektívát felölelően, a komplex energiagazdálkodási kapcsolatrendszer tükrében értékeljük, terveink és jövőbeni tevékenységünk meghatározásánál még fokozottabban indokolt, mint a jelen értékelésénél. Geológiai adottságaink lehetővé teszik, hogy energiaigényeinknek legalább a felét, de megfelelő gazdasági feltételek mellett esetleg még számottevően nagyobb hányadát is, hazai energiahordozóbányászatunk elégítse ki. Megfelelő intézkedésekkel a mai évenkénti kétmillió tonna *kőolaj* és kereken évi hatmilliárd köbméter *földgáz* termelése ezen a szinten tartható; *uránérckészletünk* a kiépíthető atomerőművi kapacitás üzemanyagához szükséges nyersuránmennyiséget szolgáltatni tudja; *szénbányászatunk* termelése pedig a jelenlegi kereken évi 26 millió tonnának akár a kétszeresére is fejleszthető. Mindez igazolja, hogy *igen komoly lehetősége van és szerepe lehet hosszú távon is energiahordozó-bányászatunknak energiaellátásunk megoldásában.*

Világosan látszik az is, hogy amikor gazdaságpolitikánkat a VI. ötéves tervben már meghirdetetten, de igen valószínűen hosszabb időtartamra előrevetítve is, a *nyíltság* jellemzi, más szavakkal, az a követelmény, hogy a gazdaságra ható tényezőkhöz gyorsan és rugalmasan alkalmazkodni tudjunk, ugyanennek kell érvényre jutni energiagazdálkodásunkban, energiahordozó-bányászatunk fejlődésében is. Ez azt jelenti, hogy ma nem lehet merev, kőbe vésett fejlesztési terveket készítenünk, hanem lehetőségeink *optimális kihasználását jelentő ajánlatokkal* kell rendelkeznünk ahhoz, hogy azok, amelyek egy-egy időszak gazdaságpolitikai és energiapolitikai érdekeivel a legjobban összhangban vannak, valósággá válhassanak.

Világosan látszik az a követelmény is, hogy a bányászat perspektíváinak meghatározásánál — nem csökkentve a termelési technológia optimalizálásával kapcsolatos feladatokat —, fokozottabban kell foglalkozni azzal, *hogyan értékesülnek* az előállított termékek a komplex energiagazdálkodási rendszerben. Ez a követelmény a bányászat tevékenységének szélesítését igényli, például a terméknek optimális felhasználását lehetővé tevő megoldások kifejlesztése és elterjesztése a komplex, többtermékes termelői rendszerek létrehozása irányában.

A bányászat, ezen belül kiemelten az energiahordozó-bányászat, ilyen szemléletű fejlesztésének előkészítésére már számos lépés történt. A geológiai kutatások eredményeire támaszkodva feltérképeztük az ország energiahordozó-készletét, és ennek kihasználására feldolgozási variánsokat dolgoztunk ki. Ezek alapján lehetővé válik, hogy energiaellátási terveinket saját energiahordozó-készleteink optimális kihasználásával tudjuk meghatározni. Hosszú távú kutatási-fejlesztési programokat indítottunk be, amelyek nemcsak a termelési technológiát, hanem az energiahordozó-bányászat termékeinek korszerű felhasználását lehetővé tevő megoldások kidolgozására is irányulnak. Bányászaink előtt ma már széleskörűen ismertek és elfogadottak a fejlesztés előzőekben felsorolt követelményei. Ennek szellemében számos olyan vállalati kezdeményezéssel találkozunk, amelyek a felsorolt energiagazdálkodási követelmények tükrében és azoknak eleget téve tesznek javaslatot a fejlesztésre.

Jó szerencsét!

Az elmondottak, úgy vélem, érzékeltetik, hogy jövőnk alakítása nem egyszerű, és nem is mindig kockázatmentes feladat. Az a felelősség és az ebből fakadó tettek azonban, amelyekről bányásztársadalmunk e tekintetben már eddig is bizonyságot tett, biztos alapot adnak arra, hogy bizakodva tekintsünk fejlődésünkre. Bányászatunkban megvan az erő és az akarat, hogy ásványi nyersanyagaink, energiahordozó-kincsünk optimális kihasználásával biztosítsa népgazdaságunk fejlődését, kiegyenlített energiaellátásunkat, részt vállaljon energiapolitikai céljaink megvalósításából. *Ehhez kívánok a harmincegyedik bányásznap alkalmából minden bányásznak erőt, egészséget, szép ősi köszöntésünkkel: „jó szerencsét".*

Egy hét a világgazdaságban

Kompromisszumra várva

Kedden a Tokióban lezajlott japán—amerikai kereskedelmi megbeszéléseken a szigetország igenlő választ adott arra a washingtoni javaslatra, hogy az Egyesült Államok, a Közös Piac és Japán mielőbb üljön tárgyalóasztalhoz a vitás kereskedelmi kérdések *elsimítására.*

Sokévi vádaskodás, kereskedelmi háborúk sora, diszkriminációs intézkedések után, a jelek szerint a tőkés világ három legnagyobb kereskedelmi egysége, az Egyesült Államok, a Közös Piac, valamint Japán *kísérletet tesz* az egymás közötti *gazdasági enyhülés* megindítására. Két héttel ezelőtt az USA rendkívüli tanácskozást javasolt legfontosabb gazdasági partnereinek a közöttük dúló viszályok *megszüntetésére.* Úgy látszik, a fejlett tőkés országokat sújtó és csak lassan csillapuló újabb recesszió *egyetlen pozitív* hatása, hogy tárgyalóasztalhoz kényszeríti a vetélkedő kereskedő nemzeteket.

A gyors japán válasz arra enged következtetni, hogy Tokió is *engedni kényszerül* a kereskedelmi kérdésekben eddig tanúsított merevségéből.

A három részvevő tulajdonképpen tele van panasszal egymással szemben. Az Egyesült Államok és a Közös Piac Japán felé irányuló szemrehányáslistáján állandó „műsorszám" a szigetország egyre növekvő kereskedelmi többlete. (Tavaly például a japán—közös piaci kereskedelem 10 milliárd dolláros többlettel zárult a „felkelő nap országa" javára, s hasonló volt a helyzet a japán —amerikai kereskedelemben is.) Szinte naponta érik támadások az óceán mindkét partjáról Tokiót, hogy *nem növeli* behozatalát megfelelő ütemben, sőt úgynevezett nem vám jellegű akadályokat (túl szigorú szabványelőírások, lassú ügykezelés stb.) is gördít a behozatal fékezésére.

Számtalan ígéret hangzott már el japán részről az import serkentésére, de a statisztikák tanúsága szerint változás *nem történt.* Márpedig a mai világgazdasági helyzetben, a kedvezőtlen konjunktúra idején mindenki számára létérdek a kivitel növelése. További neuralgikus pont a háromoldalú kapcsolatokban az autókereskedelem kérdése. Tavasszal Japán kötelezettséget vállalt az autóáradat *visszafogására,* s a jelek szerint *állja is szavát:* megtorpant az autókivitel *mindent elsöprő üteme.* Viszont továbbra sem emelkedik az amerikai és a nyugat-európai gépkocsik száma Japánban, pedig az autóimport növelése is a japán „ígéretcsomag" része volt.

A tervezett megbeszélésen minden bizonnyal *szóba kerül még az is, hogy a japán elektronikai cikkek özöne mind Nyugat-Európában, mind pedig az Egyesült Államokban nehéz helyzetbe hozza a helyi termelőket.* Régóta szálka Brüsszel szemében a japán hajóépítő ipar, amely a nyugat-európainál 40 százalékkal alacsonyabb áraival elorozza a hagyományos vevőket. Szőnyegre kerül majd az úgynevezett válságiparágak — textil, acél — helyzete, valamint a japán műszáláradat is. Persze, a szigetországnak is megvan a maga panaszlistája. Nehezményezi, hogy exporttermékeinek jelentős hányada *egyre nehezebben juthat* el a piacokra, a színfalak mögötti kereskedelempolitikai mesterkedések miatt, az USA szakszervezetei nyíltan fenyegetőznek a japán áruk diszkriminációjával, egyszóval *egységfront van kibontakozóban Tokió „exporthengerével" szemben.*

Ellentétek húzódnak a Közös Piac és az Egyesült Államok között is. „Örökzöld" témának számít az amerikai mezőgazdasági export, amely — *akárcsak a szocialista országok agrárkivitele — nem tud igazán kibontakozni a diszkriminatív brüsszeli vámfalak miatt.* A „Tízek" viszont azt sérelmezik, hogy a 20 százalék körüli amerikai kamatláb (prime rate) átcsalogatja a fölösleges nyugat-európai tőkét, s ezzel késleltetni a fellendülést a Közös Piacon. Nem kevés gondot okoz *a dollár erősödése,* aminek következtében már felmerült a nyugat-európai valutáris rendszer szükséges módosításának gondolata. Tárgyalnivaló lesz tehát bőven. Valószínű, hogy a nagy csaták helyett inkább *az engedékenyebb, a korábbinál kevésbé merev hangulat lesz a jellemző.*

Gonda György — Szentgáli Péter

A KOPINT jelenti

Londonban olcsóbb a benzin

Az átlagszámok mindig jobban tükrözik a változások irányát, különösen így van ez az igen szeszélyesen alakuló tőzsdei jegyzéseknél. Az augusztusi átlagok jól tükrözik a két fő piaci csoport (ipari és mezőgazdasági termények) árváltozásainak tendenciáját. Míg a színesfémekre megélénkülés, addig a gabonákra inkább a kereslet lanyhulása jellemző.

Felkúszott a fontosabb színesfémek jegyzése az elmúlt hónapban; a réz, rézkatód, ón, ólom, horgany, *alumínium 9—14 százalékkal lett drágább a londoni tőzsdéken.* Az antimon és a higany piaci keresletét pangás jellemezte. A fémhulladékok kisebb mértékben (5—8 százalékkal), de szintén drágultak. Jelentősen csökkent a kobalt ára (16 százalékkal). Továbbra is lanyhaság jellemzi a nemzetközi nyerskaucsuk piacát. *A benzin 1,3 százalékkal olcsóbbodott, a gázolaj 1,6 százalékkal viszont drágult.*

A bradfordi gyapjújegyzések 2—3 százalékkal megemelkedtek. New Yorkban a gyapotárak csaknem 12 százalékkal estek a gyenge kereslet miatt, s az olcsó ár tartósnak ígérkezik. Az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezete (FAO) jelentése szerint a világ gabonatermése *várhatóan jobb lesz az előző két évinél, és kereskedelme is nőni fog.* Mindez az árakban is jól tükröződik. A múlt hónaphan egyaránt csökkentek. Legerősebben a kukorica (8,5 százalék), majd a zab, rozs, szójabab és -dara ára esett (5 százalék körül). A finomított cukor csaknem 10 százalékkal veszített árából a cukortőzsdéken. Erős ingadozásokkal, de tovább emelkedett a kávé ára — Londonban 12 százalékkal. A kakaóárak szintén Londonban kúsztak fel a legerősebben, 15 százalékkal. Néhány szó a húsárakról: Az olasz marhahúsárak a múlt hónapban lényegében nem változtak, a holland vágómarha 5 százalékkal drágult, a juhhús pedig majdnem 8 százalékkal esett. A (51 gr-os) tojás szintén megerősítette piaci helyzetét 8,6 százalékos áremelkedéssel.

DEVIZÁK 1981. szeptember 3.

1 USA-DOLLÁR az egyes országok pénznemében:

Bécs	16,971	—	17,071
Brüsszel	39,635	—	39,785
Párizs	5,8120	—	5,8320
Frankfurt	2,4255	—	2,4270
Milánó	1213,50	—	1214,00
Amszterdam	2,6900	—	2,6925
Tokió	229,30	—	229,50

1 ANGOL FONT értéke USA-dollárban

London	1,8445	—	1,8455

NEMZETKÖZI ARANY dollár/finom uncia

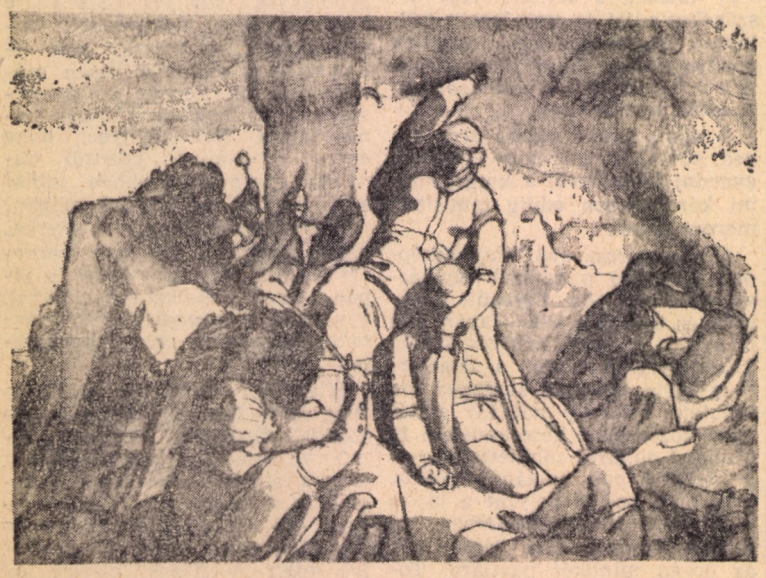
Zürich	435,00	—	438,00
London			436,50

Magyar Nemzeti Galéria

Művészet Magyarországon 1830–1870

AZ A NAGY, reprezentatív kiállítás, (amely a korábbi, 1780-tól 1830-ig terjedő időszak magyar művészetét követi most átfogóan) *az 1830 és 1870 közti időszakról* ad számot. Az utolsó terem egyik beszögellésében megtorpan a látogató. Nem valami nagy erejű alkotás, hanem csak néhány ósdi fénykép előtt. Mintha valahonnan ismerősek lennének ezek az alakok... a tartásuk, a mozdulatuk... a ruházatuk... a nézésük... Aztán az ember döbbenten veszi észre, hogy az orrára bukó csákóban, mundérban, szűk nadrágban, bakancsban álldogáló katona, aki letámasztott puskáját fogja (szuronnyal együtt magasabb, mint ő)... igen, *ez csak az lehet!* És a másik fotón a figyelemnek fénycsóvát vetnie. Azt is jelenti, hogy az építészet — szobrászat — festészet hármas egységén túl és azon belül is *kiterjedt e figyelem más, fontos műfajokra is*, melyekről eddig ugyan tudtunk, de nem tartottuk fontosnak őket vagy úgy gondoltuk, hogy nem érik el az önálló műfaj szintjét, színvonalát.

A tudós művészettörténészek érdeme azonban mindenekelőtt nem az eddig sohasem látott alkotások felkutatásában és méltatásában van, hanem *a társadalmi mozgások alakította művészeti élet feltárásában, kibontásában. Ez az alapja annak, hogy sikerült másképp és — hisszük — valóságosan látni, láttatni a korszak magyar művészetét.*

Székely Bertalan: Az egri nők (vázlatváltozat, 1861)

lehajtott fejjel ülő, kezét az asztalon nyugtató borzas hajú férfi... ez nem lehet véletlen, sem tévedés: ez a két alak *Munkácsy Mihály* nagy erejű festményének, a Siralomháznak a két fő alakja.

No de fényképen? Hogy lehetséges ez? Ha csak úgy nem, hogy a festő meglátta a lehetőséget a kor legmodernebb technikájában, a fotóban. És fel is használta. Segítségével festette meg képét, miután beállította a modelleket az elképzelt pózba. Semmivel sem kisebb jelentőségű ez a tény, mintha ma festőink valamelyike, mondjuk, a holográfiát vagy a számítógépet használná fel művének megalkotásához.

ILYEN ÉS HASONLÓ meglepetések fogadják a látogatót a múlt század derekának művészetét bemutató (és joggel mondhatjuk) *újrafelfedező* kiállításon, amely a *Magyar Tudományos Akadémia művészettörténeti kutatócsoportjának és a Magyar Nemzeti Galériának a közös rendezésében* látható a Várban. És amelyhez több mint harminc hazai múzeum, valamint könyvtárak, levéltárak, egyházi intézmények, magángyűjtők adták össze a bemutatott anyagot. Még Kassáról is érkezett három, reprezentatív festmény az utolsó pillanatokban.

Első pillanatban talán a kiállítás összefoglaló címe is meglepetésként hat, hiszen *eddig úgy tudtuk, hogy 1848—49 nemcsak történelmünkben éles választóvonal, hanem — egyebek közt — művészetünkben is.* A kétkötetes magyar művészettörténet is itt válik el hasonlóan éles metszettel. Nos, az új, nyolckötetes magyar művészettörténeti kézikönyv megalkotásához végzett előtanulmányok során először a kutatókat érte az a meglepetés, amelyet most a nagyközönséghez közvetít a kiállítás (fogalmazhatnánk úgy is, hogy: meglepetések sora), amely a *sok irányú és a korábbi beidegződéseken felülemelkedő, azokat kritikai szemmel vizsgáló kutatómunka folyamán feltárult.*

EZ NEMCSAK AZT JELENTI, hogy elfeledett, eddig lappangó vagy kevésbé figyelemre méltatott alkotásokra sikerült a kutatói

S MOST TÉRJÜNK VISSZA a műfajokhoz. A már említett hármas egységen túl fokozottan előtérbe került a *folyóirat-illusztráció és a fényképezés*, mintegy annak jeleként, hogy számunkra nagyon sokat mond az adott korról az egyidejűleg készült képes beszámoló (mai szóval mondhatnánk: a riportkép). Ezért fordult a kutatók figyelme a grafikai és festészeti — úgynevezett — *egykorú eseményábrázolás* felé. Legismertebb darabjai közül említsünk kettőt *Barabás Miklós* akvarelljét 1842-ből, a Lánchíd alapkőletételéről és az iskoláskönyvekben is látható *Pettenkoffen* litográfiát a szabadságharcnak arról a nemzetmegmozgató eseményéről, amikor a honvédek bevesznek a budai Várat.

S ha csak a festészet műfaján belül maradunk, elképesztő *sokféleségre figyelhetünk* fel. Például a történeti festészetre, amelyről eddig is tudtuk, milyen fontos helye volt az önkényuralommal szembeni nemzeti ellenállásban; az allegórikus festészetre (és grafikára); a mitológiai témájú festészetre; a vallásos festészetre; az életképekre; az orientalizáló életképekre; a színházi jelenet- és szerepképekre; az arcképfestészetre; a tájfestészetre; a csendéletekre.

E FESTÉSZETI sokféleségnek az összetevői, elődei, előképei felfedezhetők a nyugat-európai művészetben egy-két évtizeddel, de sokszor egy-két évszázaddal korábban: mindenütt *a kialakuló polgárság megerősödésével egy időben* és mindenütt nemzeti sajátosságoktól kísérve (Anglia, Hollandia, Franciaország, Németország, Itália). A magyar polgárság erejéből azonban nem telt ki annyi, hogy összes nagy formátumú festőnket el tudja tartani. Barabás Miklós például le tud telepedni Pesten, mert van elég munkája. *Kozina Sándor* vagy *id. Markó Károly* azonban a harmincas években külföldre kényszerül. Ám az a Markó, akinek festészete túl modern volt ekkor, 1853-ban hazalátogat, és bár nagy ünneplésben részesítik, mégsem tud itthon ragadni, mert témaválasztása, mondandója addigra idejétmúlt lett a korszak romantikus hevületű történelmi festészete mellett.

Európai nagyságú, klasszicista szobrászunk, *Ferenczy István* sem tud zöldágra vergődni a reformkorban Mátyás király emlékművével; *Izsó Miklós* három évtizeddel később, ha engedmények árán is, de célhoz ér Csokonai-emlékszobrával, Debrecenben.

A REFORMKORBAN megindult társadalmi mozgások pezsgő szellemi és művészeti életet eredményeztek. Nem véletlenül datálódik innen *hazai művészettörténet írásunk kezdete* sem, *Henszlmann Imréhez* kapcsolódva. S a reformkor megannyi polgári és egyházi építkezése mellett feltűnő a megyei és városi hivatalos épületek: a megyeházák és városházák szaporodása — gombamód. Hogy azután 1849 és 1867 közt egyetlen sem épüljön közülük. Eddig a köztudatba úgy ment át, hogy 1849-ig tartott nálunk a *klasszicizmus*, s a választóvonal után következett a *romantikus építészet*. Ám Henszlmann mai utódai tényekkel, adatokkal, megépült alkotásokkal bizonyítják, hogy már a klasszicizmus is ugyanolyan historikus építészeti stílus, mint a neoromán és neogótikus építészet — építészeti tartalmát, téralkotását illetően. *Széchenyi* már a harmincas évek közepén leszólja a városképileg engyhangúnak tartott klasszicizmust és angol példák nyomán a „góth ízlést" pártolja. *Pollack Mihály*, a magyar klasszicizmus egyik legnagyobb alakja, a Nemzeti Múzeum tervezője már 1839-ben (!) hamisítatlan quattrocento-reneszánsz eklektikus tervet rajzol elképzelt Országházához, *legalább harminc évvel előzvén meg a hazai viszonyokat.*

Ám az sem lehetetlen, hogy a történelmi sorsforduló vetette vissza egyik-másik művészeti műfajunkat. *A Bach-korszak legnagyobb méretű építkezései ugyanis börtönök voltak* (Vác, Márianosztra), a legfontosabb szobrászati megbízás a gyászos emlékezetű Hentzi köztéri szobrának felállítása volt. Ám ne feledjük, hogy azok a művészek, akik nem kényszerültek emigrációba, azok a maguk módján, a maguk eszközeivel folytatták a reformkor és '48—49 eszméiért a harcot. *Madarász Viktor* berobbant az európai festészetbe, Párizsban festett, nagyméretű képével, Hunyadi László siratásával. A középkori, Árpád-kori, a Hunyadiakról szóló, a Moháccsal, a török elleni harccal és a Habsburg-ellenes felkelésekkel (no meg a Dózsa-parasztháborúval is) foglalkozó történeti festmények sokak fantáziáját mozgatta meg. Festőkét is, közönségét is. Olyan kisebb jelentőségű, de eszmeiségükben és elhivatottságukban számunkra fontos mesterek, mint *Orlay Petrich Soma* vagy az egri *Kovács Mihály* az életképet fejlesztették tovább a történelmi festmény irányába. És noha mesterségbeli tudásuk mögötte maradt indulatuknak, elkötelezettségüknek, noha sokszor színpadiasak és a komponálásban, a megjelenítésben, a jellemzésben és az egyénítésben bizonytalanok, mégis olyan festők elődei, mint *Székely Bertalan* vagy *Than Mór*.

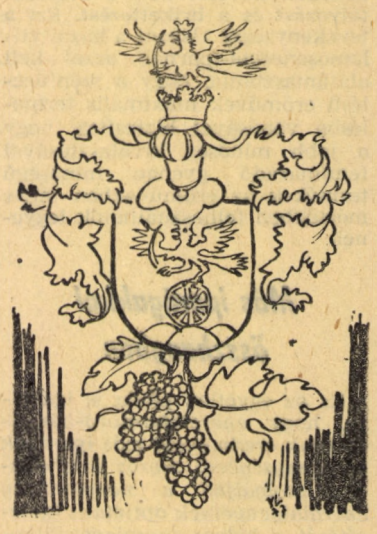
A KORSZAK a kigyezéssel zárul, történelmileg-társadalmilag azzal a fordulóponttal, amely *lezárta a magyar korai kapitalizmust.* E korszak végére már áll a Magyar Tudományos Akadémia *neoreneszánsz stílusú* épülete, az Alagút átfúrja a Várhegyet, a pesti síkon terjeszkedő nagyváros templomai fölé messze emelkedik a Bazilika épülő kupolája, Izsó a Táncoló paraszt után belefog a Petőfi-szoborba, *Szinyei Merse* már első portréit festi, Munkácsy pedig fotókat tanulmányoz a döbbenetes erejű Siralomházhoz.

KENESSEI ANDRÁS

A X. tokaji írótáborról

A hagyományok vonzásában

A JUBILÁLÓ tokaji írótábor nem vállalkozhatott idei tanácskozásán tízéves tevékenységének felmérésére, összegzésére. (Ehhez szükség lenne egy kötet összeállítására, illetve kiadására a hajdani előadások és viták anyagából.) Folytatta azonban a létét meghatározó tiszaladányi 1940—44-es eseményekből, valamint az északkelet-magyarországi tájék történelmi hagyományaiból *reá háruló és vállalt* feladatának teljesítését: *a magyar társadalom problémáinak megvitatását*, mely eszmecsere során — amint azt az

Tokaj címere

egyik részvevő az elmúlt évben megfogalmazta — *„a szemtől szembe kimondott szó, a véleménykülönbség szikrájától megvilágosult gondolat" kaphat helyet.* Ennek jelentősége pedig abban van: a gondolat így késszé válik arra, hogy tett legyen belőle: *„A tetté alakuló vélemény csodája játszódik így le az irodalom közvetítése által."*

Ebben az évben *Bartók Béla életműve, illetve annak történelmi jelentősége* állt az írótábor tanácskozásának középpontjában. Ennek jogosultságát az is indokolja, hogy a Bartók-ősök sírja *Borsodszirák* községben van. Az elhangzott vitaindító előadások elégséges alapot adtak a különböző vélemények kifejtéséhez. *Dr. Dobossy László*, századunk első két évtizede szellemi forradalmának menetében helyezte el Bartók Béla személyét, tevékenységét és társadalmi-művészi programját. *Cs. Varga István* a középkelet-európai értelmiség hivatásáról kialakított és megélt „bartóki modell" érvényességét és Németh László-i világképben való továbbélését mutatta be. *Tarján Tamás* a mai költői nemzedék alkotásaiban tetten érhető Bartók-képet tárta a hallgatók elé. A vita középpontjában a Bartók Béla által kívánt és programként megfogalmazott — a szomszéd országok népeivel történő — *„testvérré válás"* útja és a szocialista társadalmi viszonyok közötti megvalósításnak kérdései kerültek.

A NAPJAINK és más vidéki folyóiratok jelenlevő szerkesztői, munkatársai eddigi kezdeményezéseikről és további terveikről számoltak be. Többen a szomszéd országok íróival való találkozásaik tapasztalatait összegezték. Megállapították, hogy az együttélésre vonatkozó bartóki elvek és a Bartók által követett gyakorlat ma is például szolgál. *Sarlós Istvánnak*, a Hazafias Népfront Országos Tanácsa főtitkárának előadása pedig konkrét példákat is tartalmazott arról, a *magyar népfrontmozgalom* miképpen törekszik ezek széles méretű megvalósítására.

A népre és a népek testvériségére alápozott „bartóki modell" történelmi előzményei közül *Kazinczy Ferenc életpályáját* Széphalmon és Sátoraljaújhelyen elevenítették fel az írótábor részvevői — Kazinczy halálának 150. évfordulója alkalmából. Az irodalom, illetve magyar irodalmi élet szervezője, „Újhely" levéltárosa, mind eszméivel, mind áldozatos munkájával máig ható példát ad *az önzetlen haza- és népszolgálatra.* A sárospataki 450 éves kollégium a népi tehetségeket felkaroló és számukra a világ felé kaput nyitó tevékenységével, valamint az általános emberi tudást és a humánum eszméit közvetítő pedagógiai munkájával érlelte és készítette elő a „bartóki nemzedék" színre lépését.

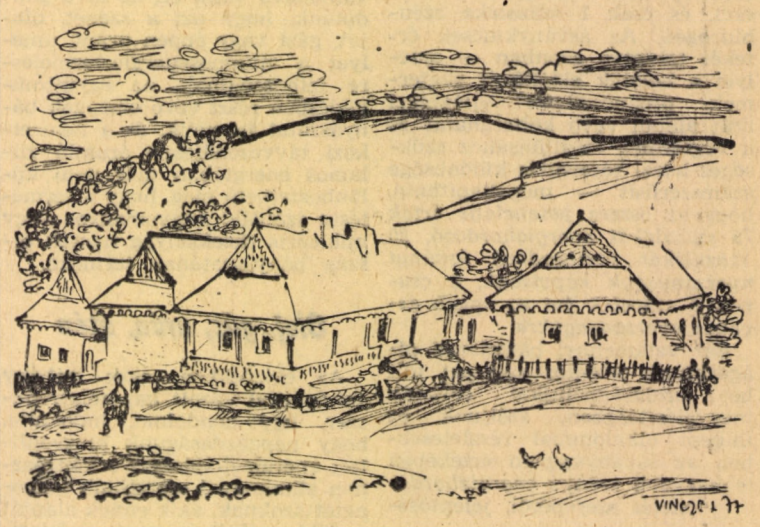
AZ ÚJJÁSZÜLETETT kollégium falai között az írók azokra a regösdiákokra is emlékezhettek, *akik 1942-ben Tiszaladányban (Somogyi Imre, Darvas József, Veres Péter, Nagy István társaságában) a „Felszállott a páva" dallama mellett az Ady Endre, Kodály Zoltán és Bartók Béla által képviselt forradalmi eszméket és gondolatokat tudatosították.*

A tokaji írótábor immár tíz év óta szolgálja azt a célt, hogy mind szélesebb társadalmi rétegekben tudatosodjék a nagy történelmi elődök példamutató tevékenysége, hiszen ez egyik feltétele annak, hogy a szocialista társadalom építésében a széles néptömegek *öntevékenyen, tudatosan és cselekvően* vegyenek részt.

A HATNAPOS PROGRAM a tanácskozáson, a szellemi párbajon kívül a műélvezetre és a közös pihenésre is alkalmat adott. Maradandó élményt nyújtott a Tokaji Galériában tartott *Bartók-emlékest*, amelyen *Péva Ibolya, Kulcsár Imre, Várhegyi Márta* és *Herédi Éva* — a Miskolci Nemzeti Színház művészei — szerepeltek. Borsodszirákon *a miskolci Bartók-kórus adott* műsort.

A tokaji írótábor hagyományát elevenítette fel az idei program is, és tíz év alatt most már új hagyomány is született. (E táborok léte és tevékenysége ma már része, társadalmi figyelmet keltő *eseménye* a magyar szellemi életnek.

M. Pásztor József

Jellegzetes tokaji részlet

(Vincze Lajos rajzai)

OPEC-kulisszák

Olajár-stratégia

Harc a héják ellen

Az OPEC legutóbbi genfi rendkívüli miniszteri konferenciája előtt ülést tartott a szervezet *hosszú távú* stratégiai bizottsága. Ennek a testületnek a tevékenysége és feladata szinte alig ismert, hiszen a fő figyelem mindig az ármegállapító értekezletekre irányul. Pedig a színfalak mögötti árcsaták, a „fekete arany" árát esetleg *évekre előre eldöntő árképzési módok megvitatása* a szűk körű bizottsági üléseken történik.

Amikor két évvel ezelőtt megszűnt az olaj egységes ára, és az úgynevezett több lépcsős árrendszert vezették be, az OPEC vezető hatalma a tagállamok értésére adta, hogy *nem hajlandó* egyszer és mindenkorra elvetni az addig jól működő árképzési elvet. (A több lépcsős olajár lényege az, hogy az OPEC-tagok egy bizonyos sávon belül eltérő árakon adhatják el olajukat, a minőségi különbségektől és a szállítási útvonalaktól függően. Jelenleg egy hordó olajat a világpiacon 32 és 41 dollár közötti áron lehet beszerezni. Az úgynevezett alapár 36 dollár.)

Nem érdeke

Szaúd-Arábia kezdeményezésére *létrejött a hosszú távú stratégiai bizottság*, amely elsősorban az árak hosszabb időre szóló megállapításának módozataival foglalkozik. Az öttagú testületnek Szaúd-Arábián kívül tagja Algéria, Kuvait, Venezuela és Irán, tehát képviselve van az OPEC egész „palettája": az árhéják, a mérsékeltek, valamint a középutasok. A 13 OPEC-tag 22 millió hordós napi termeléséből több mint *10 millió Szaúd-Arábiából származik*, így — érthető módon — Rijad ebben a szűkebb körben is igyekezett a vezető szerepet megszerezni, a kezdeményezést magához ragadni.

Az elmúlt évtized közepétől *jól megfigyelhető*, hogy Szaúd-Arábia igyekszik mérséklően hatni az olajárat túlzottan emelni szándékozó tagállamokra. Ezt a magatartást nem elsősorban az indokolja, hogy ő rendelkezik *a legnagyobb olajkészletekkel*, a legnagyobb olajbevételekkel és devizatartalékokkal. Inkább arról van szó, hogy Szaúd-Arábia bizonyos felelősséget érez a Nyugat olajellátásának biztonságáért, valamint olyan árak kialakításáért, amelyek még nem okoznak katasztrofális zavarokat a tőkés világ gazdasági gépezetének működésében. Rijadnak *nem érdeke*, hogy a fejlett tőkés országokban tartós fizetésimérleg-zavarok keletkezzenek, s az infláció amúgy is magas hőfokát tovább szítsa. Mint az Egyesült Államok első számú olajszállítója, tisztában van vele, hogy a kőolajexportálók szervezete csak egy bizonyos határig feszítheti a húrt. Ráadásul Szaúd-Arábiát ezernyi politikai szál köti az USA-hoz, s a térségben betöltött helyzetének fennmaradása nagymértékben függ a Washingtonhoz fűződő kapcsolatok szorosságától.

Ezeket a szempontokat figyelembe véve Szaúd-Arábia *mérséklően hat* az olajhéjákra, sőt, minden eszközzel arra törekszik, hogy hosszú távon keresztülvigye saját elképzeléseit az árpolitikát illetően. Ennek lényege pedig az, hogy a tőkés világgazdaságot nem szabad kitenni újabb olajársokknak, a normális ütemű, egyenletes gazdasági fejlődés alapfeltétele az olaj árának kiszámíthatósága, a cikcakkok elkerülése. Egy egységes — s tegyük hozzá, viszonylag mérsékelt — olajár *fontos lépés* lehet a konjunktúra tartóssá tételében. Jamani sejk és munkatársai azt szeretnék, ha az olajat importáló országok számára az olajárrovat nem lenne többé kérdőjel az évi költségvetés összeállításánál. Ezért a hosszú távú bizottság főleg *az ármegállapítás kérdéseivel* foglalkozik.

Árcsata

Szaúd-Arábia azt szeretné elérni, hogy a jövőben az olajárak megállapításánál három tényezőből induljanak ki: az OPEC-partnerek évi gazdasági növekedéséből, az inflációs ráta nagyságából, valamint a valutamozgások eredőjéből. Ez az úgynevezett indexálási elv szinte hozzálgazítaná az olaj árát a legfontosabb gazdasági mutatókhoz. Így elkerülhető lenne az extraprofit, megszűnnének vagy legalábbis csökkennének a mesés olajjövedelmek, és még *tisztességes haszonhoz is juthatnának* az olajtermelők. Azok az olajexportáló országok, amelyek már „beálltak" a hatalmas bevételekre, és fejlesztési terveikben számoltak ezekkel az összegekkel, hevesen *tiltakoztak* az indexálás bevezetése ellen.

Az elmúlt fél év során azonban fordult a kocka. Az olajpiacon jelentős a túlkínálat, s noha a hivatalos ár csökkentésében az augusztusi miniszteri konferencia nem tudott megállapodni, a *termelők sorra nyújtják vevőiknek a különböző jogcímű kedvezményeket.* Megindult tehát az árak lemorzsolódása, a piaci viszonyok erre késztetik az olajukat eddig 40 dollár körül árusító termelőket. Amennyiben a jelenlegi piaci helyzet állandósul, az OPEC belátható időn belül kénytelen lesz leszállítani *a hivatalos árat*, vagyis lépést tenni az egységes olajár irányába. Rijad nagyon is tudatában van, hogy *az idő és a piaci helyzet az ő árpolitikája számára dolgozik*, de egyelőre kivár. Erőszakosságával nem akarja veszélyeztetni az OPEC sorsát, ugyanakkor a nyugati érdekek mellett bizonyos fokig figyelemmel kell lennie *az arab világ érdekeire is.*

Szaúdi győzelem

A hosszú távú stratégiai bizottság legutóbbi ülésén *nem történt ugyan lényeges előrehaladás*, az indexálás kérdésében, de Szaúd-Arábia állítólag értésre adta, hogy engedményekre — a termelés jelentősebb visszafogására — csak akkor hajlandó, ha elfogadják árelvét. A szeptembertől kezdődő egymillió barreles termeléscsökkentés pedig nem egyéb, mint gesztus a többi tagország felé Rijadtól, hiszen továbbra is *2—3 millió hordó lesz* a napi túlkínálat a piacon. A szaúdi lépés amolyan mézesmadzagnak is tekinthető: további termeléscsökkentés csak az indexálási árelv elfogadása esetén lehetséges. Nem kétséges, hogy — a mai, és az előrejelzések szerint viszonylag tartósnak tekinthető piaci tendencia esetén — előbb-utóbb Szaúd-Arábia győztesen kerül ki a színfalak mögötti árcsatából. (Persze, egy rendkívüli tél, vagy előre nem látható politikai esemény keresztülhúzhatja a szaúdi olajárszámításokat.)

A Szaúd-Arábia által szorgalmazott árképzési elv győzelmében a Texaco olajcég például annyira bízik, hogy *legújabb tanulmányában* az ezredfordulóig évi 2 százalékos olajáremelkedést jósol. Az olajmulti elemzése szerint az OPEC termelése a jelenlegi napi 22 millió hordóról 34 millióra emelkedik majd két évtized múlva, a tőkés világ olajfogyasztása — amelyet, természetesen, *nemcsak az OPEC-termelésből elégítenek ki* — a mostani napi *49 millióról 71 millió hordóra növekszik 2000-re.*

Gonda György—Szentgáli Péter

Hulladéknak kezelve

Árak és adók — Kereskedelmi módszerekkel kellene (2.)

Hiába gyűjt a MÉH több papírhulladékot, az ipar nem veszi át, az export pedig nem minden időpontban gazdaságos — ezzel fejeztük be tegnapi írásunkat. Miért nem vásárol az ipar több hulladékot?

A kérdésre *dr. Magyar Ferenctől*, a Papíripari Vállalat kereskedelmi igazgatójától kértünk választ.

— Papírgyártó kapacitásunk fejlesztésében mindig meghatározó szempont volt, hogy az új berendezéseken minél nagyobb arányban dolgozhassunk fel hulladékot. Gazdasági meggondolásból is, a hazai nyersanyaghelyzetet alapul véve is erre kellett törekednünk. A Csepeli Papírgyár fejlesztése során például 1966—67-ben úgy alakítottuk ki a technológiát, hogy a hullámpapír dobozokhoz szükséges alappapír gyártásához *túlnyomórészt hulladékot* használunk fel. A budafoki gyárban 1972-ben az évi 8 ezer tonnás kapacitású kartongépet 30 ezer tonnásra cseréltük, és ez *több, mint 50 százalékban hulladékból* dolgozik. A Dunaújvárosi Hullámvertikumban a dobozgyártáshoz évi 100 ezer tonnás kapacitású alappapírgyártó sort hoztunk létre. Az úgynevezett *srencpapír* előállításához *nyolcvan százalékban hulladékot* használunk. Ez azt jelenti, hogy a napi 320—340 tonnás termeléshez 280—300 tonna hulladékot használunk fel.

Nem javul a minőség

— Nő a felhasznált hulladék aránya, nő az összes termelés, mégsem fogadják az összegyűlt hulladékot?

— A papírhulladék sokféle papírból tevődik össze. *Jó minőségűnek* tekintjük a famentes fehér, illetve a nátronpapír-hulladékot. *Közepes* minőségű a fatartalmú, nyomtatás nélküli, valamint a nyomdai hulladék. Leggyengébb a *vegyes* jellegű, újság- és egyéb papír. A *papírtermeléshez* csak meghatározott minőségű és mennyiségű hulladék használható fel. Az éves gyártott mennyiség egynegyede például író-nyomó papír, amelyhez a legnagyobb tömegben gyűlő vegyes hulladék *nem megfelelő.* Ennek ellenére az évente mintegy 450 ezer tonnás termeléshez 500 ezer tonna rostot, ezen belül 217 ezer tonna papírhulladékot használunk fel. Ez 43 százaléknak felel meg, és világviszonylatban is jó eredménynek számít.

— Mennyi papírt tudnak a MÉH-től átvenni?

— Többet, mint amennyit jelenleg szállítanak, de *nem ilyen összetételben.* Most ugyanis az évi 128 ezer tonnás mennyiségből csak mintegy tíz százalék a jó és közepes minőség. Hiába nőtt tehát az ipari fejlesztéssel a feldolgozható hulladék aránya, a 90 százalékban leggyengébb minőségű, vegyes hulladékból nem lehet többet felhasználni.

— Várható változás az új ötéves tervidőszakban?

— A hatodik ötéves terv eddig eltelt időszakában a begyűjtött mennyiségen belül *nem javultak a minőségi arányok.* Sokat gondolkoztunk mi is azon, mi lenne a megfelelő megoldás. Például az úgynevezett „nyomatlan esedék" összegyűjtése a nyomdáktól hasznos lenne, ez ugyanis jó minőségi kategóriába tartozik. A begyűjtött anyag jobb válogatása, előkészítése szintén sokat segítene.

A MÉH jól jár

— Mit tehet a helyzet javítása érdekében a Papíripari Vállalat?

— Ismertek különböző papírnemesítési eljárások, például a festéktelenítés, a fehérítés. Terveink között szerepel egy 15 ezer tonnás évi kapacitású fehérítőberendezés létesítése, amellyel a vegyes hulladékból értékes alapanyagot lehetne előállítani.

Tegnapi írásunk alapján is úgy tűnhet, hogy a lakossági adó, a helyfoglalási díjak, és néhány pénzügyi szabályozó a hulladékok összegyűjtése és hasznosítása *ellen* dolgozik. Mi erről a véleménye *Molnár Tibornak*, a Pénzügyminisztérium főosztályvezetőjének?

— A színesfémhulladékoknak kétféle felvásárlási áruk volt. A lakóterületi adó csupán azt a célt szolgálja, hogy a felvásárlási árak *különbözetéből* ne képződjön indokolatlan többletjövedelem. Az adó elvonja a különbözetet.

— Emiatt viszont olyan alacsony a lakossági felvásárlási ár, hogy nem éri meg például rézhulladékot beadni a MÉH-be.

— Az ár nem az adó miatt alacsony, hanem az alacsony lakossági felvásárlási ár miatt van szükség az adóra. Lehet, hogy ez a szabályozás nem elég korszerű, de korábban a társadalmi tulajdon védelme érdekében erre volt szükség.

— És ha a MÉH felemelné a felvásárlási árat?

— Ha a pénzügyi szervek az áremelés szándékával találkoznak, *visszavonulnak* az adóval. Ez történt nemrég az ólomakkumulátorok esetében is. Az adó tehát *nem tekinthető árképző* tényezőnek, a befizetések, véleményem szerint, igazodnak a gazdasági célokhoz.

— A pénzügyi szabályozás végül is megfelelően segíti-e a hulladékgyűjtést és -hasznosítást? Érdemes, nyereséges vállalkozás ma Magyarországon hulladékkal foglalkozni?

— A válasz egyértelmű: nagyon is érdemes hulladékkal foglalkozni, mert átlagon felüli nyereséget hoz a vállalat számára. Ebben a vállalat kétségtelen jó irányú törekvései mellett a szabad árképzés lehetősége is szerepet játszik. Végeredményben tehát a gazdasági reform teremtett a vállalat számára kedvezőbb feltételeket, amelyekkel a vállalat helyesen élt. Erre példa: 1968-ban, a reform bevezetésekor, az előző évvel szemben a MÉH Tröszt forgalma 10 százalékkal, a nyeresége viszont csaknem 40 százalékkal emelkedett. Az elmúlt évben pedig csaknem 1 milliárd forint nyereséget ért el a vállalat, ami — akár az árbevétel arányában számítva, akár pedig a jövedelmezőségi mutatót figyelembe véve — *többszörösét* teszi ki a kereskedelem átlagának. Ez a pár adat, azt hiszem, szemléletesen bizonyítja a vállalat érdekeltségét a hulladékbegyűjtésben, illetve a -hasznosításban.

— Milyen támogatást kaphat pénzügyi oldalról a hulladékgyűjtés?

— A pénzügyi megítélésben, az elbírálásban a *hasznosság a mérce:* azokat a módszereket kell támogatni, amelyektől megfelelő hozam várható. Változtatható persze, az adórendszer, változik is, folyamatosan. Véleményünk szerint azonban a gazdasági eredményekre *nem pénzügyi lazításokkal, hanem forgalmazási, kereskedelmi eszközökkel kell törekedni.*

Nem elég a pénz

Mint annak idején beszámoltunk róla — a Gazdasági Bizottság megtárgyalta és jóváhagyta a VI. ötéves terv hulladék- és melléktermék-hasznosítási programját. A program végrehajtásához — 1980. évi árszinten számolva — 10,2 milliárd forint összegű beruházásra és eszközfejlesztésre nyílt lehetőség. A pénz azonban önmagában *nem elegendő* a magyarországi hulladékhelyzet javításához — erről lesz szó írásunk holnapi, befejező részében.

Bognár Nándor

(Folytatjuk)

HORIZONT

Csökkent a japán autóexport

Júliusban első ízben *csökkent* észrevehetően, 13,5 százalékkal a közös piaci tagországokba irányuló *japán autóexport* a megelőző hónaphoz képest. A japán autógyártók szövetségének (JAMA) adatai szerint az USA-ban eladott autók száma pedig 5,4 százalékkal volt kevesebb. A JAMA az önkéntes exportkorlátozás hatásának első jelét látja a mérséklődésben.

A jugoszláv gazdaság hat hónapja

A jugoszláv gazdaság a *külkereskedelem* kivételével eredményesen megvalósította idei első félévi tervelőirányzatait. Az ország egész ipari termelése a tavalyi azonos időszakhoz viszonyítva 4,3, a munkatermelékenység 1,3 százalékkal *növekedett.* A beruházások összege reálisan 5 százalékkal (a nem gazdasági beruházásoké 30 százalékkal) *csökkent.* A külkereskedelmi kivitel a tervezett 7 helyett 3 százalékkal emelkedett, a behozatal pedig az előirányzott 3 százalék helyett csak 1 százalékkal csökkent, s így *a mérleghiány meghaladta a 3,5 milliárd dollárt.* (A deficit 473 millió dollárral nagyobb a vártnál.) *A fogyasztói árindex 49 százalékkal nőtt*, a megélhetési költségek pedig 42 százalékkal magasabbak. A szocialista szektor dolgozóinak jövedelme a létfenntartási költségeknél 7 százalékkal, mérsékeltebben emelkedett. Ez év első felében mintegy 2600 vállalat ráfizetésesen gazdálkodott. (E vállalatok összesen 503 000 dolgozót foglalkoztatnak.) Veszteségeik összege 30,7 milliárd dinár, vagyis 14 milliárd dinárral több, mint a tavalyi első félévben volt.

Pakisztán acéltermelő ország

Pakisztán is belépett az *acéltermelő országok* „klubjába", miután *Mohammad Zia Ul-Hak* elnök felavatta az Arab-tenger partján épült Bin Gasim-i acélművet. Az egyelőre 70 százalékban elkészült acélmű *évi 1,1 millió tonna acélterméket* állít elő. Teljes befejezése 4 év múlva várható. A 2,6 milliárd dolláros összköltséggel felépülő acélkombináthoz a Szovjetunió nyújtott műszaki segítséget. Az 1971-ben aláírt megállapodás értelmében *900 szovjet szakember dolgozott a létesítményen*, az építkezés különböző szakaszain. A szovjet szakemberek egy része az építkezés befejezése után is Pakisztánban marad, hogy segítséget nyújtson az ottani szakemberek kiképzéséhez.

Nagy-Britannia és az EGK kereskedelme

Nagy-Britannia az elmúlt évben 700 millió font *többletet* regisztrált a közös piaci tagországokkal folytatott kereskedelmében. A hét végén közzétett adatok szerint a közös piaci tagországok 43 százalékkal részesedtek Nagy-Britannia összkereskedelmi forgalmában. A 70-es évek elején az EGK-tagországokkal folytatott kereskedelem aránya még csak 30 százalék volt. Nagy-Britannia legnagyobb kereskedelmi partnere az NSZK, megelőzve az USA-t. Nagy-Britannia és a többi közös piaci tagország összkereskedelme 40 milliárd font volt, ami 1979-hez képest 7,5 százalékos növekedésnek felel meg.

Újságíró-szövetségek együttműködése

Elutazott Budapestről a Venezuelai Újságírók Országos Kollégiumának delegációja, amely — *Gilberto Alcale* elnök vezetésével — megbeszéléseket folytatott a Magyar Újságírók Országos Szövetségének vezetőivel a kétoldalú kapcsolatok fejlesztéséről, és hosszú távú együttműködési egyezmény aláírásában állapodtak meg.

Bartók-estek Párizsban

Átütő sikerrel kezdte meg a *Magyar Állami Hangversenyzenekar* nyugat-európai körútjának francia koncertsorozatát: az *Assas* egyetem nagy aulájában adott hétfő esti Bartók-koncertje a főleg fiatalokból álló közönség lelkesedését váltotta ki.

A párizsi nyári fesztivál keretében fellépő együttest *Ferencsik János* dirigálta, a szólista *Jandó Jenő* volt.

A Bartók-év legfontosabb magyar fellépésére szeptember végén kerül sor: az *Állami Operaház* balettegyüttese érkezik egész estés programmal a francia fővárosba.

Ittas vezetésért

Négy-négy hónapi szabadságvesztés

Ittas gépkocsivezetők fölött ítélkezett tegnap a Győri Megyei Bíróság. Az ügyek tanulságosak: egyik tettes sem először került hasonló vétség miatt bíróság elé.

Kovács Béla 35 éves mosonmagyaróvári lakos már harmadszor vezetett ittasan. Legutóbb 1981 februárjában vezette részegen gépkocsiját a 86-os főúton és az árokban kötött ki. Büntetése négy hónapi, fogházban letöltendő szabadságvesztés. A gépjárművezetéstől három évre tiltották el.

Honfi András 28 éves rajkai lakos másodszor került ittas vezetésért a bíróság elé. Az ő büntetése négy hónapi fogházban letöltendő szabadságvesztés és kétévi eltiltás a járművezetéstől. A büntetés végrehajtását a bíróság próbaidőre felfüggesztette. Mindkét ítélet jogerős.

Szezon végi tapasztalatok

A Balaton idei vendégforgalma

Jó szezont zárt a Balaton, a vendégforgalom nemcsak az elmúlt évinél, hanem a vártnál is nagyobb volt. Ebben természetesen közrejátszott az is, hogy kedvező volt az időjárás. Az idei balatoni nyári vendégforgalom — a rendelkezésre álló adatok szerint — meghaladta a 2030-ra tervezett szintet. A kempingek például átlagosan 40 százalékkal fogadtak több vendéget a tervezettnél. A jelentősen megnövekedett látogatottság ellenére a jó felkészülés eredményeképpen javulás mutatkozott a környezeti kultúrában és az ellátásban. Így összegezték a tapasztalatokat a szezont értékelő keddi, keszthelyi tanácskozáson.

A Hazafias Népfront Országos Tanácsa szervezésében 12 országos hatáskörű állami és társadalmi szerv, valamint a Balaton-parti megyék, Somogy, Veszprém és Zala képviselői vitatták meg a helyzetet és a további teendőket.

Esős idő

Várható időjárás az ország területére ma estig: jobbára erősen felhős idő várható, többfelé újabb esővel, záporral, helyenként zivatarral. A szél időnként megélénkül. A várható hőmérséklet kora délután északnyugaton 15 és 20 fok között, délkeleten 20 és 25 fok között alakul.

Felhőszakadás a fővárosban

Villámkárok, elnémult telefonok

Nehezen virradt kedden; az éjszaka sötétjét esőt hozó haragos felhők félhomálya váltotta fel. A kora reggeli, villámokkal tarkított sűrű esőfüggöny fennakadásokat okozott a főváros közlekedésében. A többi között *villám csapott a BKV budafoki áramátalakítójába,* emiatt feszültségmentesíteni kellett a Budafoki és a Fehérvári úti villamosok vezetékét.

Ennek következtében 7.35-től 8.30 óráig nem járt a 9-es, a 18-as, a 41-es, a 43-as és a 47-es villamos. A kiesett járatokat gyorsan pótolta a BKV; *Budafok és a Móricz Zsigmond körtér között autóbuszok hozták-vitték a munkába indulókat,* a 43-as villamos utasait pedig a 3-as autóbusz szállította. Közút hiányában a 41-es villamos vonalán a hiba elhárításáig szünetelt a forgalom.

A BKV-autóbuszok kisebb késéssel közlekedtek. Nagyobb, 10—20 perces fennakadásokat csak a vízzel telt aluljárók okoztak. *Sok budapesti lakás pincéjébe is beszivárgott a víz.* A tűzoltóság ügyeletén emiatt 8 óra tájt szinte állandóan foglaltak voltak a vonalak, a lakók a víz kiszivattyúzására kérték a segítségüket.

A közutak forgalmát is lassította a sűrű, időnként átláthatatlan esőfüggöny. A ferihegyi gyorsforgalmi út aluljáróiban megállt víz miatt a Pest felé tartó gépkocsik néhol kénytelenek voltak áttérni a szembejövő forgalom sávjába — szabálytalanul. *Az ország közútjait is néhol félméteres víz borította,* s van, ahol inkább a víz levonulása után visszamaradó iszaptörmelék okoz gondot, mint például az 1-es főúton, Bicske térségében, vagy a 11-es úton, a Duna-kanyar irányában.

*

Az Állami Biztosító gépjármű-kár-bejelentő helyein is lemérhető a kedd reggeli felhőszakadás hatása. A rendkívül rossz út- és látási viszonyok között sok volt a koccanás, az egymásba csúszás. A biztosítónál olyan károsultak jelentkezésére is számítanak, akiknek autóját az utakat elöntő víz rongálta meg. Utóbbi károkat a biztosító elemi csapásként kezeli és így a Casco alapján önrészesedés levonása nélkül téríti.

A felhőszakadás okozta károk helyreállításán tegnap még a késő esti órákban is megerősített csoportok dolgoztak a fővárosban. A tűzoltóságra mintegy 120 bejelentés érkezett vízzel elöntött pincékről, kazánházakról, lakásokról. Az elöntött helyiségekből a vizet 12 egység szivattyúzza.

Beázott a Lipót-központ 4 előfizetői kábele is, s emiatt több mint 1200 telefon némult el. A hibák teljes helyreállításával várhatóan csak a hét végén készülnek el.

Az Útinform jelentése szerint eltakarították az ország érintett közútjairól a visszamaradt iszaptörmeléket.

*

A BKV értesíti az utazóközönséget, hogy felsővezeték- és vágányjavítási munkák miatt villamos-viteldíjjal autóbuszokat közlekedtet szeptember 4-ről 5-re, és 5-ről 6-ra virradó éjjel 23.50 órától 4.50 óráig a 6-os jelzésű éjszakai villamos helyett, a vonal teljes hosszában.

A Varga Jenő tér—Nagytétény végállomás között közlekedő 43-as jelzésű éjszakai villamos helyett szeptember 4-ről 5-re virradó éjjel 0.10 órától 4.40 óráig; szeptember 5-én 7.30 órától 16.40 óráig a 19-es és a 49-es jelzésű villamosok helyett a Móricz Zsigmond körtér—Kelenföld végállomás között, valamint szeptember 5-ről 6-ra virradó éjjel 0.20 órától 4.30 óráig a 28-as éjszakai villamos helyett a Mező Imre út—Salgótarjáni út kereszteződés—József körút végállomás között jár villamos viteldíjjal autóbusz.

Az Árpád-híd átépítése miatt szeptember 3-ról 4-re virradó éjjel a Szentendrei HÉV Aquincum és Szentendre végállomás között közlekedik. A Batthyány téri végállomás és Aquincum között a HÉV pótlására 21.30 órától 3.40 óráig jár autóbusz.

A kirándulók a János-hegyi libegőt szeptember 15-től naponta 9.30 órától 16 óráig vehetik igénybe. Hétfőn szünnap van.

Elhunyt Román György

Román György festőművész, író életének 78. évében, szeptember 1-én elhunyt. Temetéséről később intézkednek.

A Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége,
a Magyar Írók Szövetsége,
a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja

*

„Látogassátok meg, vásároljatok tőle, szeressétek — mondta Szántó Piroska nemrégiben művésztársaságban —, nagyon beteg szegény." A mondat igen jellemző. A régi barát szólt így, a hajdani mozgalmi társról, akinek tehetsége és meggyőződése mindenkor erősebb volt, mint gyakorlati érzéke és önadminisztráló képessége. A Szocialista Képzőművészek Csoportjának egykori tagja, Dési Huber és Mikus Sándor eszmetársa, az elkötelezett antifasiszta véleményének nyomatékával és tehetségének súlyával tündökölt elsősorban, és ezért inkább az értők és művésztársak megbecsülését élvezte, mint a legszélesebb közönségét. Holott mesés-szürrealista stílusban megfestett humanista tartalmú képei — és tegyük hozzá: ugyane modorban megírt regényei, elbeszélései — a megmaradók közé emelték. Minden kötetének megjelenésekor újra felfedezték, minden tárlatán — legutoljára 1978-ban, a Műcsarnokban — újra megcsodálták, hogy azután az maradjon, aki volt: művészek festője és írója. Ifjúkorában a megélhetés után bejárta a glóbuszt. A nagy világcsavargó immár megpihent.

HALÁLOZÁS

LAJTA ISTVÁN, a XV. kerületi NEB elnöke, hosszú betegség után, 45 éves korában, elhunyt. Temetése szeptember 7-én 15 órakor lesz a Rákoskeresztúri új köztemetőben, közli a Fővárosi Népi Ellenőrzési Bizottság.

Vidéki színházaink terveiből

Tegnap öt vidéki színházunkban tartottak évadnyitó társulati ülést. *Győrött* elmondták, hogy a színház társulata tizenhárom új taggal bővült, s az évadot a Hamlettel kezdik, *Bódy Gábor* és *Szikora János* rendezésében. *Szegeden* többek között beszámoltak a színház tervezett jugoszláviai vendégszerepléseiről, *Miskolcon* pedig a miskolci színházépület több hónapon keresztül tartó átépítéséről számoltak be. Ez idő alatt a miskolci—egri társulat próbáit Egerben tartják meg. *Veszprémben* is az elöregedett színházépület rekonstrukciója nehezíti a művészi munkát: ennek ellenére 15 új színészt szerződtettek a városba. *Békéscsabán* több más bemutatón kívül *Illyés Gyula*-ősbemutatóra is sor kerül.

Jelöltjeink az ügetőversenyekre

1. Déryné (8) — Darvas (2) — Garmada (1) — Garbó (11).
2. Hamburg (8) — Harry (1) — Hadrian (10) — Huligán (9).
3. Fakutya (10) — Escudo (6) — Family (4) — Félős (7).
4. Delmar (9) — Gézengúz (8) — Fecsegő (6) — Galóca (5).
5. Fehérarany (3) — Complex (11) — Egyenlítő (10) — Gondos (1).
6. Dagály (4) Zamat (5) — Ellenőrző (6) — Tétova (8).
7. Emancipált (5) — Csordás (7) — Cirfandli (3) — Gebel (8).
8. Elherdált (6) — Concurrent Will (4) — Felvonás (10) — Gamin (7).

A versenyeket 16.30 órakor kezdik.

HÍRADÁSTECHNIKA '81. — Huszonhárom ország — köztük hazánk — és Nyugat-Berlin több mint 400 cége mutatja be Moszkvában a legújabb híradástechnikai eszközeit és rendszereit a ma nyíló nemzetközi kiállításon. A BHG, a BRG, az Orion és más ismert magyar iparvállalatok termékei mellett érdeklődésre tartanak számot a Videoton a Szovjetunióban is már működő display-rendszerei, gerinchálózati berendezései. A kiállítással párhuzamosan tudományos-műszaki szimpozionot rendeznek.

KÉPZŐMŰVÉSZETI ALKOTÓ OTTHONT alapítottak Mezőtúron, a Nagykunság második legnépesebb városában. Szeptembertől kétévenként egy-egy hónapra művészek táboroznak a Magyar—Mongol Barátság Tsz két vízközeli tanyáján.

HOLLAND CSOPORT érkezett tegnap hazánkba; 54 mozgássérült vendég vesz részt háromhetes gyógykúrán a margitszigeti Thermál-szállóban. Az IBUSZ közreműködésével a gyógykezelésen kívül megismerkednek Magyarország idegenforgalmi nevezetességeivel. A vendégek programjáról a holland televízió is készít felvételeket.

KINCSKERESÉS HAJÓRONCSOKON. Pénzhiány miatt hétfőn abbahagyták a 25 éve New York közelében elsüllyedt olasz hajó roncsának kutatását amerikai búvárok, akik egy hónapja látták hozzá az elsüllyedt kincsek kereséséhez. Eddig csupán a hajó egyik, kevés értéket tartalmazó páncélszekrényét találták meg, a többinek nem akadtak nyomára. Azt viszont sikerült megállapítani, hogy a hajó egy összeütközés következtében keletkezett hatalmas lék miatt süllyedt el.

AZ ŐSZI SZOLIDARITÁSI akciósorozat rendezvényei tegnap megkezdődtek Fejér, Békés és Heves megyében. Székesfehérvárott antifasiszta békegyűlést tartottak, Nagyszénáson magyar—vietnami barátsági napot, az egri Agria Bútorgyárban szolidaritási munkásgyűléssel kezdődött a rendezvénysorozat.

KILENCSZINTES KÓRHÁZI szárnyépületet adott át tegnap Dunaújvárosban a 26-os számú Állami Építőipari Vállalat. A 200 millió forint értékű beruházás révén 330 ággyal bővül a dunaújvárosi kórház. Az új épületben szülészet-nőgyógyászat, gyermekosztály, a krónikus belgyógyászat és intenzív osztály kap helyet. Itt építik ki a kórház központi fertőtlenítőrendszerét, továbbá laboratóriumot és sterilizálót rendeznek be, s 1982 januárjától fogadják a betegeket.

MAGYAR MŰKINCSEK BEMUTATÓJA nyílt kedden Japánban, Takaszakiban. A megnyitón dr. Garas Klára akadémikus, a Szépművészeti Múzeum főigazgatója és dr. Kós Péter, hazánk tokiói nagykövete köszöntötte a vendégeket.

Grizzly az állatkertben

Nyolc hónapos hím grizzly medvebocs érkezett Lipcséből a Budapesti Állat- és Növénykertbe. A grizzly — vagy más néven szürke medve — hazája Északnyugat-Amerika. Nevével ellentétben bundája nem szürke, hanem vöröses-barna, végén ezüstös csillogású, változó színű.

Erősen görbült fehéres karmai a 13 centimétert is elérik. Testalkata, életmódja, európai rokonához, a barnamedvéhez hasonlít, de jóval nagyobb, nehezebb, esetlenebb annál. A grizzly 2,5 méternyire is megnő, súlya a 450 kilogrammot is eléri. Magyarországon ezt a medvefajtát még nem mutatták be. Az állatkert új lakója a medvesor egyik ketrecében látható.

EGYÜTTMŰKÖDÉSI SZERZŐDÉS. A Danúvia Központi Szerszám- és Készülékgyár a nem rubelelszámolású import csökkentésére öt évre szóló együttműködési szerződést kötött a Szerszám- és Kisgépértékesítő Vállalattal. A megállapodás értelmében a többi között az értékesítő vállalat az eddiginél nagyobb mennyiségben és választékban forgalmazza a Danúvia előre gyártott hidraulika- és szerszámelemeit.

KARNEVÁLI KAVARODÁS. Nem múlt el erőszakos cselekmények nélkül idén a Londonban, évenként rendezett nyugat-indiai karnevál. Háromnapi zenélés, tánc, ünneplés után hétfőn este verekedés tört ki a rendőrség és a fiatalok között, amelynek során két polgári személy és három rendőr megsérült.

PRÓBAARATÁS. Békés megyében tegnap megkezdték a rizs próbaaratását. Elsőként a Szarvasi Állami Tangazdaságban, a szuperkorai fajta tábláin állt munkába két betakarítógép. A Mezőhegyesi Cukorgyár körzetében a répa szedéséhez is hozzáláttak a gazdaságok, míg a Sarkadi Cukorgyár termelési körzetében ma kezdik meg a cukorrépa felszedését.

A VOYAGER—2 URSZONDA adatait elemezve úgy tűnik, hogy a Szaturnusz három jól elkülönülő gyűrűjének anyaga igen keskeny, kifelé tekeredő spirálisokból áll, amelyeken gravitációs kölcsönhatások következtében hullámok fodrozódnak. A gyűrűk anyaga pedig a Szaturnusz régvolt holdjainak, a bolygó gravitációja által befogott meteoritoknak és üstökösöknek a maradványa lehet.

MEGKEZDŐDÖTT A SZILVA szezonja a miskolci hűtőházban. A magvaváló, besztercei fajtájú gyümölcsből a tervek szerint mintegy ezerötszáz tonnát dolgoznak fel exportra. A zöldbab feldolgozása gyakorlatilag már befejeződött, de továbbra is gyártják az előpirított burgonyát.

FUKUI NAOHIRO, a világhírű japán zenetudós, vasárnapra virradóra, hatvankilenc éves korában, szívbetegség következtében elhunyt. Az ismert tudós a tokiói Muszasino Zeneakadémia igazgatója volt, és sok szál fűzte Magyarországhoz, a magyar zenei élethez. Liszt, Bartók és Kodály műveinek ismertetéséért a Kulturális Kapcsolatok Intézete három évvel ezelőtt emlékéremmel és díszoklevéllel tüntette ki. A professzort hétfőn gyászszertartással búcsúztatták a Muszasino Zeneakadémián.

EXPO SOPRONBAN. Megnyílt tegnap a soproni EXPO, a város első raktáraruháza. Az AFIT Vándor Sándor utcai telephelyén felállított, ezer négyzetméter alapterületű műanyag sátorban rendezték be a szeptember 19-ig nyitva tartó alkalmi áruházat.

VASÚTI SZERENCSÉTLENSÉG. Kisiklott és felborult hétfőn az indiai Tamil Nadu expressz 17 kocsija. A Madrastól 825 kilométerre északra, Sirpur közelében történt szerencsétlenség következtében 15 ember vesztette életét.

HARCSAKIRÁLY. Negyvenhat kilós harcsát fogtak a Rábán, a Nicki-gát környékén. A százhetvenöt centiméter hosszú ragadozó egy osztrák vendéghorgász zsákmánya lett. A kishalra kapó óriást a szerencsés horgász társa segítségével, és csak több órai viaskodás után tudta partra hozni.

ÚJ SÜTŐÜZEM építését kezdték meg Körmenden. Az új üzem a tervek szerint naponta két műszakban húsz tonna kenyeret, illetve péksüteményt készít majd.

(X) **ÚJRA SZOMBAT! ÚJRA ÁLL A VÁSÁR!** Szeptember 19-én újabb egész napos kirakodóvásárt rendez a SUGÁR üzletközpont, amelyre iparművészek, népművészek jelentkezését várja. Jelentkezni a SUGÁR Egyesülés titkárságán lehet IX. 10-ig levélben, vagy telefonon: 837-331.

(X) **PRÓBAJÁTÉK.** A Magyar Állami Hangversenyzenekar 1981. szeptember 23-án próbajátékot hirdet: **II. OBOA, HEGEDŰ, TUTTI, NAGYBŐGŐ TUTTI** és **II. KLARINÉT** (ESZ-klarinét kötelezettséggel) helyre. Kötelező anyag: versenymű-tétel — lehetőleg kadenciával, lapról játék a zenekari repertoárból. Zongorakíséréről — kérésre — gondoskodunk. Jelentkezés írásban, részletes életrajzzal 1981. szeptember 10-ig az Országos Filharmónia személyzeti osztályán (Bp. V., Vörösmarty tér 1. III. 308. szoba).

Egy hét a világgazdaságban

A Pan American eladta az Intercontinentalt

Reagan elnök gazdaságpolitikai intézkedéseinek kétségtelenül pozitív belső visszhangja volt az elmúlt napokban azonban *mégis megsokasodtak* a beígért sikerben kételkedők. Véleményüknek a héten két közzétett statisztikai adat adott alátámasztást. Az egyik híradás szerint júliusban éves szinten számolva, 15,2 százalékkal emelkedtek a fogyasztói árak — erre tavaly tavasz óta nem volt példa —, míg ugyanabban a hónapban a költségvetés 10 milliárd dolláros deficittel zárult.

Az USA gazdasági közvéleménye is hajlamos természetesen arra, hogy egy irányvonal sikerének kilátásait csupán a legutoljára közzé tett — és ilyenformán a legjobban a szem előtt levő — adatok alapján ítélje meg. Most azonban nem erről — vagy nem csak erről — van szó. Az aggódó szakemberek *nem ellendrukkerek*, a költségvetési bevételek és kiadások párhuzamos csökkentését *üdvözölték*. Aggályuk a végrehajtásra vonatkozik. A megfogalmazott gondolatmenet szerint a fő veszélyt *a katonai kiadások emelése okozza*. Ha ugyanis a köztársasági kormányzatnak más területen *mégsem sikerül* majd a kiadásokat olyan mértékben csökkenteni, ahogyan azt a Pentagon számla indokolná, úgy a büdzsében *a tervezettnél nagyobb hiány keletkezik*. Ekkor pedig növekszik a finanszírozási szükséglet, a Pénzügyminisztérium kénytelen lesz további kincstárjegyeket kibocsájtani. A hitelpiac likviditása persze korlátozott és így a kincstár igényeit csak mások terhére lehet majd kielégíteni. Az állam tehát — mint a leghitelképesebb adós — *„ki fogja szorítani”* a magánvállalkozást a hitelpiacról. Következésképpen *mérséklődnek* — az ideális helyzethez képest — a beruházások. A szociális kiadások csökkentésének várt kedvező hatását tehát végeredményben *a katonai költségvetés emelése ellensúlyozza*. A fenti folyamat valószínű, kellemetlen kísérőjelenségei a változatlanul magas kamatláb és az erősödő dollár.

A gazdasági környezet további romlása minden bizonnyal tovább bonyolíthatja az olyan nagyvállalatok helyzetét is, mint a *Pan American*, amely hitelezőitől szorongattatva kénytelen volt *megválni* az Intercentinental Hotels nevű leányvállalatától. Az egyébként nyereséges vállalat új tulajdonosa a londoni székhelyű Grand Metropolitan. A mérlegek szerint az elmúlt évben az Intercontinental *42 millió dollár* profitot hozott, miközben a Pan Am anyavállalat csaknem 250 millió dollárt *vesztett*. Ilyen körülmények között persze a Pan Am sem szívesen vált meg leányvállalatától. Nem volt azonban más választása, az ügyletre *rákényszerítették hitelezői*. Megpróbált néhány repülőgépet piacra dobni, *sikertelenül*. A légitársaság gondjai azonban a jelek szerint az Intercontinental eladásával *nem oldódnak* meg véglegesen. A félmilliárdos bevételből 163 milliót azonnal a hitelezőknek kell átadni, és így már az is kérdéses, hogyan fedezi majd a Pan Am az ez évre prognosztizált 400 millió dolláros veszteséget. Ilyen körülmények között — úgy tűnik — az Intercontinental-láncnak az új tulajdonosnál biztonságosabb a helye...

A láncolatot egyébként a Pan Am legendája szerint maga *Roosevelt* ösztönzésére hozták létre, hogy elsősorban Latin-Amerikával fejlődhessenek a kereskedelmi és idegenforgalmi kapcsolatok. Napjainkban a vállalat mintegy 30 000 szobával rendelkezik a 48 országban található 83 szállodában és ezzel a nemzetközi szállodaláncok között a 15. helyet foglalja el. Ez a pozíció meglehetősen előkelő, hisz a nagy versenytárs, a Hilton *csak a tizenhatodik*. A lista élén egyébként a nálunk kevésbé ismert *Holiday Inn* áll, több mint 300 000 szobával. Végezetül érdemes a legújabb jelentések alapján néhány szót a török gazdaságról is szólni. Jónéhányan már korábban is állították, hogy a gazdasága az országnak lényegesen jobb a hírénél. Most — úgy tűnik — az 1980 januári szükségprogram *sikere egyre jobban megmutatkozik: Özal* miniszterelnök-helyettes nyilatkozata szerint az idénre az export megkétszereződik, az utóbbi két évben tapasztalt GNP-csökkenéssel szemben pedig ez évben négyszázalékos növekedés várható. Törökországban *nincs áruhiány* (inkább a kereslet hiányzik) és az ország a *kilátástalannak* tartott helyzetből láthatóan kezd kilábalni.

Gonda György—Szentgáli Péter

A KOPINT jelenti

Mélyponton a kávé

A színesfémek árjegyzéseinél július eleje óta tapasztalható emelkedés augusztus közepén igencsak megtört. Egyesek egyszerű technikai reakcióról beszélnek, vagy csak a szokásos nyár végi üzleti pangást, vagy még inkább „vihar előtti csendet” sejtik mögötte — márcsak azért is, mert egyes nyugati cégek hosszú távra *megélénkülést* jósolnak. Két hét alatt a legnagyobb mértékben az ólom (19 százalék), a kobalt (14 százalék), a réz és a rézkatód (9—9 százalék) jegyzése esett. Az ón kivételével — amely még emelkedett is valamelyest (ausztrál ón 5 százalékkal) — szinte valamennyi színesfém 2—6 százalékkal alacsonyabban jegyzett. A nemesfémek a múlt heti átmeneti emelkedés után nagyjából ismét a két héttel ezelőtti árukon mozogtak a napokban. Az arany a múlt héten 430 dollár körül ingadozott unciánként, azóta *csökkent*, de még mindig 400 dollár felett jegyzik. A fémhulladékok árai követték az elsődleges nyersanyagok grafikonját. Csökkent továbbá a vegyi áruk (sellak, gumi) ára is 3—5 százalékkal. A gyapjútermés, a múlt évivel összehasonlítva, 1,4 százalékkal magasabbnak ígérkezik, egyelőre az árak csak *enyhén csökkentek*. Két hét alatt a cukorrészvények Londonban 16 százalékkal, New Yorkban 20 százalékkal vesztettek értékükből a jó terméseredmények miatt. Hasonló mértékben *csökkentek a kávéárak is*. Csütörtökön Londonban ismét *884 fontot* kérték tonnájáért. A kakaóárak *nem* változtak lényegesen.

DEVIZÁK 1981. VIII. 27.

1 USA-DOLLÁR értéke az egyes országok pénznemében

Bécs	17,268 — 17,368
Brüsszel	40,39 — 40,45
Párizs	5,9170 — 5,9220
Frankfurt	2,4740 — 2,4760
Milánó	1233,75 — 1234,50
Amszterdam	2,7490 — 2,7500
Tokió	231,30 — 231,50

1 ANGOL FONT értéke USA-dolárban

London	1,8405 — 1,8420

NEMZETKÖZI ARANY dollár/finom uncia

London	411,75

A hanglemezüzlet

Egy monopolhelyzet megközelítési pontjai – Már eltartja önmagát

Bizonyos kulturális produkciókat — ha gazdasági vonzataik vannak — nem állítunk szembe üzleti szempontokkal. Márpedig kevés az a művészi teljesítmény által létrejött termék, amelynek ne lenne ára, költsége, piaci helyzete. Különösen vonatkozik ez a piacérzékeny hanglemezre. Cikkünkben mint gazdasági vállalkozással foglalkozunk a Magyar Hanglemezgyártó Vállalattal.

Ami leginkább feltűnik: esztendők csendje után *szélsőséges nézőpontú viták* témájává vált a hanglemezgyártás. Közben a kirakatokban a nagyközönség által javulónak ítélt könnyű- és komolyzenei albumok láthatók a MHV jóvoltából (ezt bizonyítják a sokezres sorozatok, a növekvő példányszámok), és vannak már külföldön sztárolható, *üzleti sikert* elérő magyar popegyüttesek, illetve komolyzenei lemez-„követeinket” változatlanul *nemzetközi díjak* övezik.

A súlyos viták — és ne szégyelljük leírni — *a tömegkommunikációs nehéztüzérséggel* vívott „elvi” művészetpolitikai támadások — a hanglemezgyártás monopolhelyzetét, „viselkedését” vették célba. Hosszasan szerepelt a MHV a televízió stúdióprogramjában csakúgy, mint némely laptársunk kritikai cikkében. Hogy ez mit hozott végül is a zenei kultúránk, hanglemezkiadásunk, az ízlésformálás, a közönségkapcsolatok konyhájára —, ezt aligha dönthetnénk el frissiben, s *szándékunkban sincs* ezzel foglalkozni.

A MHV-t egy egészen más — *az előbbiektől nem elszakítható* — szempontból tettük vizsgálat tárgyává: *viták ide vagy oda, képes-e a maga erejéből megélni és prosperálni?*

Micsoda ütem!

Bors Jenő igazgató láthatólag megkönnyebülten veszi tudomásul, hogy a lemezkiadásnak „csak” gazdasági vonatkozásairól kérdezem.

— Többféle vitánk volt valóban, és szó sincs róla, hogy kerülni igyekeznénk ezeket, különösen ha igazunkat kell védeni. Mindennél fontosabb azonban, hogy vitáink — néha csatározásaink — ne vonják el figyelmünket a tényleges munkától. Ez nem könnyű, hiszen a magyar hanglemezgyártás kettős szorításban él: a vásárlók évről évre repertoárunk nagy ütemű bővítését igénylik, a nemzetközi hanglemezszakma pedig a műszaki fejlesztés területén diktál rohamtempót.

— *Bocsásson meg, egy régi vicc jut az eszembe. Most ön dicsekszik vagy panaszkodik? Hiszen ma az országban a gazdasági ütemnövekedés csökkenésének időszakát éljük, az életszínvonal nem emelkedik olyan mértékben, mint a korábbi években, sőt, stagnál; következésképpen — úgy hiszem — ennek valahol a hanglemezfogyasztásban, -gyártásban is érződnie kell. A fejlesztési lehetőségek, az állami mecénási támogatás dolgában a szűk esztendők járják.*

— Először is: *nem szorulunk támogatásra*. Nézzük a tényeket: 1980-ban 678,7 millió forintos árbevételt értünk el, 8 millió 400 ezer nagy- és kislemez, illetve kazetta előállításával, illetve értékesítésével. 1981-re 9 millió 400 ezer úgynevezett „hanghordozó” gyártásával számoltunk, illetve azzal, hogy árbevételünket *több mint 100 millió forinttal növeljük*. Igazán nem lehet azt mondani, hogy visszafogtuk magunkat, hogy szerényen tervezünk. Nos, az élet minket igazolt. Ugyanis 1981 első félévében *a tervezettnél is több lemez fogyott* az országban, forgalmunk *30 százalékkal nőtt*. Mindebből látszik, hogy a hanglemezfogyasztás és a gazdasági növekedés üteme között helytelen lenne merev összefüggést keresni.

— *Miből származik az elementáris érdeklődés? Vagy úgy helyes kérdezni: hogyan serkenti ekkorára a MHV?*

— Hogy a jó, aktív tájékoztatásra súlyt fektetünk, ezt sosem tagadtuk. Ugyanakkor szerénytelenség lenne azt állítani, hogy az érdeklődés tartós növekedése csak ennek köszönhető. A propaganda csak kiaknázza azt, amit a szabad idő növekedése, az audiokultúra terjedése kínál.

Versenyképes és életképes

Tegyünk egy apróbb kitérőt. A közelmúltbeli viták érdekes, nem gazdasági jellegű kérdése volt a MHV *monopólhelyzete*. Azért emlékeztetünk most erre, mert ez

a monopólhelyzet jelen témánk szempontjából sem érdektelen, megítélése *általános* tanulságokat is kínál.

Gazdasági és kulturális fejlődésünk hozta úgy, hogy az országban máig *egyetlen* hanglemez- (és kazetta)-gyártásra, kiadásra és forgalmazásra hivatott vállalkozás jött létre. Ez önmagában semmit nem jelent. A kérdés ma az, *mi a legmegfelelőbb* e célra: egy vagy több, egymással versenyző gyártó és kiadó?

A sajátos tevékenység helyzetének megítéléséhez az országhatáron *túlra* kell tekintenünk. Azt is vizsgálnunk kell, ami Magyarországon szinte valamennyi nagy sorozatú terméket előállító vállalkozásra érvényes: *milyen szervezeti formában, egyedül vagy honi versenytársakkal képes-e azt a terméket gazdaságosan előállítani, amelyre alapítólevele szól.* Tehát a téma összetett. Nem mondhatjuk azt, hogy „csak” kulturális-művelődési szempontból mi a legjobb megoldás — közben teljesen figyelmen kívül hagyva a költségekre, a gazdasági összetevőkre. Ugyanígy nem dönthetjük el a kérdést csak azzal: *mi szerepel a kiadás és a bevétel rovatban*, eközben figyelmen kívül hagyva a kulturális tényezőket. Ha a gazdaságosság és a kulturális — egymást feltételező — követelményeit vizsgáljuk, akkor a MHV mai szervezeti formája, ha úgy tetszik, honi gazdasági monopólhelyzete, kifejezetten *életképes*. Hogy miért? Íme a tények.

A Magyar Hanglemezgyártó Vállalat 1981-re komplex belföldi-külföldi vállalkozási formává nőtte ki magát. A kiadott hanglemezek példányszáma, a produkció sokszínűsége s egyéb tevékenységek alapján *külföldön versenyképes* lett, itthon együtt tud futni az igények *rendkívül magas növekedési ütemével*. (Méghozzá — érdemes ismételni — teljes önfinanszírozással, állami támogatás nélkül.) Mindez számokban: a MHV 1975-ben 324 ezer dollár értékű *tőkés exportot* ért el, 1980-ban 773 ezer 600 dollár volt a bevétel, az idén viszont a bűvös egymillió dollárt meghaladja. A növekedési ütem több mint *harminc* százalék. A vállalat nyeresége (a gyártás és a forgalmazás együttesen) az V. ötéves terv induló évéhez, 1975-höz képest (29,9 millió) többszörösére emelkedett; 1980-ban 133,6 millió volt, az idén várhatóan 153,6 millió lesz. Közben a vállalat harmincszázalékos nyereségadót, 11 százalékos forgalmi adót fizet be. (Illetve a kulturális alapnak külön százalékot, olyan zenei felvételek után, amelyek *nem minősülnek kulturális* értéknek.)

Ezek az összegek persze abszolút értelemben *nem* nagyok. De ne feledjük, hogy a nyereség azután marad a vállalati kasszában, hogy a MHV *saját fejlesztését — bankhitel segítségével — olyanná tette, hogy ez a világpiaci nagy cégekhez viszonyítva (CBS, DECCA, ATLANTIC stb.) is megállja a helyét.*

— *Ha jól elemzem a MHV feltételrendszerét, akkor kiderül, hogy a jelenlegi vállalati forma, méret — a megszerzett kiadói és forgalmazói jog, a hazai-külföldi hanglemezüzlet egymást feltételezi és kiegészíti. Amennyiben bármelyik alkotórészt kivennénk, összeomolhatna az építmény.*

— Hogy összeomolna-e, ki tudja? Mindenesetre nagyon legyöngülne. Mi tudatosan ilyenfajta nyitottságra, komplexitásra törekedtünk és törekszünk — meggyőződésem, hogy enélkül *nem lenne életképes a magyar hanglemezgyártás*. Erre egyébként az is jó példa, hogy a saját — nem tagadhatóan monopolhelyzetű — vállalatunkon belül teret nyitottunk a versenynek is. A könnyűzene vonalán jelentkező különféle igények jobb kielégítése érdekében három szerkesztőséget alakítottunk ki: PEPITA, KRÉM és START márkajelzéssel. Létrejött egy olyan zenei műhely, mely a fiatal, lemezen *még nem szereplő* művészek első próbálkozásait segíti, illetve már „befutottak” dolgozhatnak, kísérletezhetnek. A három szerkesztőség az eladott példányszámok alapján egymással versenyben van, a tervek szerint 1982-ben ötven lemezprodukciót készítenek.

Zúzda és tömegigény

— *A szerkesztőségek önálló elszámolással dolgozhatnak?*

— Most még nem. Egyelőre a szervezeti kereteket teremtettük meg. Egy másik, *új törekvésünk:* a MHV számos nagy megrendelést szerzett — bérpréselésre. Arról van szó, hogy az egyik legnagyobb dán kiadó — Norvégia helyett — Magyarországot választotta hanglemezeinek elkészítésére — a terhelő vámok ellenére! Egy amerikai producer *Sibelius* finn zeneszerző műveit, magyar zenészek közreműködésével, stúdiónkban veszi fel; a mai portugál zenét megszólaltató sorozatot — egy portugál producer —, magyar zenészek és technika segítségével, nálunk gyártatja le. Mondanom sem kell, ezek *jó és nehezen megszerezhető* üzletek voltak egy olyan piacon, ahol nagy a konkurrencia... Érdemes azonban megszerzésükért és megtartásukért minden erőfeszítést megtenni, mert a műszaki fejlesztés — például a digitális technika adaptálása — *gyakorlatilag csak tőkés importból* lehetséges. A fejlesztés *lehetősége* és *üteme* attól függ, hogy milyen lemezből mennyit tudunk eladni, illetőleg milyen hatékonyan tudjuk vállalatunk szolgáltatásait bérmunkával hasznosítani. A fejlesztésre égető szükség van mind a kulturális feladatok teljesítéséhez, mind termékeink technikai színvonalának javításához.

*

A MHV egyik belső kiadványában olvastam: *„A ráfizetést nem engedhetjük meg magunknak; ma már komolyzenei kiadványaink összességére sem fizetünk rá. Még kevésbé tudjuk elfogadni azt, hogy az olyan szórakoztató zene, ami nem kell a tömegeknek, van olyan érték, ami csak a raktárak mélyén, később pedig a zúzdában képes kifejezésre juttatni önmagát.”*

MATKÓ ISTVÁN

A kétnyelvű költészet kísérlete

Martin Heidegger, a filozófus a következőt mondja egyik Hölderlin-tanulmányában: *„A költészet a lét szószerű alapítása.”* Heideggerről köztudott, hogy erősen vonzódott (a filozófia mellett) a költészethez, mint az egyik lehetséges adekvát kifejezésmódhoz. Bölcseleti írásai sem nélkülözik a költőiséget, s a német filozófiai nyelv radikális megújítása is az ő nevéhez fűződik. *Heidegger* Wilhelm von Humboldt nyomán megfogalmazza azt a tézist, hogy a német nyelv a költészet és a gondolkodás nyelve, s itt a hangsúly az *és*-en van, jelezve az egyidejűséget, az összetartozást. Egy további aforizmája szerint *„A nyelv a lét otthona”*, vagy *„a lét igazságának otthona”*, ami nem kevesebbet jelent, mint *otthonosságunkat a világban a nyelv, jelesül a költészet csodálatos adománya révén.* Filozófusunk számára Hölderlin a költők költője, mert ő fogalmazta meg legköltőibben, tehát leglényegibben a lét, a létezés igazságát. *Hölderlin* a Neckar-parti sváb városka, Lauffen szülötte. Heidegger az allemán Messkirchben látta meg a napvilágot, tehát Hölderlin szűkebb hazája tőszomszédságában. S ez a szomszédság nemcsak földrajzilag értendő: Heidegger hosszú életében írt 70-nél több vaskos filozófiai művével lényegében mindvégig ugyanarról beszél, mint Hölderlin a verseivel, melyek egyetlen könyvbe beleférnek.

Hogy miért példálózgatok Heideggerrel és Hölderlinnel? Engedtessék meg, hogy a válaszkeresés során személyessé váljak. Vallomással kell kezdenem: *szeretem a német nyelvet, mint egyik, s ténylegesen első anyanyelvemet.* Németül, illetve helyesebben frank dialektusban beszélt hozzám először a közvetlen külvilág, édesanyám, édesapám, nagyszüleim szülőfalumban, a Baranya megyei Szederkényben. Valószínűleg jómagam is ebben a dialektusban szólaltam meg legelőször. Ugyanakkor óvodás koromra már tudtam magyarul: szüleim nagy gondot fordítottak arra, hogy szépen és jól beszéljek, mind magyarul, mind németül. *Gyakorlatilag kétnyelvű, vagy ha úgy tetszik: a dialektus jóvoltából háromnyelvű, közegben nőttem fel, mint a legtöbb szederkényi gyerek az én korosztályomból.* Otthon általában tájszólásban beszélgettünk, keverve persze magyar szavakkal: ez a sajátos, számomra kedves, mert otthonos, beszédmód a későbbiekben, egyetemista koromban igencsak elképesztette egyik-másik pesti vagy egyszerűen csak magyar miliőben nevelkedett filosz barátomat, barátnőmet. Csodálkoztak és mosolyogtak, amikor ilyen beszélgetésnek lehettek tanúi: „Ich ken in de *tészirodá*, well mitten *elnök* red, sen naigerich, wos mit ten *zártkert* los is”, mondta nagyanyám, s fürge kis fekete, sokszoknyás alakja már eltűnőben, mire utána szóltam: „Gut is, Oma, owe tomel dich, wal mir welle in de *cukrászda fagylalt* hole und denoch *mozi* schan ke”. Ez a keveréknyelv otthon természetes volt, hitelesen szólt, nem okozott skizofréniát senkinek, aki használta, értette, érezte. Megvolt a funkciója, bizarr bája, az identitással pedig nem kellett még birkóznom, ha hallottam vagy használtam magam is.

Ez a probléma, az identitáskérdés később jelentkezett, s nem én hozakodtam vele elő. Számomra nem volt jelentősége, mert nem óhajtottam magam semmiféle skatulyába besoroltatni, nem vágytam a mégis rám ragasztott ‚nemzetiségi költő’ címkére, amiért németül jelentek meg verseim, sem pedig arra az erőszakosan megfogalmazott jámbor óhajra, hogy márpedig ha mégis magyar költő akarok lenni, akkor magyarosítsam a nevemet is. Ilyenkor többé vagy kevésbé szelíden azt válaszolom, egyszerűen csak *költő szeretnék lenni, aki hol németül, hol magyarul ír* (hol két nyelven hallgat, ha belefojtják a szót).

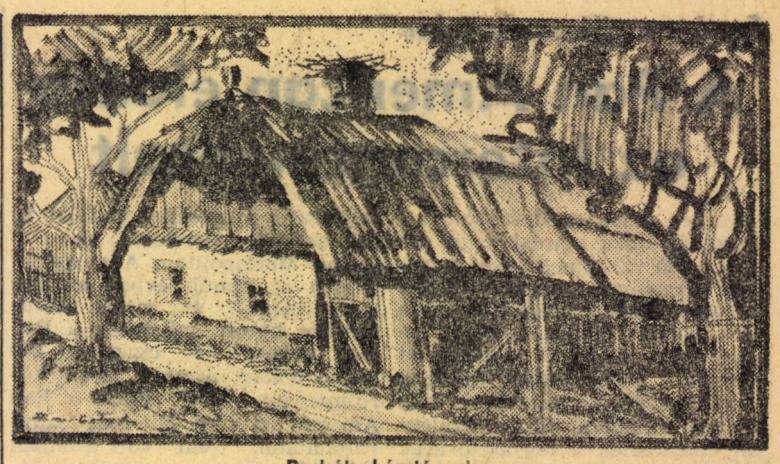
De térjünk vissza a kétnyelvűség bölcsőjéhez, saját *kétnyelvű világom egyértelműségéhez.* Az általános iskola első osztályától kezdve tanultam az irodalmi németet, és apám határozott kívánságára *a pécsi Leőwey Gimnázium német nemzetiségi tagozatán* folytattam tanulmányaimat. Akkoriban már írtam verseket: tízéves korom óta és magyarul. Gyerekes csacskaságok voltak, természetesen. Könnyen fogalmaztam és volt némi ritmusérzékem. És rajongtam *Petőfiért.* A képlet egyszerű. Aztán a német irodalom vonzáskörébe kerültem a pécsi gimnáziumban: *fölfedeztem magamnak Hölderlint* és *Rilkét.* Tizenhét évesen a hályogkovácsok biztonságával és gyanútlanságával lefordítottam néhány Rilke-verset, így *A párducot* és az *Őszi napot.* Kaptam értük egy jelest. Aztán minden előzmény nélkül, valószínűleg édesapám hatására, aki németül írt és publikált elbeszéléseket, magam is írtam néhány novellácskát, németül. Egyiket közölte is a pécsi rádió német nyelvű műsora. Verset ekkor még nem mertem, nem tudtam írni németül, nyilvánvalóan a nyelvi felkészültség hiányosságai, az élmény éretlensége okán. Németül igazán csak a szegedi egyetemi évek vége felé — még inkább után — szólaltam meg. Egyszerre lelkesített és nyomasztott a német líra; súlya, mélysége megbénított, szépsége, nagysága elérhetetlen eszménnyé vált számomra. Úgy éreztem, Rilke elégiái, Trakl misztikus látleletei, Hölderlin átszellemült ódái után nem lehet, vagy ha lehet is, nem érdemes, nem szabad német verset írnom. A romániai születésű, zsidó származású *Paul Celan* adta vissza a bizalmamat. Anyanyelve a német volt, de Párizsban élt és lett végül öngyilkos 1970-ben. *Celan egyedülálló német nyelvű költészetet hozott létre, nem német környezetben. A lehetségesség élményét hamarosan megerősítette bennem a valóság ténylegessége, a megélt élmény kimondásának, közlésének vágya. A német nyelv munkaeszközzé, napi realitássá vált számomra, először a tanári munka, majd pedig a német nyelvű újságírás jóvoltából és kényszeréből.*

Gyakorlatilag *irodalmi előzmények, hazai minták nélkül* kezdtem el németül írni, s amikor vers vált belőle, nem csekély öröm töltött el. Hogy Magyarországon az ember magyarul ír verset, az természetes. Számomra ugyanígy természetessé vált, rögtön az első nem teljesen sikertelen próbálkozások után, hogy a vers németül is megszólalhat. *Megszólalhat, mert meg kell szólalnia.* És itt visszajutottunk Heideggerhez, Hölderlinhez. Mert mi a költészet a filozófus szerint? „A lét szószerű alapítása.” Nem feltétlenül fontos a létet heideggeri módon értelmeznünk. Ez a tétel érvényes maradhat a hétköznapi tudat számára ugyanúgy, mint a marxista kategóriákon nevelkedett esztétika számára, ha a lényegét vizsgáljuk. Nevezhetjük tehát *determinációnak* is, ha nem hangzik túl nagyképűen a szó, vagy *küldetésnek, feladatnak,* hogy egy speciális létréteg, élményanyag a maga kifejeződését, megfogalmazását német szavakkal érje el. Kezdetben a felfedezés örömével, ösztönösen szakadt ki belőlem a csak általam megélt, számomra jelentős versanyag, de mindinkább tudatossá vált az is, hogy nekem nemcsak lehet, de *kell* is németül írnom. Ez az imperatívusz külső és belső kényszert egyaránt jelent, vagy talán inkább csak egyetlen nagy késztetést. Azt, hogy *világra segítsek, megörökítsek értékeket, melyek egy szűkebb etnikum talaján sarjadtak, s melyeknek magam is részese lehettem.* Nagyon leegyszerűsítetten fogalmazva: a *nemzetiségem adta kulturális, nyelvi, hagyománybeli pluszt visszaadni a vers lehetőségeivel. Azaz: egy mikrolétet alapítani szószerűen.* S mivel ez a feladat fontossága dacára is kevésnek bizonyult számomra, párhuzamosan írtam verset magyarul is. Hiszen az ember teljességre törekvő lény, nem azonosítható egyik, bár jelentős minőségével sem. Magyar közegben élő mai értelmiségi minőségem ugyancsak szót kért, s ez a világ legtermészetesebb dolga, szerintem. Nem így sokak szerint. Gyakran megkérdezik tőlem, szerkesztők, szakmabeliek is, hogy, ugye, megírom a verset magyarul, s aztán lefordítom németre. S hogy nyomdakész kétnyelvű kötetem, ugye, bilingvis, a szó klasszikus értelmében, azaz, eredeti magyar verseimet és azok tükörfordításait tartalmazza. Bizony nem. Bennem hol magyarul, hol pedig németül fogalmazódik meg egy érzés, gondolat, hangulat, s e szerint születik magyar vagy német vers. Talán a motívum, a téma, az élmény határozza meg a közlés nyelvét: gyerekkori emlékekről, családi kötődésről, és általában gyerekverseket talán nagyobb számban írtam németül. Divatos szóval élve: nosztalgiaversek németül születnek inkább. Magyarul általánosabb érvényű, gondolatibb töltésű sorok fogalmazódnak meg bennem. De ez sem ilyen egyszerű, nem egészen igaz. Hiszen éppen a német nyelv azon sajátossága, hogy filozófiai mondanivaló kifejezésére kiválóan alkalmas, hogy filozófiaian költői és költőien filozófikus egyszerre, ez a specifikuma ad kifejezési lehetőséget számomra, s jelent ugyanakkor mindig újabb kihívást is. *Hölderlin, Rilke és Heidegger filozofikus költészetén, illetve költői ihletésű filozófiáján edződve nem egészen felkészületlen az ember bonyolultabb valóságtartalmak kifejezésére. Ám védelmet sem jelent a velük való konfrontáció, sokkal inkább megoldandó feladatot. S a feladat nem csekély, a veszélyforrások — nyelvileg, de nem utolsósorban gondolatilag is — a mérce magasra helyezésével csak nőnek.* A vállalkozás és vállalás azonban tudatos. Nem hiszem, hogy döntenem kellene, magyarul vagy németül írjak-e verset, mint ahogy azt is kétlem, hogy bármilyen nyelvű költészet elhatározás kérdése lenne. Hagyom, hogy a dal megszülje énekesét, s megszületve készülök az ősökkel való versírásra, úgy, hogy *„ők fogják ceruzámat, s én érzem őket és emlékezem”.* Költőként, azt hiszem, ez a dolgom.

Amit megvalósítani szándékozom, az *egyelőre kísérlet.* S ez nem más, mint *a kétnyelvű költészet.* Hogy igyekezetem eredményes lesz-e, avagy torzó marad, *azt az idő dönti el.* A lehetőség jelenleg adott, mind a társadalom, mind magam részéről: én próbálok a versírás által értéket létrehozni, a társadalom pedig segít azt fölmutatni. A bizonyság erre a jövő évben megjelenő kétnyelvű, eredeti magyar és német nyelvű verseket tartalmazó kötetem. A címe *Zuversicht, Bizalom.* Bizalom a szavak erejében, a szószerűen alapított emberi létezés értelmességében, bizalom *a világ megváltoztathatóságában,* a létezés minden lényegi vonatkozásának *haladáslehetőségében.*

KOCH VALÉRIA

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem nyelvi intézetének tudományos konferenciáján elhangzott előadás rövidített változata.

Borbély László rajza

Vasárnapi jegyzetek

1

Az embernek mindent érdemes elolvasnia, sohasem tudni, mikor bukkan valami világraszóló dologra. Lám, ha nem futom végig a rádióműsort elejétől végig, sohasem értesültem volna a könnyűzenei műsorszerkesztőség szenzációs ötletéről. Arról értesített az egyetlen sornyi bekezdés, hogy az ifjú slágerénekesnő play back hangversenyt ad a stúdióban. A play back — ugye, visszajátszást jelent, ezek szerint ez a hangverseny olyan hangverseny, amin sem nem zenél, sem nem énekel senki.

Csak úgy tesz. Tátog a bűbáj slágerénekesnő, hangja pedig hanglemezről érkezik, kiváló minőségben. Hogy akkor egyszerűbb lenne, ha nem is tátogna, sőt, be sem menne a stúdióba, közönséget se kéne szervezni —, csak egyszerűen leforgatnák a lemezét?

Igen, igen — de hát az élő felvétel mégis más. Ott ugye kiderül, hogy mire képes az előadó, a fejlett hangfelvételi technika közreműködése nélkül. No igen, elnézést, itt nem erről lehetett szó... Talán inkább arról, hogy így, élőben alaposan meg lehet nézni a művésznőt. Márpedig, ha közben az énekre is figyelnie kellene, hogyan mutathatná legszebb önmagát? De lehet, hogy azért találták ki az egészet, mert nem találtak meg egyetlen olyan énekest sem, aki tényleg tud énekelni, hangversenyt pedig közvetíteni kell, már a tapsok és örömújjongás kellemes hangzása miatt is.

Ha belegondolunk, az ötlet végül is kitűnő. Tökéletesíthető és továbbfejleszthető. Lehetne hangversenyt rendezni play back közönséggel, és átvehetnék a technikát a színházak is. Minek strapálják hangszálaikat szegény színészek estéről estére, amikor elég egyszer felvenni az előadásokat, utána már csak tátogniuk kéne. A módszert átvehetnék a hangszerszólisták, nagyzenekarok, operatársulatok satöbbi satöbbi.

Ha valakinek netán ellenérzése lenne a play back módszerű hangversenyekkel szemben, annak felhívom rá a figyelmét, hogy azt a bizonyos műsort meg is ismételte a rádió, méghozzá a „zenei érdekességek” adásában!

2

Azt gondolom az íróról, sikeres ember. Mint kiderül, korábban ő is ezt képzelte magáról: könyveit elkapkodják, a kritika udvariasan figyelemmel kíséri munkásságát, írásait örvendezve várják a legrangosabb folyóiratok.

Na de mi ez ahhoz képest, ami a televízió kerek képű, hitelesen mosolygó műsorvezetőjét övezi! Az író visszafogott mélabúval meséli közös sétájuk eseményeit. Ahogy haladtak a pesti utcán, előttük ketté vált a tömeg, az emberek arcán a felismerést tündöklő mosoly követte, éltes férfiak lengették meg kezüket és üdvözölték bizalmas szavasszal a csupán a képernyőről ismerős műsorvezetőt. A presszóban kuncogtak a felszolgálólányok és leereszkedő keggyel neki, az írónak is hatalmas adagra méretezett kávét szervíroztak. Aztán a boltban... A sikeres író utoljára gyerekkorában látta ezt a kereskedői mozdulatot — máig azt hitte, már a múlté —, a két kéz izgatott összedörzsölését, ezzel is jelezve, hogy mennyire fontos a kedves vevő szolgálatára lenni.

A kerek képű riporter könnyedén vette a kanyarokat, kedvesen és magabiztosan fogadta az ünneplést.

Neki ez az egész már nem jelent semmit.

Bezzeg az írónak...!

Keserű félmosollyal elmélkedik. Hová juttatta az emberiséget a televízió?! Az értékek miféle torzulása burjánzik...? Normális körülmények között a siker ára a rendkívüli teljesítmény. Ez nagyon különféle lehet: művészi alkotás, tudományos eredmény, sportteljesítmény, de még a különleges szépséget is ide sorolhatjuk. De micsoda állapotokra vall, ha az embert megünneplik azért, mert nem ellenszenves a fizimiskája és képes elfogulatlanul csacsogni egyvégtében öt percig is?!

Búsong, morog, bosszankodik. A körülményeket figyelembe véve nem is csodálkozhatunk. Könyveit elkapkodták, írásait örvendezve várják a legrangosabb folyóiratok, gondolatai közkinccsé válnak — de a kávéja híg lötty és a pincérlányok elnéznek feje fölött.

(virág)

Bertalan Tivadar rajza

81. aug. 27.

Saját zsebre?

Előnyök, nem éppen szabályosan – Pénzügyi vizsgálat

Társaságban beszélgettünk a „mellékesekről". Pedagógus ismerősöm váltig állította, hogy neki ilyesmi nincsen. *„Még soha nem hoztál haza az iskolából üres füzetet vagy tollbetétet?" „De, igen"* — harapott a horogra.

Már-már észre sem vesszük, mikor, hogyan sértjük a közös tulajdont, olyan gyakran hágjuk át a szabályokat. Van beszerzési forrásunk, nemcsak füzetből, de rajzszegből, színházjegyből, levélpapírból is. Nem büntetik ezeket az apró — nevezzük nyugodtan nevén — lopásokat, hiszen akinek a dolga volna, talán az is hasonlóképpen cselekszik, s ellenőrzése amúgyis képtelenség lenne. Filléres holmik ezek, meg sem botránkozunk rajtuk — én csinálom, te csinálod, mi csináljuk... *Kollektív gyűjtögetés.*

Laza ellenőrzés

S hogy mennyire belénkrögződtek ezek a szokások, bizonyítja: olykor észrevétlenül átlépjük a filléres határokat. Nemcsak azzal, ha eltulajdonítunk holmikat, de azzal is, ha igénybe vesszük a foglalkozásból eredő előnyöket. Az elmúlt években felerősödtek azok a jelenségek, amelyek erőteljesen torzítják jövedelempolitikánkat. E társadalmilag és politikailag nemkívánatos különjuttatások — csúszópénzek, borravalók, kedvezmények, stb. — visszaszorítására *a kormány tavaly szeptemberben határozattal kötelezte az országos hatáskörű szerveket.*

Így került sor a Pénzügyminisztérium Bevételi Főigazgatóságának széles körű vizsgálatára, amely *„csak"* a számviteli bizonylatokkal ellenőrizhető és követhető jelenségeket tárta fel, a gazdálkodás szabályszerűségét elemezve. Vagyis *arra keresett választ 171 vállalatnál és szövetkezetnél, hogy a jogszabályok és a belső szabályozások milyen lehetőséget adnak a visszaélésekre, a jogosulatlan előnyökre,* s milyen szerepet játszik ebben a bizonylati rend megsértése. Így a dokumentumokkal alátámasztott megállapítások azonnal büntethetők voltak.

S most meghökkentő adat következik: *130 vállalatnál bukkantak a jogszabályok megsértésére!* Ez egyértelműen a belső ellenőrzés lazaságáról tanúskodik. S még valamiről: nemritkán a vezetők elnéző, pártoló magatartásáról. Főleg akkor, ha az anyagi előnyökben ők, esetleg kollégáik vagy olyan vállalaton kívüli személyek is részesülhetnek, akiknek jóindulatán sok múlhat. Jellemző — noha egész kollektívák is jutottak a munkával arányban nem álló jövedelmekhez —, hogy a kedvezmények igen gyakran beosztáshoz, valamilyen vezetői pozícióhoz kötődtek.

Személyes kapcsolatok

S most nézzük *a példákat.* A vállalatok egymásközötti értékesítésénél hiányos a belső szabályozás, s ez módot nyújt ahhoz, hogy egyes vásárlók jelentős anyagi előnyhöz jussanak: elég, ha csak az ár töredékét fizetik ki. Különösen ott fordult elő ez, ahol az értékesítést a vezető engedélyezte — a személyes kapcsolatok kiépítése érdekében. Az Univerzál Ruházati Vállalat (Keszthely) például az import anyagokból készített mintadarabokat nem egyszer a Hungarotexnek ajándékozta, esetleg engedélyezte a mintadarab leírását (leértékelését) azzal az indokkal, hogy a két vállalat leltáreredménye eltér. A leltározásoknál máshol is hiányosságokat tártak fel a revízorok. A selejtezési szabályokat szinte mindenütt megtalálták, ám *betartásukra* már alig volt példa. Így selejteztek le jó állapotban levő anyagokat, gépeket, amelyeket nemcsak vállalati, hanem vállalaton kívüli személyek is olcsón megvásárolhattak.

A Duna Cipőgyár állítólag csaknem 200 ezer forintért bőrhulladékot adott el a Dél-budai Áfész-nak és a KIOSZ-nak, ám ezek a szervek erről mit sem tudtak. Vagyis, feltehetőleg, magánszemélyek vásároltak a nevükben (kisiparosoknak ugyanis tilos bőrhulladékot venni állami vállalattól). A hulladékok mérését és hasznosítását a vizsgált

vállalatok többsége elmulasztotta, s arra sem találtak bizonylatot, ha a MÉH-nek értékesítették. Ez pedig ugyancsak az ellenőrizhetetlen személyi jövedelmek forrása lett.

A *természetbeni juttatások* körül különösen a mezőgazdaságban tártak fel hiányosságokat. Sok tsz például kedvezményes szolgáltatásokat nyújt a tagoknak, akik *a tartozásokat gyakran „elfelejtik" megfizetni,* s a tszek sem mindig szorgalmazzák ezt. Előfordult, hogy ezt *behajthatatlan követelésként* tartották nyilván, s a nyereség terhére elszámolták. A hegyfalui Répcementi Tsz-ben 353 ezer forint — a tagok által még nem térített — hiányt állapítottak meg, s az elnök is 1976 óta tartozott 2900 forinttal. Más módszer: a veszteséges és gyengén gazdálkodó tszeknél a háztájira adott terményjuttatás mértéke akkor is maximális volt, ha a tsz-ek átlagtermése jóval alacsonyabbra sikeredett... E juttatások révén a tagok a tsz-ből származó jövedelmüket jelentősen meghaladó bevételre tehettek szert. *Ez is hozzájárult a veszteség növekedéséhez.* A zsadányi Magyar—Lengyel Barátság Tsz-ben 2,7 millió forintot fizettek így rá, az endrődi Béke Tsz-nél a veszteség 2,5 millió forint volt.

Gépjárművek, másodállások

A feketefuvart az okozza, hogy a gépjárművek üzemeltetésére érvényes szabályokat sok helyen nem tartják be. A menetlevelek előírásszerű vezetésének hiánya, valótlan adatok szerepeltetése, a teljesítmények ellenőrzésének elmulasztása, az engedély nélkül végzett szállítások, mind *megannyi lehetőség a gépjárművek magáncélra való használatára.* Az üzemanyag-elszámoltatás szintén rendszertelen, sőt, a feltételei is hiányoznak (rossz kilométerórák, túlfogyasztó gépkocsik). S ha az üzemanyagnormát hosszú ideig túllépik — nem követi felelősségrevonás.

A teljesítménnyel arányban nem álló személyi jövedelmek keletkezésének egyik forrása a *magángépjárművek* használata is. A Simontornyai Bőrgyárban a magánképkocsik után átalányt fizettek, s a tulajdonosok a gyár 30 kilométeres körzetében kötelesek voltak hivatalos célra használni. Ám ebben a körzetben nincs a gyárnak sem részlege, sem más hivatalos kapcsolata! A Pest megyei Ruházati Kiskereskedelmi Vállalat a napi két órában foglalkoztatott budapesti szakértője részére gépkocsiátalányt fizetett a fővárosi közlekedésre, noha a főállásában is kapott gépkocsiátalányt. A tapasztalatok azt mutatják, hogy sok helyütt *az átalányokat bérkiegészítésként fogják fel, s e szemléletből kiindulva, nem is törekednek a jogszabályok betartására:* az átalány mellett rendszeresen használják a vállalati gépkocsikat, máshol az összeg mértéke haladja meg az indokoltat, s megint máshol kifizetésük nem a munkavégzéshez, hanem a beosztáshoz kötődik.

Sok visszaélésre adnak alkalmat a másodállások, a mellékfoglalkozások. A szerződések a legtöbb helyen eleve lehetővé teszik a munka nélkül vagy azzal arányban nem álló személyi jövedelmek keletkezését. Többségük csak a kifizethető *bért* tartalmazta, míg a *feladatot,* s azt, hogy az milyen munkaviszonyban végezhető, nem. Gyakori a vállalattal gazdasági, esetleg más kapcsolatban álló szervezetek dolgozóinak foglalkoztatása. Összefonódásra utal az is, hogy a másodállásban foglalkoztatottakat jutalmakban, pótlékokban részesítik, és a feladatok elvégzését nem ellenőrzik. Általános jelenség a visszaélés a monopolhelyzettel: egyes anyagokat, alkatrészeket csak akkor sikerül beszerezni, bizonyos javításokat elvégeztetni, beruházásokat határidőre befejezni —, ha a partnervállalatok dolgozóit „foglalkoztatják".

Utazás – szerelői keretre

Változatos képet mutatnak az indokolatlan külföldi kiküldetések. Szerelői keretre utaztattak már vezérigazgató-helyettest, fényképészt, főállatorvost, operatőrt, jogtanácsost, főkönyvelőt és személyzeti vezetőt, esetleg a partnervállalatok vezérigazgatóját és főmérnökét, vagy főosztályvezetőt. Akadt vezérigazgató-helyettes, aki a dugók minőségét ellenőrizte Ausztriában (rendben volt), öt napig, 18 ezer forintért. S mit keres a gépipari vállalat mozgalmi funkcionáriusa Irakban, a műszeripari vállalaté Jugoszláviában, egy szövetkezet főkönyvelője Svájcban?

S még egyebek! A csongrádbokrosi Kossuth Tsz az 1979-ben tanácsadóként működő külföldi állampolgárnak személygépkocsit ajándékozott; az Ipoly Bútorgyár két franciaágyat számlázott az önköltség egyharmadáért vállalaton kívül személyeknek; az Elzett Művek két lakást tatarozott ki, több mint egymillió forintért: az egyikbe egy „külső" főosztályvezető, a másikba a vállalat egyik vezetője költözött...

Vajon *nem a jogszabályok nyújtanak-e lehetőséget a visszaélésekre?* A revizorok szerint — bár előfordulnak hézagos rendelkezések —, *a szabályozások általában megfelelőek, a gondot a gazdálkodási fegyelem megsértése okozza.* Van, ahol nem működik a vállalati ellenőrzés, máshol a felkészült szakemberek, a számvitelben járatos pénzügyi vezetők hiányoznak. Sokszor a gazdasági kiszolgáltatottság a motiváló erő. Mindez arra hívja fel a figyelmet, hogy a bizonylati rend betartásához a kirótt büntetések, szabálysértési eljárások nem elegendőek! Olyan társadalmi légkörre van szükség, amely elítéli a szabálytalan jövedelemszerzést, s ez elsősorban politikai eszközökkel teremthető meg, bár az árukínálat további javítása, a monopolhelyzetek oldása is már sokat segíthet.

RAJNA GYÖRGYI

Tengeri olajkutatás

A vadászat folytatódik

Kevés olyan iparág van a világon, amely a tőkés világ makacs dekonjunktúrája idején évi 20 százalék körüli növekedésről adhat számot. A kőolajkutatás ipara előkelő helyet foglalhat el a képzeletbeli listán, mert a tavalyi és az idei első félévi eredményei — legalábbis ami a vállalkozás üzleti részét illeti — minden várakozást felülmúlnak. Az olajbehozatalra szoruló országok és természetesen az olajtársaságok nem hajlandók belenyugodni a kialakult helyzetbe, valamint az OPEC mindenkori áraitól való — fizetési mérleget nem kímélő — függésbe.

Az 1973—1974-es olajárrobbanást újabb olajsokkok követték, s az állandó áremelkedés nem hagyta csökkenni az olajkutatás lázát. Különösen látványos eredmények születtek a tengeri olajkutatásban és — bányászatban. Míg az elmúlt évtized elején a világstatisztikákban a tengeri olaj részesedése elenyésző volt, *ma már földünk olajtermelésének több mint 10 százaléka származik a vizek mélyéről.* Tavaly összesen 3,06 milliárd tonna „fekete aranyat" hoztak a felszínre, a tengeri olaj mennyisége meghaladta a 350 millió tonnát. (Összehasonlításul: Venezuela, Irak és Mexikó összesített olajtermelése tavaly 360 millió tonna volt.) Pedig a tengeriolajkutatás és -bányászat igen beruházásigényes, költséges „műfaj". Különleges technológiákra, nagyon drága berendezésekre és szállító eszközökre van szükség, de a jelek szerint kifizetődő. Illetve kifizetődővé vált a 30—40 dollár között mozgó olajárak idején.

Amikor még az olaj hordónkénti ára 2 dollár körül mozgott (a hetvenes évek legelején), érthető módon a 10—15 dolláros tengeri olaj senkit sem hozott lázba. Néhány év alatt azonban az emelkedő árak hatására a „gazdaságos" és a „gazdaságtalan" fogalma átértékelődött, s ma szerencsésnek tartják azt az országot, amelynek kontinentális talapzata számottevő olajkinccsel rendelkezik. A tengeri olajbányászat első nagy eredményei az Északi-tengeren születtek. Tavaly Nagy-Britannia már 80 millió tonna olajat bányászott „tengertelkein", s ezzel gyakorlatilag *fedezni tudja hazai igényét, sőt még kivitelre is jut.* A tenger norvég szektorában 1980-ban 23 millió tonna olajat hoztak a felszínre, s így az észak-európai ország ugyancsak csatlakozott az olajexportőrökhöz.

Világszerte új lendületet vett a vízalatti olajkutatás. Jelenleg mintegy 30 ország bízik abban — az előzetes felmérések alapján —, hogy tengeri olajjal sikerül enyhíteni az energiagondokon. Nagy reményeket ígérő kutatások folynak Kína partjainál, a vietnami vizeken, Új-Fundlanddon, Alaszkában, az egyiptomi partoknál. A szocialista országok közül a Szovjetunióban a vízalatti bányászat jelentős hagyományokkal rendelkezik. Nemrégiben bejelentették, hogy sikerrel járt a szovjet—NDK—lengyel olajkutatók munkája a Balti-tengeren. A Hela-félsziget előtt nagy olajmezőkre bukkantak a három ország által 1975-ben alapított Petrobalt olajkutató társaság szakemberei. Gazdag olaj- és földgázkincset ígérnek az Adriai-tengeren végzett jugoszláv kutatófúrások is.

Az olajkutatás, elsősorban a vízalatti olajkutatás ütemének felgyorsulását jól jellemzi a vízi kutatószigetek *számának* a gyarapodása. Idén áprilisban 5260 fúrószigeten folyt kutató, illetve kitermelő munka a világ tengerein és óceánjain. Egy év alatt mintegy 750-nel emelkedett az „úszó bányák" száma, 1977-hez képest pedig 137 százalékos a növekedés. A legintenzívebb kutatási- és fúrótevékenység a tőkés országok közül az Egyesült Államokban folyik, mintegy 4000 munkahely „dolgozik" a vízen. Latin-Amerikában 500-ra emelkedett a fúrószigetek száma, Európában, a Távol-Keleten és Ausztráliában is félezerre tehető a vízi acélkolosszusok száma.

A tengeri olajroham újabb fordulójának nagyon is hétköznapi okai vannak. Köztudott ugyanis, hogy a szárazföld jelentős része már geológiailag nagyjából feltérképezett, tehát a kutatókat hatalmas meglepetések — a készletek nagyságát illetően — nemigen érhetik. A szárazföldön egyre nehezebb olajat találni, a vizek mélye azonban még számottevő kincseket rejteget.

G. Gy.—Sz. P.

1980 statisztikája

A Központi Statisztikai Hivatal most megjelent, 1980. évi adatokat tartalmazó évkönyve több mint félezer oldalon számol be társadalmi és gazdasági életünk majd minden területéről. Az évkönyv lehetővé teszi a társadalmi és gazdasági folyamatok részletes elemzését, a változásra ható főbb tényezők elkülönítését, valamint a jelenségek közötti összefüggések tanulmányozását.

A népesség számának, összetételének változását mutató adatokon kívül az ország vagyonát és jövedelmét is számba veszi a kiadvány. A termeléssel foglalkozó fejezetek nemcsak arról tájékoztatnak, hogy miből mennyit termelt az ipar és a mezőgazdaság, hanem arról is: miként változtak a termelés költségei, a bérek, a nyereség és a termelői árszínvonal. Több táblázat a termelés hatékonyságának és szerkezeti változásának bemutatásával foglalkozik. A külkereskedelmi fejezet a külgazdasági egyensúly javításában elért eredményeket tükrözi.

Mindezeken túl statisztikai táblák sokasága mutatja be a lakosság élet- és munkakörülményeinek változását, köztük a foglalkoztatottság, a keresetek és az árak alakulását, az egészségügy és a kultúra terén elért eredményeket. Külön fejezet ismerteti a megyék helyzetét a legfontosabb gazdasági és társadalmi mutatók alapján.

Az évkönyv utolsó fejezete nemzetközi adatokat tartalmaz, lehetőséget adva arra, hogy eredményeinket és helyzetünket nemzetközi összehasonlításban is értékelhessük.

HORIZONT • HORIZONT • HORIZONT

Szibériai bányászok vállalása

A tyumeni terület (Nyugat-Szibéria) bányászai vállalták, hogy 1985 elejére *1 milliárd köbméterre emelik* a napi földgázkitermelést. E nagymértékű kötelezettségvállalás nemcsak a munkások lelkesedésén és pontos számításokon alapul, hanem Északnyugat-Szibéria gázlelőhelyeinek rendkívüli gazdagságán is: itt van földünk *legnagyobb ismert földgázlelőhelye,* a világtartalékok majdnem harmada.

Kína kártérítést fizet

A japán cégek közül elsőként a *Mitsubishi* kereskedőházzal állapodott meg a kínai kormány *kártérítés fizetéséről,* az általa egyoldalúan felmondott szerződések kapcsán. Peking héthónapi tárgyalás után beleegyezett, hogy 9 milliárd jen kártérítést fizessen a sanghaji acélkombinát építésére kötött szerződés felmondásáért. Ez azonban *alig a fele* annak az összegnek, amelyet a japán vállalat kártérítésként eredetileg követelt.

Történet

Az intézmény igazgatóját üldözöm. Két napja. A bájos, ámbár elutasító hölgy harmadszor is ugyanazt közli velem: „Átment a másik épületbe, értekezletre." Beletörődöm. Búcsúzom: „Akkor majd újra próbálom" — és tenném is le a kagylót, amikor a kisasszony hirtelen „utánamszól".

— Ugye nem a minisztériumból keresi?

— Nem, nem onnan. Miért?

— Semmi... semmi... csak akkor más történetet mondok...

(n. p.)

Emlékezetkimaradás a bécsi baleset oka?

Még mindig nem zárult le a vizsgálat a múlt hétfőn a bécsi Déli pályaudvaron történt súlyos szerencsétlenség ügyében. Mint annak idején beszámoltunk róla, *egy munkásokat szállító vonatszerelvény mintegy 30 kilométeres sebességgel belerohant a vágányt lezáró betonfalba.* A heves ütközés következtében a vagonok egymásra torlódtak és a roncsok közé került utasok közül *hárman életüket vesztették és többen súlyosan, mintegy százan pedig könnyebben megsérültek.*

A vizsgálat tanusága szerint a mozdony műszaki berendezései rendben voltak. Az azonban még tisztázásra szorul, vajon a pályaudvarra lelassulva beérkezett vonat az utolsó métereken miért kezdett ismét felgyorsulni, pontosabban fogalmazva: *a mozdonyvezető a teljes lefékezés helyett miért fokozta a mozdony sebességét.* Az orvosi vizsgálatok egyrészt alkoholmentességet, másrészt pedig egy 40—50 másodperces *emlékezet-kimaradást* állapítottak meg a 26 esztendős mozdonyvezetőnél, aki egyébként maga sem talál értelmes magyarázatot a történtekre.

Ismét tájfun pusztít szovjet Távol-Keleten

A Szovjetunió távol-keleti részén még be sem fejeződtek a *Phyllis* nevű tájfun két héttel ezelőtti pusztítása után elkezdett helyreállítási munkák, s máris újabb természeti csapás sújtotta a vidéket. Ezúttal a *Ted* nevű, a japán szigetek fölött augusztus 19-én kialakult tájfun tört be a habarovszki határvidékre.

A tengermelléken több napja ismét özönvízszerű esőzések vannak. Néhány nap alatt több csapadék hullott, mint normális körülmények között egy hónapban. A széllökések sebessége meghaladja az óránkénti száz kilométert. A medrükből ismét kilépett folyók lakott településeket árasztottak el, s elmostak több fontos közutat, vasútvonalat. A helyi hatóságok mindent megtesznek annak érdekében, hogy csökkentsék a természeti csapás okozta károkat.

Jelöltjeink a galoppversenyekre

1. Dolores (5) — Filigrán (7) — Rovásírás (10) — Cécó (6).
2. Belzebúb (2) — Parti (4) — Dutra (3) — Aszkézis (1).
3. Filkó (10) Könyvelőnő (9) — Pancsoló (5) — Vándor (1).
4. Sír (2) — Our (8) — Korvitál (1) — Légvár (4).
5. Tyrannos (2) — Királyrózsa (3) — Cilike (4) — Huligán (5).
6. Misina (2) — Mágocs (1) — Naiva (6) — Mandzsu (3).
7. Dajka (7) — Adagio (4) — Majorátus (2) — Cartus (1).
8. Mézes (4) — Vilma (3) — Dogger (5) — Körtánc (7).

A versenyeket 16 órakor kezdik.

18–23 fok

Várható időjárás ma estig: a felhőátvonulásokból csak néhány helyen várható újabb zápor. Az északnyugati szél többfelé megélénkül. A hőmérséklet 18 és 23 fok között lesz.

A Duna vízállása tegnap Budapestnél 264 centiméter volt.

A sárospataki gimnáziumban

Vasárnap országos tanévnyitó ünnepség

Az országos tanévnyitó ünnepséget augusztus 30-án, vasárnap délután a sárospataki II. Rákóczi Ferenc Gimnáziumban tartják: *Pozsgay Imre* művelődési miniszter mond ünnepi beszédet.

Az alsó- és középfokú nevelési-oktatási intézmények nappali tagozatán szeptember 1-én, kedden nyitják meg az 1981—82-es tanévet és szeptember 2-án kezdik meg a tanítást. A pedagógusok e napokban alakítják ki az új órarendet, nevelőtestületi értekezleteken vitatják meg a következő tanév feladatait. A munkarend szerint a téli szünet december 21-től január 3-ig tart. Az első félév január 31-én fejeződik be, a félévi osztályzatokat 1982. február 5-én közlik a tanulókkal. A tavaszi szünet április 3. és 13. között lesz. A középiskolák valamennyi tagozatának IV., valamint az egészségügyi szakiskolák III. osztályos tanulói — a végzősök — számára május 8-án tartják az utolsó órákat. Az érettségi írásbeli vizsgák a nemzetiségi gimnáziumokban május 14-én, a gimnáziumok és a szakközépiskolák nappali tagozatán május 17-én kezdődnek. A gimnáziumok és a szakközépiskolák esti és levelező tagozatán május 31-e az érettségi írásbeli vizsga kezdetének napja. Az utolsó tanítási nap az alsófokú nevelési-oktatási intézményekben, a középiskolák I—III. osztályaiban, a szakmunkásképző iskolákban, a gép- és gyorsíró iskolákban, valamint az egészségügyi szakiskolák I—II. osztályaiban június 12-e.

A 170 alsófokú és 80 középfokú oktatási intézményben — ahol a következő tanévben kísérletként ötnapos lesz a tanítási hét — a nevelőtestületek döntése szerint augusztus 29-én, szombaton vagy 30-án, vasárnap tartják a tanévnyitót. A tanítás augusztus 31-én, hétfőn kezdődik. Az első félév január 31-én fejeződik be. A téli szünet december 24-től január 3-ig, a tavaszi szünet április 5-től 12-ig tart. Az utolsó tanítási nap — a kísérletben részt vevő — általános iskolákban és a gimnáziumokban június 18-án, a szakképzést adó iskolákban pedig június 11-én lesz.

MUNKÁSKÜLDÖTTSÉG érkezett tegnap az NDK-ból Tatabányára, a Komárom megyei Állami Építőipari Vállalathoz. Az erfurti építőipari kombinát fiatal munkásai két hétig dolgoznak a KOMÉP munkahelyein, tanulmányozzák az új munkamódszereket, bekapcsolódnak az új létesítmények építésébe és megbízatásokat kapnak különféle szakipari munkák teljesítésére.

AVAR KORI LELETEK. A Tolna megyében évek óta folyamatban levő avar kori régészeti ásatások idei eredményei — a gyönk-vásártéri avar temetőben feltárt, ötvennél több újabb sír leletei — európai viszonylatban is figyelemre méltónak bizonyultak. Új megvilágításba helyezték az avar társadalom rétegződését. Egyértelművé vált: az avarok a munkamegosztás olyan fokára jutottak, hogy kézműipari szinten termeltek.

FEGYVERVISELÉS. Sri Lanka kormánya a szigetország északi területén a tiltott fegyverviselésre bevezette a halálbüntetést. Augusztus elejétől ebben a térségben fellángolt a falukőzösségek közötti harc, és a kormány döntését az is indokolta, hogy fegyveresek rátámadtak egy rendőrőrsre, és három rendőrt megöltek. Az országrészben renkívüli állapotot vezettek be.

SZAZHÉT ÉVES KORÁBAN meghalt Olaszország legidősebb polgára, Matteo Tegge Solinas. A matuzsálemi kort megért férfi Szardínia szigetén, Cagliari szomszédságában élt, mindvégig naponta hosszú sétákat tett, és kerékpározott.

A LOBAKON nevű, népszerű gépkocsialváz-védő szer gyártását megkezdte az Erdőkémia, Erdőgazdasági Vegyi és Ipari Vállalat zalaegerszegi üzeme. Az eddig importált készítményt hazai bitumen-, illetve növényolajszármazékok keverékéből, osztrák adalékanyag felhasználásával állítják elő.

LÍBIAI SZEREPLÉSRE utazott tegnap a zalaegerszegi KISZÖV Táncegyüttes. Először azon a nagyszabású nemzetközi folklórfesztiválon adnak majd ízelítőt hazánk néptánckultúrájából, amelyet a líbiai forradalom évfordulója alkalmából tartandó ünnepségsorozat keretében rendeznek Tripoliban. Ezt követően több más városban is fellépnek.

ZSIVKOV-ÉLETRAJZ. A szófiai Pártizdat kiadó Todor Zsivkov születésének 70. évfordulója alkalmából megjelentette a BKP KB főtitkárának, a bolgár államtanács elnökének életrajzát. A fényképekkel gazdagon illusztrált kötet, amelyet a BKP KB határozata alapján a párttörténeti intézet állított össze, kora gyermekkorától napjainkig követi Todor Zsivkov életútját, politikai tevékenységét.

A MAHART ÉRTESÍTI az utazóközönséget, hogy a Batthyány térről Szentendréig közlekedő hajó ismét Szentendre belváros hajóállomásig közlekedik.

ÚJ SZOLGÁLTATÁS bevezetésével segíti a családiház-építőket a Komárom megyei Tanácsi Építőipari Vállalat. Megrendelésre mixer gépkocsival folyékony (transzport-) betont szállít a helyszínre, amit az építkezők nyomban felhasználhatnak.

HASIS. Csaknem fél tonna hasist fedeztek fel, és kobozott el a kanadai rendőrség. A kábítószert az Egyesült Államokból akarták az országba csempészni. A szállítmány értéke a feketepiacon csaknem hatmillió kanadai dollár.

ÚJ REZLELŐHELYET fedeztek fel Chile északi részén, 1,2—2,3 százalékos tiszta réztartalommal. A hírt Jose Pinera, chilei bányaügyi miniszter közölte, aki azonban óvott a túlzott optimizmustól.

ÁROKÁSÓ ADAPTERT terveztek a kaposvári Mezőgazdasági Gépgyártó és Szolgáltató Vállalatnál. A berendezés univerzális rakodóra vagy traktorra szerelve jól használható csőfektetésnél, vezetéképítésnél, parképítésnél, az építőiparban csakúgy, mint a mezőgazdaságban. Az új termékből az idén százat készítenek.

ESNEK A BENZINÁRAK Dániában. Szerdán a Shell és Texaco kútjainál egy liter normálbenzin 1,77 nyugatnémet márkába került, 5 pfenniggel kevesebbe, mint augusztus elején. Még nagyobb mértékben esett a szuperbenzin ára, az egyes olajvállalatok között a különbség elérte a 8 pfenniget. A szuperbenzin literének legalacsonyabb ára 1,79 nyugatnémet márka, a legmagasabb ára 1,87 márka volt.

ÚJABB INTERMEDIER gyártását kezdte meg a péti Nitrogénművek. A már üzemszerűen gyártott dinormál-propilamin, az Észak-magyarországi Vegyiműveknél készített gombaölő szerek egyik fontos alapanyaga. Úgy tervezik, hogy az idén ezer tonnát, jövőre pedig 1500—2000 tonnát készítenek belőle.

KÖZÚTI SZERENCSÉTLENSÉG. Legkevesebb húsz utas életét vesztette, amikor szerdán az északkelet-indiai Wagaland szövetségi államban fékhiba következtében felborult egy busz.

NYOLCVANEZER MADÁRETETŐT szállítanak a Baranya megyei Hidasról az NSZK-ba. Október közepéig valamennyi eljut a rendeltetési helyére, hogy még a tél beállta előtt felállíthassák, felszerelhessék őket a védett területeken. Az Univerzum Szövetkezeti Vállalat több évre szóló szerződést kötött egy NSZK-beli céggel madárvédelmi berendezések gyártására, és az első szállítmányt most indították el Hidasról.

A CRUZEIRO LEÉRTÉKELÉSE. Brazília ismét, az idén immár 23. alkalommal értékelte le pénznemét az amerikai dollárhoz viszonyítva. A cruzeiro, a mostani 1,682 százalékos „mini devalvációt" is beszámítva, az év eleje óta összesen 56,79 százalékot veszített értékéből.

ERDŐTÜZEK OLASZORSZÁGBAN. Az idei nyár egyik legnagyobb erdőtüze elpusztította a toscanai Monte Argentario zöldterületének nagy részét. Az elsőkelő fürdőhelyeiről ismert félszigeten eddig mintegy 1300 hektár erdő lett a lángok martaléka. A hatóságok politikai indítékú gyújtogatásra gyanakszanak. A tüzet, amely hétfőn egyszerre öt helyen ütött ki, csak szerdára sikerült megfékezni. A hét elején másutt is pusztítottak kisebb erdőtüzek Olaszországban: Alassio környékén, Elba és Ischia szigetén.

MINDEN TIZEDIK műszaki dolgozó és munkás az újítók táborába tartozik, az idén már a hatezer munkást foglalkoztató Jászberényi Hűtőgépgyárban. Egy év alatt csaknem négyszáz ötletet, javaslatot nyújtottak be. Különösen az anyag- és energiatakarékosság terén bevezetett ötletek bizonyultak előnyösnek: egy év alatt 32 millió forint hasznot hoztak a vállalatnak.

HALÁLOS BALESET. Baranya megyében Vajszló külterületén Tóth László 22 éves felszolgáló sellyei lakos személygépkocsijával előtörte a kerékpáron haladó Babai János 55 éves zenész vajszlói lakost, aki olyan súlyos sérülést szenvedett, hogy a kórházban meghalt.

(X) Folklór — gálaműsort rendeznek 1981. augusztus 30-án 17 órakor a Pest megyei Szövetkezeti és Népi együttesek díjnyertes csoportjai a kőbányai Pataky I. Művelődési Központban. Minden érdeklődőt szeretettel vár a rendezőség.

(X) **IVAN KOZSUHAROV,** a Magyar Televízió legutóbbi karmesterversenyének II. helyezettje vezényli a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekarát 1981. szeptember 5-én a Zeneakadémián. Az Országos Filharmónia a bolgár államalapítás 1300. évfordulója alkalmából rendezi az ünnepi hangversenyt, melyen népszerű bolgár és olasz operaáriák mellett Mendelssohn hegedűversenye, és Csajkovszkij B-moll zongoraversenye szerepel, kiváló bolgár művészek előadásában. Jegyek válthatók az Országos Filharmónia jegypénztárában, és az üzemi közönségszervezőknél.

(X) A VÍGSZÍNHÁZ SZEPTEMBER HAVI BERLETI ELŐADÁSAI: 13-án Góth Sándor bérlet 1. előadás, 14-én Ditrói Mór bérlet 1. előadás, 16-án Heltai Jenő bérlet 1. előadás, 20-án Tanay Frigyes bérlet 1. előadás, 23-án Gábor Andor bérlet 1. előadás, 25-én Varsányi Irén bérlet 1. előadás, 28-án Jób Dániel bérlet 1. előadás.

(X) A PESTI SZÍNHÁZ SZEPTEMBER HAVI BERLETI ELŐADÁSAI: 23-án III. bérlet 1. előadás, 24-én IV. bérlet 1. előadás, 25-én V. bérlet 1. előadás, 27-én VII. bérlet 1. előadás.

(X) **ÚJ UTAKON AZ IBUSSZAL! Hajóval Isztambulba** (Al-Duna—Fekete-tenger—Márvány-tenger). Utazással együtt 14 nap, november 10—23-ig. Részvételi díjak elhelyezéstől függően: 8900—14 500,— Ft között. **Nyugdíjasoknak 800,— Ft kedvezmény!** Jelentkezés: augusztus 28-ig az IBUSZ-irodákban.

Lengyel szövetkezeti küldöttség látogatása

A SZÖVOSZ elnökének meghívására augusztus 24—26. között *Bogdan Augustyn* elnök vezetésével hazánkban tartózkodott a SPOLEM, a Lengyel Városi Fogyasztási Szövetkezetek küldöttsége. A SZÖVOSZ és a SPOLEM vezetői megvitatták az együttműködés továbbfejlesztésével kapcsolatos teendőket.

Kicserélték a fogyasztási szövetkezetek tapasztalatait, ennek különös jelentőséget ad, hogy Magyarországon és Lengyelországban is ez év őszén tartják a fogyasztási szövetkezetek soron következő kongresszusát. A lengyel delegáció itt-tartózkodása idején megismerkedett több ÁFÉSZ, valamint Skála-Coop tevékenységével.

A lengyel szövetkezeti küldöttség szerdán hazautazott.

HALÁLOZÁS

CSŐTŐ ISTVÁN, a Szolnok megyei Tanács volt elnökhelyettese, a mezőhéki Táncsics Termelőszövetkezet nyugalmazott elnöke, életének 68. évében elhunyt. Hamvasztás előtti búcsúztatása augusztus 31-én, hétfőn 16 órakor lesz Szolnokon, a Munkásőr úti temetőben — közli a Szolnok megyei Tanács V. B. és a mezőhéki Táncsics Tsz.

GAZDAG FERENC, a Hajdúsági Agráripari Egyesülés volt igazgatója, hosszas, súlyos betegség után, életének 61. évében, elhunyt. Temetéséről később intézkednek.

Különvonattal a Balaton körül

A MÁV pécsi igazgatósága új szolgáltatást vezet be: kedvezményes Balaton körüli különvonatot közlekedtet, amely Siófokról indul és oda tér vissza. Az utasok programjáról a Siótour gondoskodik. Az első különvonatot csütörtökön nyolc óra húsz perckor indítják Siófok vasútállomásról. A három kocsiból álló szerelvényen menet közben idegenvezető tájékoztatja a kirándulókat a Balaton nevezetességeiről. Keszthelyen lesz az első megállás, ahol a másfél órás tartózkodás során az utasok megtekintik a város nevezetességeit, köztük a Festetics-kastélyt. Hévízi kirándulás, fürdés is szerepel a programban. Innen az északi parton folytatja útját a vonat, közben Badacsonyban megáll, majd este hét órakor érkezik vissza Siófokra. A következő különvonatot szeptemberben, később meghirdetendő időpontban indítják.

Meghalt a határsértő

A kőszegi határátkelőhelyen augusztus 25-én, kedden, délután tiltott határátlépést akart elkövetni *Szélesi Zoltán* 21 éves géplakatos, szombathelyi lakos. Egy bérelt személyautóval nagy sebességgel a lezárt sorompónak hajtott, és olyan súlyos sérülést szenvedett, hogy a helyszínen meghalt.

A rendőrség felhívása

Ki ismeri az áldozatot?

Augusztus 21-én, pénteken 12.45 órakor Siófok külterületén, a 70-es számú főúton egy személygépkocsi elütött egy fiatal nőt, aki olyan súlyos sérülést szenvedett, hogy kórházba szállítás után meghalt. A baleset áldozatának igazolvány nem volt, így személyi adatai ismeretlenek.

A rendőrség megállapította, hogy az ismeretlen nő autóstoppal akart közlekedni, ezért a Siófok irányából Székesfehérvár felé haladó gépkocsikat próbálta leállítani, miközben figyelmetlenül egy személygépkocsi elé lépett, és az elütötte.

Az ismeretlen nő személyleírása: 31—36 év körüli, 172 centiméter magas, sovány testalkatú, ovális arcú, kreol bőrű, sötétbarna, 16—18 centiméter hosszú, enyhén hullámos hajú. Enyhén fitos orrú, barna szemű, szabályosan ívelt, barna szemöldökű, fülei fejhez simuloak. Álla kerek, nyaka rövid. Fogazata hiányos, részben pótolt, a bal felső hármas fog koronájáról hiányzik a zománc.

Ruházata: krémszínű jersey anyagból készült kiskosztüm-kabát, saját anyagával bevont két gombbal. Rózsaszínű, sötétbarna és bordó sakktáblamintás, kartonanyagból készült ujjatlan, fehér zsinórral díszített nyári ruha; nyerssznű frottír anyagból készült hosszú ujjú, garbó nyakú pulóver, fehér színű szandál, amelynek sarokpántját levágták, és a jobblábas szandál talpa és felsőrésze két helyen drótlal megerősített.

A rendőrség kéri mindazok jelentkezését, akik — a személyleírás és ruházat alapján — az ismeretlen áldozat személyazonosságának megállapításához segítséget tudnak nyújtani, jelentkezzenek a siófoki rendőrkapitányságon (telefon: 10-700), vagy bármelyik rendőri szervnél.

Ügetőverseny-eredmények

1. Esztrád (5) — Garbó (8) — Elégtelen (9) — 75, 25, 48, 31, Bef.: 1471, 359 — Hármas bef.: 8572.
2. Hot-dog (7) — Heves (4) — Hátvéd (3) — 46, 22, 16, 14, — Bef.: 60, 63.
3. Egylaki (8) — Dúdoló (11) — Evezős (9) — 25, 17, 28, 31, Bef.: 62, 118. Hármas bef.: 1532.
4. Domokos (6) — Fay Will (5) — Fonák (3) — 53, 21, 12, 18, — Bef.: 42, 276.
5. Ekkó (1) — Elvált (6) — Felisten (2) — 35, 20, 29, 16, — Bef.: 137, 82. Hármas bef.: 2126.
6. Gránátalma (1) — Gyanús (10) — Duma (6) — 37, 25, 26, 15, — Bef.: 131, 56.
7. Gamin (2) — Gimpli (3) — Dzsudó (7) — 18, 16, 21, 91, — Bef.: 91, 99.
8. Cédrus (9) — Fórum (8) — Felvonás (7) — 23, 16, 16, 17, — Bef.: 38, 85.